

Jalostuksen tavoiteohjelma
2015-2019

Labradorinnoutaja

1. YHTEENVETO.....	3
2. RODUN TAUSTA	4
2.1 Suomen kanta.....	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	5
4. RODUN NYKYTILANNE	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	6
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	7
4.1.2 Jalostuspohja.....	8
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	20
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	21
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	21
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	21
4.2.2 Jakautuminen näyttely-/ käyttö-/ tms. – linjoihin.....	21
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	22
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	22
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	23
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	30
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	30
4.3. Terveys ja lisääntyminen	30
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	30
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	36
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	46
4.3.4 Lisääntyminen.....	47
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	48
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	48
4.4. Ulkomuoto	48
4.4.1 Rotumääritelmä.....	48
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	49
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	50
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	50
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	51
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	51
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	52
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	53
6.1 Jalostuksen tavoitteet	53
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	53
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	54
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	56
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.....	56
7. LÄHTEET	57

1. YHTEENVETO

Labradorinnoutaja on lähtöisin Kanadasta. Se on levinnyt Iso-Britannian kautta ympäri maailmaa ja on hyvin suosittu kaikkialla. Englannin kennelliitto (The Kennel Club) hyväksyi labradorinnoutajan roduksi vuonna 1903. Suomessa rodun kasvatusta alkoi 1950-luvulla. Labradorinnoutajan vuotuiset rekisteröintimäärät Suomessa ovat viime vuosien aikana olleet 1700 - 1800 pennun luokkaa, ja tällä lukumäärällä rotu on Suomen suosituin.

Labradorinnoutajaa käytetään noutavana koirana vesilinnustuksessa, mutta myös muun pienriistan talteen ottamisessa sekä haavoittuneen, loukkaantuneen riistan jäljestämisessä. Rodun monipuolisuudesta kertoo, että koirat toimivat myös opaskoirina, huume- ja pommikoirina, terapiakoirina, liikuntavammaisten avustajakoirina, sienikoirina sekä muissa, monenlaisissa haju- ja etsintätehtävissä. Suurin suosio rodulla maailmanlaajuisesti ajatellen on kuitenkin seurakoirana.

Labradorinnoutajan jalostuksessa on käytetty paljon samoja, suosittuja sukuja, mikä on kaventanut jalostuspohjaa. Jalostukseen käytetään yhä enenevässä määrin ulkomaisia uroksia. Yhtenä jalostustavoitteena onkin kasvattaa tehollista kannan kokoa ja siten nostaa kannan monimuotoisuutta. Tähän pyritään pitämällä yksittäisen koiran ensimmäisen polven jälkeläismäärä alle kahdessa prosentissa sekä toisen polven jälkeläisten määrä alle neljässä prosentissa sukupolven rekisteröintimäärästä. Jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen lukumäärää kasvatetaan, ja eri sukuja käytetään jalostukseen monipuolisemmin ja tasaisemmin.

Labradorinnoutajan luonne vastaa melko hyvin rotumääritelmää. Liiallista pehmeyttä tai suoranaista arkuutta esiintyy kuitenkin jonkin verran. Arkojen koirien osuus ei saa lisääntyä. Tavoitteena on säilyttää labradorinnoutajan luonne edelleen hyväntuulisena, eloisana, hyvin toiminnanhaluisena sekä sopeutuvaisena. Jalostuskoirien tulee olla luonteeltaan tyypillisiä labradorinnoutajia, eli niillä tulee olla hyvä hermoraakenne, toiminta- ja keskittymiskyky, eivätkä ne saa olla liian pehmeitä. Jalostukseen ei tule käyttää arkoja tai aggressiivisiä koiria.

Käyttöominaisuudet ovat metsästyskoetuomarien mukaan kehittyneet varsinkin metsästyslinjaisilla labradoreilla viime vuosina huomasti. Tavoitteena on pitää taipumuskoekäyntiaktiivisuus sekä koeosallistumisaktiivisuus rodun käyttöominaisuuksia mittaavissa ja kuvaavissa kokeissa vähintään nykyisellä tasolla. Luonteen ja käyttöominaisuuksien arvioimiseksi ja säilyttämiseksi jalostuskoirien on suositeltavaa läpäistä taipumuskoet. Myös koiran osallistuminen ja menestyminen erilaisissa muissa koemuodoissa voidaan katsoa näytöksi labradorinnoutajan monipuolisista käyttöominaisuuksista, vaikka nämä kokeet eivät mitatakaan noutotaipumuksia.

Labradorinnoutajan suurimmat terveysongelmat ovat erilaiset atopiaan viittaavat tulehdukset ja allergiat sekä luusto-ongelmat. Tavoitteena on vähentää näiden esiintymistä. Allergia- ja tulehdusalttiita koiria ei tule käyttää jalostuksessa. Jalostukseen ei tule käyttää myöskään koiraa, jolla on todettu ristisidevamma, nivelen kasvuhäiriö tai irtopaloja jossakin nivelessä tai jolla on muita luustoon liittyviä ongelmia, kuten esimerkiksi spondyloosia.

Kasvattajia kannustetaan testaamaan kaikki jalostukseen käytetyt koirat saatavilla olevia geenitesteillä. Pyrkimys on estää sairaiden koirien syntyminen.

Jotta labradorinnoutajilla esiintyvät lisääntymisongelmat eivät yleistyisi, jalostuksessa tulee suosia yksilöitä ja sukuja, joilla ei ole lisääntymisvaikeuksia.

Tavoitteena on jatkuvasti kerätä tietoa kannassa esiintyvistä perinnöllisistä sairauksista ja ongelmista sekä koirien omistajilta että kasvattajilta. Kaikki tieto auttaa rotua eteenpäin ja voi estää sairauksien ja ongelmien leviämisen laajemmalle.

Useimpien labradorinnoutajien ulkomuoto vastaa tällä hetkellä rotumääritelmää. Rodun rakenne on pysynyt ilahduttavan terveenä ja liioittelemattomana. Tavoitteena on pitää ulkomuoto vastaisuudessakin rotumääritelmää vastaavana ja vähentää mahdollisten äärityyppien esiintymistä.

2. RODUN TAUSTA

Labradorinnoutaja on maailman suosituin koirarotu. Sen juuret juontavat Labradorin niemimaalle, Newfoundlandin saarelle, josta rodun kantavanhemmat tiedetään tuotetun Brittein saarille. Rotu on levinnyt Iso-Britannian kautta kaikkialle maailmaan. Kanadan itärannikolla on kuvattu labradorinnoutajia muistuttavia koiria ensimmäisen kerran 1700-1800 -luvulla. Nämä koirat toimivat kalastajien apuna noutaen vedestä kaloja, verkonnaruja, ym. Niitä käytettiin myös metsästyksessä ja muissa tehtävissä. Niillä oli voimakas noutotaipumus ja into mennä veteen sekä paksu, vettä hylkivä turkki. Näitä koiria kulkeutui kalastusalusten mukana Englantiin.

Noutajien käyttö metsästyksessä ei vielä 1800-luvun alussa ollut kovin yleistä, mutta labradorinnoutajan kantavanhemmat todettiin pian erinomaisiksi apureiksi niin fasaanijahdeissa kuin vesilintujen metsästyksessä, ja näistä koirista tuli nopeasti arvostettuja. Koirien tuonti Newfoundlandista kuitenkin väheni 1800-luvun loppua kohti ja tyrehtyi vuosisadan vaihteessa kokonaan. Varhaisimmat brittiläiset kasvattajat pyrkivät pitämään rodun niin puhtaana kuin mahdollista, vaikka risteytyksiä tehtiin eri noutajarotujen välillä. Viisaan jalostustyön tuloksena alkuperäisen Labradorinkoiran ominaisuudet onnistuttiin säilyttämään rodussa.

Alkuaikoina kaikki labradorit olivat mustia. Satunnaisesti esiintyvistä keltaisista ei pidetty, ja ruskea väri oli harvinainen. Englannin kennelliitto hyväksyi labradorinnoutajan roduksi vuonna 1903. Rotu, joka 1800-luvulla kamppaili olemassaolostaan, on nykyisin yksi maailman yleisimmistä koiraroduista. Aluksi rodun suosio perustui sen erinomaisiin käyttöominaisuuksiin metsästyksena, mutta pian sen ystävällinen luonne ja helppo koulutettavuus tekivät siitä myös suosittua seurakoirana. Rekisteröintiluvut nousivat nopeasti niin rodun kotimaassa Iso-Britanniassa kuin kaikkialla muuallakin minne rotu levisi.

Vaikka useimmissa maissa ihanteena pidetäänkin koiraa, jossa yhdistyvät rotutyyppillinen ulkomuoto ja hyvät käyttöominaisuudet (ns. dual purpose -koira), II maailmansodan jälkeen rodussa tapahtuneen kahtiajakautumisen vuoksi metsästyslinjaisten labradorien

kasvatus on eriytynyt muista labadoreista. Viimeinen rodun kaksoisvalio Iso-Britanniassa oli Dual Ch Knaith Banjo, joka syntyi v. 1946. Nykytyypit eroavat toisistaan niin ulkomuodoltaan ja luonteeltaan kuin myös käyttötavoiltaan, mutta koska rodussa on edelleen käyttökoevaatimus muotovalionarvoa varten, ja näyttelypalkintovaatimus käyttövalionarvoa varten, ei täydellistä jakaantumista "show" ja "field trial" -tyyppiin ole tapahtunut Suomessa. Meillä labradori rotuna onkin hyvin monipuolinen harrastuskoira, joka täyttää seuraakoiravaatimuksetkin erinomaisesti.

2.1 Suomen kanta

Suomeen tuotiin joitakin yksilöitä jo 1900-luvun alussa, mutta nykyinen kanta on saanut alkunsa 1950-luvulla tuoduista koirista. Vuonna 1954 Englannista tuotiin musta narttu *Whatstandwell Sonya*, jonka pentue vuonna 1956 toisen englannintuonin, *Anvil of Alderbournen* kanssa oli ensimmäinen maassamme rekisteröity labradoripentue.

Kanta vahvistui vähitellen, ja uusia koiria tuotettiin pääasiassa Ruotsista ja Englannista. Vuonna 1965 maassamme rekisteröitiin 39, vuonna 1970 147 ja vuonna 1975 jo 321 labradorinnoutajaa.

1970-luvulla käytettiin runsaasti ruotsalaisia jalostuskoiria, mutta 1980-luvulla alkoi korkeatasoisia jalostuskoiria löytyä omastakin maasta, vaikka myös tuontimateriaalia Englannista ja Ruotsista käytettiin. Ensimmäiset puhtaasti metsästyslinjaiset koirat, veljekset *Drakeshead Wade* ja *Drakeshead Will*, tuotiin Suomeen Iso-Britanniasta vuonna 1985, jolloin rekisteröintien kokonaismäärä oli noussut jo 1346 koiraan. Suomen karanteenirajoituksen poistuminen vuonna 1988 mahdollisti astutusmatkat ja tuonnit myös muualta Euroopasta, samoin yhteyksiä Amerikkaan syntyi.

1990-luvun lopulta lähtien kantaa on laajennettu niin tuoreella kuin pakastetullakin spermalla tehdyillä keinosiemennyksillä, ja rodun taso on nyt erittäin korkea. Viime vuosina lukuisia koiria on viety Suomesta muualle maailmaan, ja suomalaisia koiria on ollut muissa maissa siitoslainassa.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Labradorinnoutajakerho ry perustettiin vuonna 1980, ja rotujärjestöoikeudet yhdistys sai 20.11.1999. Rotua harrastavana yhdistyksenä Labradorinnoutajakerho toimi vuosina 1994 - 1999. Aikaisemmin labradorien rotujärjestö oli Suomen Noutajakoiraajärjestö ry.

Labradorinnoutajakerho on rodun virallinen edustaja Suomessa. Se on Suomen Kennelliiton jäsenyhdistys ja toimii yhteistyössä muiden alan yhdistysten kanssa. Rotujärjestönä se vastaa rotunsa jalostuksesta ja jalostusneuvonnasta. Labradorinnoutajakerhossa on jäseniä noin 4500 (Taulukko 1). Kasvattajat liittävät rotujärjestön pentuvälityksessä olleiden pentujen omistajat rotujärjestöön niin sanotuiksi pentuejäseniksi. Jäsenyys kestää yhden vuoden. Jatkojäsenyydestä penunomistajat päättävät itse.

Taulukko 1. Labradorinnoutajakerho ry:n jäsenmäärän kehitys vuodesta 2000.

Vuosi	Jäseniä
31.12.2000	981
31.12.2001	1503
31.12.2002	1755
31.12.2003	2039
31.12.2004	2490
31.12.2005	2525
31.12.2006	2718
31.12.2007	2887
31.12.2008	3063
31.12.2009	3057
31.12.2010	3299
31.12.2011	3756
31.12.2012	4072
31.12.2013	4456

Kerhon toiminnan tavoitteena on edistää korkeatasoisten labradorinnoutajien jalostusta ja aktivoida koirien omistajia rodunomaisen harrastustoiminnan pariin. Tavoitteena on terve, ulkomuodoltaan ja luonteeltaan rodunomainen, monipuoliseksi harrastus- ja virkakoiraaksi soveltuva labradorinnoutaja.

Labradorinnoutajakerho julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Labradori-lehteä sekä järjestää valtakunnallista koe- ja näyttelytoimintaa. Yhdistys on järjestänyt vuosittain leirin, jonka ohjelmassa on muun muassa koulutustoimintaa ja luentoja. Yhdistyksellä on lisäksi suurimmissa kaupungeissa ns. pentukummitoimintaa.

Labradorinnoutajakerhon asioita ja taloutta hoitaa hallitus, jonka muodostavat puheenjohtaja ja yhdeksän (9) muuta jäsentä. Puheenjohtajan toimikausi on yksi vuosi ja hallituksen jäsenten kolme. Hallituksen avuksi voidaan asettaa tarpeellinen määrä toimikuntia valmistelemaan tai hoitamaan niille annettuja tehtäviä hallituksen alaisuudessa. Toimikunta voidaan asettaa kalenterivuodeksi tai määräajaksi. Syyskokous valitsee toimikuntien puheenjohtajat, jotka taas esittävät toimikuntien jäsenet hallituksen hyväksyttäväksi.

Hallituksen alaisuudessa toimii vuonna 2014 kahdeksan toimikuntaa: jalostus-, NOME-, MEJÄ-, TOKO-, agility-, ulkomuototuomari-, näyttely- ja julkaisu-toimikunta. Lisäksi rotujärjestössä toimii PK-yhteyshenkilö. Labradorinnoutajakerholla on lisäksi viiden muun noutajarotujärjestön kanssa yhteiset toimikunnat: Nou/nome-yhteistyötoimikunta ja tuomaritoimikunta.

Jalostustoimikunnan näkyvin tehtävä on antaa apua ja opastusta koirien jalostusta koskevissa kysymyksissä sekä kerätä tietoja muista kuin PEVISAan kuuluvista vioista ja sairauksista. Toimikunta myös antaa lausuntoja ja puoltoja esimerkiksi Kennelliiton jalostustieteelliselle toimikunnalle.

4. RODUN NYKYTILANNE

Labradorinnoutajaa käytetään noutavana koirana vesilinnustuksessa, mutta myös muun pienriistan talteen ottamisessa sekä haavoittuneen, loukkaantuneen riistan jäljestämisessä. Suurin suosio rodulla on kuitenkin seurakoirana. Rodun monipuolisuudesta kertoo, että labradorit toimivat myös opaskoirina, huume- ja pommikoirina, terapiakoirina, liikuntavammaisten avustajakoirina, sienikoirina sekä monenlaisissa muissa haju- ja etsintätehtävissä.

Labradorien jalostuksessa pyritään yleensä seuraamaan rodun kotimaan esimerkkiä, ja Iso-Britanniasta tuotetaan paljon jalostusmateriaalia muualle maailmaan. Poikkeuksen tekevät maat, joissa kantaa edelleenkin vahvistetaan paljon amerikkalaisilla koirilla. Amerikan tilanne poikkeaa muista maista siinä, että labadoreja tuotettiin sinne hyvin varhain, ja sinne muodostui omia, jonkin verran englantilaisesta poikkeavia koiratyyppejä.

Englannissa ja Amerikassa on kummassakin selkeästi omat näyttely- ja metsästyslinjansa. Näyttelytyyppi on raskaampi, eikä näyttelyvaliotitteliin ole koepalkintovaatimusta tai koepuolen titteleihin näyttelytulosvaatimusta. Englannin nykyinen näyttelytyyppi on aavistuksen kevyempi kuin amerikkalainen, mutta Amerikan kohdalla on varottava karkeita yleistyksiä. Manner on niin suuri, että sinne on kehittynyt useita erilaisia tyyppejä. Niin sanottu ”vanha” amerikkalainen tyyppi on verrattuna englantilaisiin koiriin korkeampi, aavistuksen kevyempi ja huonokarvaisempi, ja sille on tyypillistä pitkät päät ja heikot otsapenkereet. Toinen tyyppi on ”English show type”. Nämä koirat ovat raskaampia, turkit ovat vielä runsaampia ja rungot usein syvempiä, ja päät ovat raskaskalloisempia ja usein lyhytkuonoisempia. Pääpiirteittäin tyyppi on kuitenkin selvästi englantilainen. ”Vanhan” tyyppin ja ”English show” -tyypin väliin mahtuu laaja kirjo kaikennäköisiä koiria.

Yhdysvalloissa kadunmiehellä näkyvä seurakoiralabradori on tasoltaan ja tyyppiltään huomattavasti heikotasoisempi kuin esimerkiksi suomalainen ”kotikoira-kanta”. Näyttelykoirakasvatus on selkeästi erikoistunut, ja tavalliset ihmiset ostavat lemmikkikoiraansa muualta kuin näyttelykoirakenneleistä, kun taas Suomessa samasta pentueesta menee koiria harrastus- ja jalostuskoiriksi sekä lemmikeiksi.

Valtavasta suosioistaan ja laajasta levinneisyydestään huolimatta labadoreissa tulee kiinnittää vakavaa huomiota riittävän perinnöllisen vaihtelun takaamiseen. Rotu on lähtöisin varsin pienestä kantakoirien joukosta, eikä risteytyksiä ole edes historian alkuhämärissä juuri harrastettu. Rodun kotimaan valtavirtaukset leviävät aina hetkessä muihinkin maihin. Englannissa on perinteisesti käytetty ahdastakin linjasiitosta, puhumattakaan tiettyjen sukujen ja siitosurosten suosimisesta. Rodun

terveystilanne kaikkialla maailmassa antaa viitteitä siihen suuntaan, että riittävästä perinnöllisestä vaihtelusta on huolehdittava.

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geeniversioiden (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät geeniversionsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä geeniversiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä geeniversiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku 2 rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on vaikkapa 5, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista.

Myös isien ja emien lukumäärän suhde vaikuttaa teholliseen kokoon. Vähempilukuisen sukupuolen eli urosten lukumäärä rajoittaa tehollista kokoa, vaikka narttuja olisi jalostuskäytössä lukemattomia.

Monimuotoisuutta turvaava rajoitus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % ja suurilukuisissa 2-3 % suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröintiin. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % suhteessa neljän vuoden rekisteröintiin (<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>).

Labradorinnoutajalla tämä tarkoittaa, että koiralla saa tällä hetkellä olla enintään 150(2%) / 225(3%) ensimmäisen polven jälkeläistä (sukupolven 2010-2013 rekisteröitiin 7511 koiraa). Toisen polven jälkeläismäärä saa olla enintään 300(4%) / 450(6%).

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Labradorinnoutajan rekisteröinnit Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana ovat olleet noin 1300 - 2000 pentua/vuosi. Tuontikoiria on rekisteröity vuosittain muutamia kymmeniä (Taulukko 2).

Labradorinnoutaja on jakautunut kahteen linjaan: metsästyslinjaan, joilla metsästyskokeessa tarvittavia ominaisuuksia korostetaan voimakkaasti sekä enemmän ulkomuodollisten ja monipuolisten harrastusominaisuuksien jalostukseen tähtäävään peruslabradorilinjaan. Suomessa on kuitenkin edelleen käyttökoevaatimus muotovalionarvoa varten ja näyttelypalkintovaatimus käyttövalionarvoa varten, joten täydellistä jakaantumista näyttely- ja metsästystyyppiin ei ole tapahtunut.

Labradorinnoutajissa englantilaistyyppinen metsästys- eli field trial -linja poikkeaa sen verran paljon peruslabradorista, että eri linjoja edustavia koiria ei yleensä risteytetä keskenään. Joitakin risteytyksiä tehtiin field trial-koirien ensimmäisten maahantuontien jälkeen 1980-luvun lopulla. Eri linjojen risteytyksistä ei

saada linjojensa keskivertokoiria, työskenteleviä kauriita labradoreja. Ns. dual purpose-labradorit perinteisesti edustavat peruslabradori-linjaa.

Linjoja ei tässä populaatorakenteen tarkastelussa ole eroteltu, koska Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä ei saa tehtyä linjakohtaisia listauksia. Koirat voidaan kuitenkin sukutaulun perusteella jakaa linjoihin. Näitä jakoperusteita käytetään esimerkiksi Labradorinnoutajakerhon pentuvälityksessä (www.labradori.fi).

Vuosien 1998-2007 rekisteröinneistä tehtiin eroteltu manuaalisesti. Suomessa rekisteröitiin yhteensä noin 1300 metsästyslinjaista labradorinnoutajaa, eli metsästyslinjaisten koirien osuus rekisteröidyistä oli noin vuosina noin 11 %.

Urosten jalostukseen käyttöikä on noin 4 vuotta ja narttujen hieman alle 4 vuotta. Jalostukseen käyttöikä on pysynyt kutakuinkin samana usean vuoden ajan. Suosituksena on, että alle kaksivuotiaalla nartulla ei teetetä pentuja. Alle 20 kuukauden ikäisenä astutetun nartun pentuetta ei oteta rotujärjestön pentuvälitykseen, ei myöskään yli kahdeksanvuotiaana astutetun nartun.

Taulukko 2. Vuositalasto 1998-2013. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 21.1.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
Pennut (kotimaiset)	1809	1916	1690	1902	1556	1659	1604	1549	1340	1246	1233	1058	1050	1022	977	903
Tuonnit	42	57	41	54	34	58	36	27	39	52	34	21	21	24	20	10
Rekisteröinnit yht.	1851	1973	1731	1956	1590	1717	1640	1576	1379	1298	1267	1079	1071	1046	997	913
Pentueet	273	301	265	300	242	263	246	235	212	196	197	169	162	159	145	144
Pentuekoko	6,6	6,4	6,4	6,3	6,4	6,3	6,5	6,6	6,3	6,4	6,3	6,3	6,5	6,4	6,7	6,3
Kasvattajat	178	194	177	182	159	157	157	148	131	117	123	114	107	87	96	101
Jalostukseen käytetyt eri urokset																
- kaikki	154	163	142	162	141	132	137	129	116	96	95	95	88	80	83	79
- kotimaiset	103	111	97	114	83	97	92	91	81	69	65	69	63	59	58	57
- tuonnit	32	27	23	20	28	17	16	20	13	13	15	14	13	13	16	10
- ulkomaiset	19	25	22	28	30	18	29	18	22	14	15	12	12	8	9	12
-keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v 1kk	3v 10kk	3v 11kk	3v 11kk	3v 9kk	3v 10kk	3v 5kk	4v	3v 10kk	4v 1kk	4v 5kk	4v 2kk	4v 3kk	3v 9kk	3v 11kk	4v 7kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut																
- kaikki	267	300	264	287	241	262	246	235	211	195	196	167	162	157	143	141
- kotimaiset	248	277	245	266	220	247	236	219	200	187	185	155	149	146	135	135
- tuonnit	19	23	19	21	21	15	10	16	11	8	11	12	13	11	8	6
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v 9kk	3v 8kk	3v 8kk	3v 9kk	3v 7kk	3v 8kk	3v 5kk	3v 6kk	3v 2kk	3v 8kk	3v 10kk	3v 8kk	3v 8kk	4v	3v 9kk	4v 2kk
Isoisät	249	260	250	257	228	207	198	186	170	143	155	143	140	136	121	125
Isoäidit	344	362	325	353	311	290	293	265	249	222	208	198	198	192	187	189
Sukusiitosprosentti	1,25	1,23	1,24	1,25	1,33	1,63	1,50	1,63	2,16	2,15	2,46	2,62	2,27	2,62	2,72	2,79

Labradorinnoutajan keskimääräinen sukusiitosaste on vuodesta 1990- ja 2000-lukujen aikana laskenut tasaisesti (Taulukko 2). Tosin laskenta on tehty sukupuista, jotka eivät riitä linkittämään koiria kantakoiriin asti. Esimerkiksi runsas tuontikoirien käyttö pienentää sukusiitosastetta, koska tuontikoirille tallennetaan Suomen Kennelliiton tietojärjestelmään vain kolme sukupolvea esivanhempia. Kaikkea tietokannoissa olevaa sukulaistietoa ei myöskään oteta mukaan sukusiitosasteiden laskentaan, eikä kaikkea edes saada esille oikealla tavalla. Aikaisemmin tietojärjestelmässä sama koira saattoi esiintyä neljälläkin eri rekisterinumeroilla ja ohjelma käsitti nämä neljäksi eri yksilöksi. Ohjelmaan on tehty korjaus ainakin labradorinnoutajien osalta ja näin sukulaistietoja saadaan hyödynnettyä luotettavammin.

Sukusiitoksessa uros ja narttu ovat toisilleen läheisempää sukua kuin serkukset. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleelijyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikeutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät

kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen saman taustainfon perusteella. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 % (<http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>).

4.1.2 Jalostuspohja

Koiranet-jalostustietojärjestelmän jalostuspohja per sukupolvi -luvut on laskettu nelivuotisjaksoilta. Viimeinen kussakin jaksossa mukana oleva vuosi on se, jonka kohdalla tieto näkyy. Esimerkiksi vuoden 2013 luvut on laskettu vuosien 2010–2013 ajalta.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Rodun monimuotoisuutta voidaan arvioida myös molekyylogeneettisesti, esimerkiksi immuunijärjestelmää säätelevien DLA-haplotyyppien lukumäärän ja heterotsygotian perusteella.

Tehollinen koko kertoo kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun perinnöllinen vaihtelu koostuu 50 eri koiran geeniversioista. Mitä pienempi tehollinen koko, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa, ja sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Tehollinen koko arvioidaan aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla neljä ja käytökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enimmillään neljä kertaa jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Paras tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen. Jos aineisto ei ole sukupuiltaan tarpeeksi täydellinen, voidaan käyttää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentaa, joka on käytössä myös Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä. Tämä antaa kuitenkin tehollisesta koosta suuren yliarvion, koska siinä oletetaan, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät.

Jos sukusiitosasteen kasvunopeuteen perustuva tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geeniversioita niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä niitä kertaalleen jalostukseen. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailta, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan (<http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>).

Jalostustietojärjestelmän mukaan labradorinnoutajan tehollinen koko on neljän viimeisimmän sukupolven aikana eli viimeisen viidentoista vuoden ajanjaksoilla ollut välillä 412 - 833 (Taulukko 3). Kun isien lukumäärä jaetaan emien lukumäärällä, saadaan suhdeluku, joka kuvaa kannan jalostuskäytön monipuolisuutta ja sitä kautta myös tehollista kannan kokoa. Kun suhde on yksi, eli uroksia käytetään yhtä paljon kuin narttuja, säilyy monimuotoisuutta tehokkaimmin. Lab-

radorinnoutajalla suhde oli sukupolven 1998-2001 aikana 0,51 - 0,58 ja sen jälkeen se on pysytellyt samoissa lukemissa (Taulukko 3).

Uroksia on käytetty jalostukseen alle kymmenen prosenttia kannasta ja narttuja parisenkymmentä prosenttia. Useamman uroksen jalostuskäyttö olisi suositeltavaa.

Taulukko 3. Jalostuspohja per vuosi ja per sukupolvi. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 21.1.2014.

Per vuosi																
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
pentueet	273	301	265	300	242	263	246	235	212	196	197	169	162	159	145	144
jalostukseen käytetyt eri urokset	154	163	142	162	141	132	137	129	116	96	95	95	88	80	83	79
jalostukseen käytetyt eri nartut	267	300	264	287	241	262	246	235	211	195	196	167	162	157	143	141
isät/emät	0,58	0,54	0,54	0,56	0,59	0,50	0,56	0,55	0,55	0,49	0,48	0,57	0,54	0,51	0,58	0,56
tehollinen populaatio	286 (52%)	312 (52%)	274 (52%)	304 (51%)	260 (54%)	263 (50%)	259 (53%)	246 (52%)	221 (52%)	193 (49%)	193 (49%)	178 (53%)	169 (52%)	158 (50%)	154 (53%)	149 (52%)
uroksista käytetty jalostukseen	0 %	1 %	3 %	5 %	6 %	6 %	5 %	8 %	7 %	7 %	8 %	7 %	4 %	7 %	6 %	7 %
nartuista käytetty jalostukseen	0 %	1 %	7 %	14 %	19 %	20 %	21 %	20 %	24 %	25 %	22 %	25 %	22 %	20 %	19 %	21 %
Per sukupolvi (4 vuotta)																
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998
pentueet	1139	1108	1070	1051	986	956	889	840	774	724	687	635	610	593	606	657
jalostukseen käytetyt eri urokset	395	404	378	375	362	338	311	269	251	238	219	205	191	196	214	220
jalostukseen käytetyt eri nartut	882	848	818	793	748	713	662	618	554	513	472	454	449	434	460	504
isät/emät	0,45	0,48	0,46	0,47	0,48	0,47	0,47	0,44	0,45	0,46	0,46	0,45	0,43	0,45	0,47	0,44
tehollinen populaatio	833 (37%)	828 (37%)	786 (37%)	771 (37%)	736 (37%)	694 (36%)	641 (36%)	575 (34%)	527 (34%)	494 (34%)	454 (33%)	431 (34%)	413 (34%)	412 (35%)	443 (37%)	470 (36%)
uroksista käytetty jalostukseen	2 %	4 %	5 %	5 %	6 %	6 %	7 %	7 %	7 %	7 %	7 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %
nartuista käytetty jalostukseen	5 %	10 %	15 %	18 %	20 %	21 %	22 %	23 %	24 %	24 %	22 %	22 %	21 %	19 %	18 %	16 %

Suosituimmat jalostuskoirat

Suurin osa kaikkien aikojen käytetyimmistä labradoriuroksista on syntynyt 70- ja 80-luvuilla. Tuolloin noutajarotujen räjähdysmäinen suosio toi mukanaan negatiivisia asioita. Koirien terveysongelmat lisääntyivät, luonne huononi, ja labradorinnoutajasta tuli monen kaupallisen kasvattajan suosikkirotu. Tilanne johti muutamien urosten liialliseen jalostuskäyttöön ja myös

siihen, että osa pennuista tuotettiin rekisteröimättöminä. Myös karanteerimääräykset vaikeuttivat asiaa ja jalostusmielessä vaihtoa käytiin käytännössä vain Ruotsin ja Norjan kanssa.

Ajanjaksolla 1998-2013 (Taulukko 2) on syntynyt yhteensä 1139 pentuetta ja ne ovat 621 eri uroksen jälkeläisiä. Eri emiä näillä pentueilla on 1118. Puolet koirista on 119 uroksen jälkeläisiä.

Taulukossa 4 ovat jalostusurokset 15 vuoden ajalta. Joukossa on yksi englantilaistyyppinen field trial-koira, Drakeshead Felix, joka on tuontikoira (GB).

Muita taulukon 4 tuontikoiria ovat Danjacks Finnegan (USA) ja Talimar Mallorns Storm Warning (USA).

Taulukko 4. Jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta rekisteröintivuosina 1998-2013. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 21.1.2014.

Uros ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
FOLLIES MON ONCLE 2005	53	359	1,59	2 %	55	350	53	359
LORESHO LIBERTY 2002	36	243	1,08	3 %	63	337	36	243
DANJACKS FINNEGAN 1999	32	212	0,94	4 %	58	384	32	212
STRONGLINE'S DALWHINNIE 2003	29	197	0,88	4 %	36	219	29	197
MALLORN'S ROMEO 2004	30	197	0,88	5 %	108	667	30	197
MAILIKSEN GENTLEMAN 2000	32	196	0,87	6 %	136	828	32	196
FOLLIES STORM PETREL 1998	29	195	0,87	7 %	47	264	29	195
MALLORN'S AINT MIZBEHAVIN 2006	33	185	0,82	8 %	34	225	33	185
KAMITAN MY NAME IS BOND 1997	22	169	0,75	9 %	28	181	22	169
MALLORN'S RING MY BELL 2010	24	156	0,69	9 %	2	5	24	156
FOLLIES TASSO 2005	24	155	0,69	10 %	17	103	24	155
ROSANAN CHELSEA BUN 1997	17	138	0,61	11 %	15	70	17	138
LUCKY MY BORN FREE 2003	17	131	0,58	11 %	21	147	17	131
TALIMAR MALLORNS STORM WARNING 2003	20	127	0,56	12 %	14	72	20	127
DRAKESHEAD FELIX 1995	19	126	0,56	12 %	36	267	23	157

Taulukoissa 5 a-d on tarkasteltu suosituimpien urosten jälkeläismääriä sukupolvittain neljän vuoden periodeissa.

Sukulaisuussuhteet

Isoimmat yhden uroksen pentuemäärät ovat edelleenkin suuria. Käytetyimmiltä uroksilta löytyy runsaastikin kaukaisia sukulaisuussuhteita sekä kotimaisiin koiriin että ulkomaille. Suositut urokset ovat suosittuja ympäri maailmaa, ja miltei kaikki taulukoissa 4 ja 5a-d esiintyvät urokset ovat jollakin tavalla sukua toisilleen. Sukutauluja on tässä tarkasteltu vain Koiranet-jalostustietojärjestelmässä näkyvän neljän sukupolven osalta ja ne silti risteävät mutkikkailla tavoilla. Sukulaistarkastelussa on otettu lähemmin tarkasteltavaksi muutama useassa sukutaulussa esiintyvä koira.

C.I.B POHJ MVA PMV-78 Licithas Blizzard on FIN MVA Fågelängens Hawker Hunterin isoisä. Suosituimpien urosten taulukoissa löytyy Fågelängens Hawker Hunterin poika **Biggas Mellow Fellow**. Hawker Hunter löytyy useasta sukutaulusta joko itse, **Brookhill's Daddy's Hopen** sukutaulusta kahteenkin kertaan, tai tyttären pojan, Biggas Yngan, kautta. Yngan poika on **Upwards Alfonso** ja Ynga löytyy myös **Cannonpowder Dream Loverin** ja **Upwards Goodwill Gunnarin** sukutaulusta. Daddy's Hopen poika on **Follies Storm Petrel** ja **Follies Tasso** on Storm Petrelin tyttären poika.

Biggas Yngan tyttären poika on **Mailiksen Gentleman**. Gentlemanin poikia ovat **Mallorn's Valentine**, **Loresho Liberty** ja **Lucky My Born Free**, joka on **Lucky My Angel Touchin** isä.

Cannonpowder Dream Loverin emän isoisä on **Tawastway's Fooling Around** ja se on myös **Mailiksen Gentlemanin** isoisä. Fooling Aroundin takana on **Licithas Blizzard** kahdesti.

Mallorn's Valentinen poika on **Mallorn's Cappuccino**, jonka emä on **Bubbling Picasson** tytär. Picasso puolestaan on **Cambremer Tom Cobbley of Charwayn** poika. Cappuccinon emän emänsä on **Rosanan Chelsea Bun**. **Waterline's Stracciatella** on Mallorn's Cappuccinon tyttären poika, jonka sukutauluun Tom Cobbley tulee myös isän puolelta.

Edellä jo mainittujen sukulaisuussuhteiden lisäksi Tom Cobbleyn pojan poikia ovat **Danjacks Finnegan** ja **Palabras Keep On Movin'**, tyttären poikia **Tealway Ali at Bubbling** ja **Upwards Goodwill Gunnar**, pojan tyttären poikia **Adventurer's Taittinger** ja **Adventurer's Erase'n Rewind**, tyttären tyttären poika **Eagle's Playmate** ja tyttären pojanpoika **Naiken Xavier**.

Loresho Liberty on **Odorosas Bon Voyagen** isoisä emän puolelta. Bon Voyagen emän puolelta löytyy Mallorn's Arcturus (**Mallorn's Romeon** isoisä) sekä

Loresho Tangon täyssisar, **Loresho Walnut**. Odo-rosas Bon Voyagen sukutaulussa isän puolella on **Follies Storm Petrel**.

Lucky My Angel Touch on, kuten edellä on kerrottu **Lucky My Born Freen** poika ja sen emän puolella sukutaulussa on **Palabras Keep On Movin'**. Angel Touchin emänemä on **Loresho Walnut**. Angel Touchin sukutaulussa on myös Mallorn's Topgallant, joka on **Mallorn's Shenandiganin** puoliveli emän puolelta.

Mallorn's Shenandiganin poikia ovat **Bear's Oscar** ja **Mallorn's Aint Mizbehavin'** sekä **Mallorn's Romeon** emänisä Mallorn's Arcturus.

Adventurer's Taittingerin emän isoisä on **Loresho Tango**. Taittingerin emälinjasta löytyy myös **Mellows Kind Fellowin** täyssisar ja Raintree Slippery When Wet kahdesti, Raintree Slippery When Wet on **Talimar Mallorns Storm Warningin** isä.

Loresho Tangon isä on Loresho Ozzie ja sen isä Bubbling Churchill. Tangon emä on Loresho Jell-O ja sitä kautta **Loresho Firefly** on Tangon puoliveli. Loresho Ozzien tyttären poika on **Mallorn's Ursus Arctos**, joka on myös **Mallorn's Romeon** puoliveli. Ozzie on **Countrylove's Choose Men** isä (ja siten Tangon puoliveli) ja **Countrylove's Wet'n'Workingin** emän emänisä. Wet'n'Working'n emän sukutaulusta löytyy myös **Palabras Keep On Movin'**.

Strongline's Dalwhinnie on Loresho Tangon pojanpoika. Dalwhinnien sukutaulusta löytyy myös **Guideline's Copyright**, joka on **Mallorn's Shenandiganin** isänisä, sekä **Licithas Blizzard**.

Jayncourt Jingle Jangle löytyy monesta sukutaulusta. **Kamitan My Name is Bond** on Jingle Janglen poika neljännessä polvessa. Bond on **Nallelaakson Benjamin** emänisä ja Benjamin isänisä on **Mellows Kind Fellow**. **Rosanan Paul Pry** on linjattu Jingle Jangleen ja Paul Pryn takaa löytyy myös **Guideline's Copyright**. Jingle Jangle on myös **Annual's Nice Devicen** ja **Follies Storm Petrelin** sukutauluissa.

Boothgate Miz Showbusiness on **Mallorn's Shenandiganin** emä. Se on **Mallorn's Ring My Bellin** takana emän puolella, ja Miz Showbusiness'n täysveli on Ring My Bellin kanadalaisen isän sukutaulussa. **Miltras Captain Morgan** on linjattu Miz Showbusiness'iin. Captain Morganin sukutaulussa ovat myös Loresho Ozzie, **Palabras Keep On Movin'** sekä **Follies Rule of Thumb**. **Mallorn's Ursus Arctos**n emä on Loresho Ozzien ja Miz Showbusiness'n tytär. Loresho Fireflyn isä on linjattu Miz Showbusiness'n isoisään. Miz Showbusiness'n täysveli on tuontikoira **Linjor Shakespearen** takana.

Poolstead Pretentious at Rocheby x Rocheby Acorn on usein näissä sukutauluissa toistuva yhdistelmä. Tästä yhdistelmästä on **Guideline's Copyrightin** isä, **Rocheby Royal Oak**, joka on **Follies Rule of Thumbin** ja **Mallorn's Shenandiganin** sukutauluissa.

Tämä yhdistelmä on myös **Talimar Mallorns Storm Warningin** sukutaulussa sekä isän että emän puolella. Se on myös **Rocheby Smokescreenin**, **Saskian No Moren** ja **Mellows Kind Fellowin** sukutauluissa.

Poolstead Pretentious at Rocheby on **Chancellor Merryn** isänisä. Chancellor Merry on **Adventurer's Erase'n Rewindin** isoisoisä ja **Loresho Libertyn** emänisä ja löytyy myös **Follies Tasson** sukutaulusta.

Rosanan Royal Princen ja **Rosanan Chelsea Bunin** takaa löytyvät täyssisarukset *Caveris Kan-nibal* ja *Caveris Kan-ske*.

Follies Mon Oncle on sekoitus Mallorn's ja Follies linjoista. Mon Onclen isä on **Mallorn's Romeo** ja emänisä **Follies Storm Petrel**. Romeon isä on amerikkalainen siitoslainassa ollut uros, **Visions I'm Able**, ja emä Mallorn's Arcturuksen (**Mallorn's Aint Mizbehavin'n** täysveli) tytär, jonka emänisä puolestaan on **Rosanan Chelsea Bun**.

Saksasta siitoslainassa ollut uros **A Sesense of Pleasure's I'm a Joker** ei jää sukulaisitta sekään. Sen emän emänisä on **Talimar Mallorns Storm Warning**.

Aivan kuten peruslabradorilinjoiissa suvut ovat kietoutuneet toistensa lomaan moninaisin tavoin, fieldtrial linjoissa on samoin. Esimerkiksi **Drakeshead Felixin** ja **Treckers Senanin** takaa löytyvät koirat Haretor Abel of Bellever ja Glencoin Drummer of Drakeshead.

Yöllinnun Faaraon sukutaulusta löytyvät **Lady Upstream's Pigall** ja **Älvgårdens Le Cardinal**. Lisäksi Le Cardinal ja Pigall ovat keskenään sukua.

Käytetyimmät jalostusurokset 1998-2013 (taulukko 4)

Taulukon 4 koiria lähemmin tarkastellen näkyy, että suosituin uros, musta, keltaista periyttävä **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncle** (katso myös taulukot 5c ja 5d), on jättänyt omia jälkeläisiä edellä mainitut 359 pentua ja sillä on myös runsaasti toisen polven jälkeläisiä, 350 pentua. Sen toisen polven jälkeläismäärää ovat kerryttäneet 31 koiraa. Eniten pentueita on pojilla *Waterline's Nash* ja *FI MVA FI JVA HeJW-10 JV-10 Do Day's Albert*, joilla molemmilla on kuusi pentuetta. Sen tyttäristä *FIN MVA Rosanan Amorosalla* on neljä pentuetta.

Follies Mon Onclen isoisä, keltainen **C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel** löytyy seitsemänneltä sijalta taulukossa 4 (katso myös taulukot 5a ja 5b). Sillä on omia jälkeläisiä 195 pentua ja aika paljon myös toisen polven jälkeläisiä, 264 pentua, mitkä ovat 20 kotimaisen ja kahden ulkomaalaisen jälkeläisen tuottamia. Suosituin jalostuskoira sen jälkeläisissä on ollut *FIN MVA Rosanan Icebreaker*, jolla on kuusi pentuetta. Merkittävämpiä kuitenkin ovat sen narttujälkeläiset, joista kolmella, *FIN MVA Rosanan Ice Follies*, *Tweedledum Follies*

Bergerer ja FIN MVA EE MVA Tealway Dollies, on ollut neljä pentuetta.

Erittäin paljon toisen polven jälkeläisiä on jättänyt keltainen, ruskeaa periyttävä **V-03 Mailiksen Gentleman** (kuudes taulukossa 4, katso myös taulukko 5b). Sillä on omia jälkeläisiä 196 pentua. Sen toisen polven jälkeläismäärä, 828 pentua, on kertynyt 27 jälkeläisen kautta, kuitenkin pääasiassa neljän pojan kautta. Sen pojista **FIN MVA Loresho Liberty**llä (taulukot 4, 5b ja 5c) on 36 kotimaista pentuetta, **FIN MVA EE MVA JV-04 V-05 VV-12 Lucky My Born Freellä** (taulukko 5c) 17 pentuetta, **Tsarodej Wellingtonilla** 16 pentuetta ja **JV-03 Mallorn's Valentinella** (taulukko 5b) 15 pentuetta. Myös narttujen kautta on kertynyt jälkeläisiä. **Mallorn's Eternityllä** ja **FIN MVA EE MVA Tweedledum Purple Eveningillä** on viisi pentuetta, ja **FIN MVA SE MVA(n) Mysis Island Mistillä** neljä. Mailiksen Gentlemanilla on jälkeläisiä myös ulkomailla ja näillä puolestaan jälkeläisiä Suomessa.

Mailiksen Gentlemanin poika, keltainen, ruskeaa periyttävä **FIN MVA Loresho Liberty** löytyy taulukosta 4 toiselta sijalta (myös taulukoissa 5b ja 5c). Sillä on 243 jälkeläistä ja 377 toisen polven jälkeläistä, jotka ovat kertyneet 34 kotimaisen ja yhden tuontijälkeläisen kautta. Eniten pentuja on pojalla, **Loresho Wangwang-bluesilla**, jolla on 10 pentuetta..

Toinen Mailiksen Gentlemanin poika, samoin keltainen, ruskeaa periyttävä **FIN MVA EE MVA JV-04 V-05 VV-12 Lucky My Born Free**, löytyy taulukoista 4 ja 5c. Se on jättänyt omia jälkeläisiä mainitut 17 pentuetta ja toisen polven pentueita 147. Nämä ovat viiden jälkeläisen tuottamia. Eniten, 15 pentuetta, on sen pojalla **C.I.B FI MVA FI JVA EE MVA Lucky My Angel Touch** (taulukko 5d).

Kolmatta sijaa taulukossa 4 pitävä amerikantuontikoira musta, keltaista periyttävä **Danjacks Finnegan** on tuottanut itse 212 pentua ja toisen polven jälkeläisiä sillä on 384. Nämä ovat kertyneet 25 jälkeläisen kautta. Eniten jälkeläisiä, 11 pentuetta, on sen pojalla **Bridgecorner's Fakirilla**.

Ruskea **FIN MVA LV MVA EE MVA Strongligné's Dalwhinnie** on **Loresho Tangon** (taulukko 5a) pojanpoika. Sillä on omia jälkeläisiä 197 pentua ja toisen polven jälkeläisiä 219 pentua. Nämä ovat 17 jälkeläisen tuottamia. Eniten jälkeläisiä, 10 pentuetta, on sen pojalla **Loresho Copper Tigerillä**.

Toinen toisen polven jälkeläisiä runsaasti jättänyt uros on viidenneltä sijalta taulukossa 4 löytyvä dominanttimusta (ei kannu keltaisen eikä ruskean värin geenä) **Mallorn's Romeo** (myös taulukossa 5c). Sen toisen polven jälkeläismäärä, 667 pentua, on kertynyt 19 kotimaisen ja yhden ulkomaisen koiran kautta. Etenkin kahta poikaa on käytetty erittäin runsaasti jalostukseen. Jo oman esittelyn edellä saaneella **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncllella** on 53 pentuetta ja **FIN MVA EE MVA Adventure's Erase'n Rewindillä** (taulukko 5d) 21 pentuetta.

Mallorn's Romeon narttujälkeläisiä on niitäkin käytetty runsaasti jalostukseen. Täyssisarilla, **Mallorn's Rough Diamond** ja **Mallorn's Ring Any Bells**, on molemmilla neljä pentuetta. **Mallorn's Ring Any Bellsin** ruskeaa, vuonna 2010 syntynyttä poikaa, **Mallorn's Ring My Bell** (katso taulukot 4 ja 5d), on jo nyt käytetty jalostukseen runsaasti. **Mallorn's Ring My Bell** löytyy taulukosta 4 sijalta 10 ja taulukosta 5d sijalta 2. Sillä on jo nyt 156 Suomessa rekisteröityä omaa jälkeläistä. Toisen polven jälkeläisiäkin on ehtinyt syntyä kaksi pentuetta, joissa toisessa isänä on ruotsalainen koira.

Musta, ruskeaa periyttävä **AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin'** on **FIN MVA Mallorn's Shenandiganin** (taulukko 5a) poika. Sillä on 34 Suomessa rekisteröityä pentuetta ja toisen polven jälkeläisiä 225. Nämä ovat 21 kotimaisen ja yhden ulkomaisen koiran jälkeläisiä. Yhtään sen urosjälkeläistä ei ole käytetty jalostukseen vaan kaikki toisen polven pentueet ovat narttujen aikaansaamia. Kahdella on neljä pentuetta, **Loresho Lyric** ja **Pucelle's Miniatur I'm Pretty**.

Musta, keltaista periyttävä **Kamitan My Name is Bond** löytyy sijalta 9 taulukossa 4. Se on 169 pennun isä, jolla on 181 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat kertyneet 16 eri jälkeläisen pentueista. Neljän pentueen emä on **Ituvaaran Charmgirl** (taulukko 6).

Kymmenentenä taulukossa 4 on keltainen **FIN MVA Follies Tasso**. Se on **Follies Storm Petrelin** tyttärentoika. Sillä on omia jälkeläisiä 155 ja toisen polven jälkeläisiä 103, mitkä ovat kertyneet 11 jälkeläisen kautta.

Taulukosta 4 12. sijalta löytyvä ja taulukosta 5a ensimmäisellä sijalla oleva musta, ruskeaa periyttävä uros **FIN MVA JMV-98 Rosanan Chelsie Bun** sai elinaikanaan 138 pentua. Koiralle on syntynyt 70 toisen polven jälkeläistä ja nämä ovat 9 kotimaisen ja kahden ulkomaalaisen koiran jälkeläisiä.

Yhdysvalloista tuotu, Islannissa nykyisin asustava musta, keltaista periyttävä **Talimar Mallorns Storm Warning** jätti Suomessa ollessaan 127 pentua ja sillä on toisen polven jälkeläisiä 72 pentua. Yhdeksää sen narttujälkeläistä on käytetty jalostukseen (kahdeksaa kotimaista ja yhtä ulkomaille myytyä) ja ainoastaan yhtä urosta. Sen jälkeläisistä tanskalainen **Mallorn's Storm In A Cup** on taulukosta 5d löytyvän siitoslainauroksen **C.I.B DE JMVA DE JMVA (VDH) EUJGSG JMV-11 A Sense Of Pleasure's I'm A Joker** isoäiti.

Englantilaista field trial linjaa edustava, musta, keltaista periyttävä uros **Drakeshead Felix** on jättänyt 157 jälkeläistä ja yltänyt toisen polven jälkeläismäärään 267 pentua, jotka ovat kertyneet 21 jälkeläisen kautta. Eniten jälkeläisiä on **Yölinnun Atleetilla**, jolla on 4 pentuetta.

Käytetyimmät jalostusurokset 1998-2001 (taulukko 5a)

Vuosien 1998-2001 viidestätoista käytetyimmistä uroksesta tuontikoiria ovat **Drakeshead Felix** (GB), **FIN KVA Treckers Senan** (GB) ja **C.I.B FIN KVA FIN MVA SE MVA FIN JVA SE KVA SE JVA Älvgårdens Le Cardinal** (Ruotsi). **C.I.B FIN MVA CA CH EE MVA US CH Chancellor Merry**.

Taulukossa 5a olevista uroksista **FIN MVA JMV-98 Rosanan Chelsie Bun, Drakeshead Felix** ja **C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel** jälkeläisineen on käsitelty jo aikaisemmin tässä kappaleessa taulukon 4 käsittelyssä.

Taulukko 5a. Viisitoista käytetyintä urosta sukupolven 1998-2001 aikana. Sukupolven jälkeläismäärästä puolet on 37 uroksen jälkeläisiä. Käytetyimmistä uroksista kahdeksan on keltaista, kuusi mustaa ja yksi ruskea. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 23.1.2014.

Uros ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
ROSANAN CHELSEA BUN 1997	17	138	3,49	3 %	15	70	17	138
CHANCELLOR MERRY 1997	14	92	2,33	6 %	49	232	15	101
ROSANAN ROYAL PRINCE 1995	11	81	2,05	8 %	18	134	14	96
BIGGAS MELLOW FELLOW 1992	13	73	1,85	10 %	17	103	24	126
BROOKHILL'S DADDY'S HOPE 1996	9	69	1,75	11 %	48	282	11	76
MALLORN'S SHENANDIGAN 1998	10	68	1,72	13 %	84	469	13	84
DRAKESHEAD FELIX 1995	9	67	1,70	15 %	36	267	23	157
TRECKERS SENAN 1994	10	66	1,67	17 %	54	351	17	92
LORESHO TANGO 1996	11	64	1,62	18 %	24	133	18	98
ÄLVGÅRDENS LE CARDINAL 1992	10	62	1,57	20 %	84	550	26	173
UPWARDS ALFONSO 1993	10	62	1,57	21 %	31	175	19	110
FOLLIES STORM PETREL 1998	9	58	1,47	23 %	47	264	29	195
ROSANAN PAUL PRY 1996	10	57	1,44	24 %	15	104	11	63
MELLOWS KIND FELLOW 1994	8	57	1,44	26 %	30	197	8	57
TAWASTWAY'S FOOLING AROUND 1996	10	55	1,39	27 %	72	412	18	114

Väritään keltainen **C.I.B FIN MVA CA CH EE MVA US CH Chancellor Merry** oli siitoslainassa Suomessa 2000-luvun alkupuolella. Sillä on Suomessa jälkeläisiä yhteensä 101 ja näistä toisen polven jälkeläisiä 232 pentua, kertyneenä 20 kotimaisen ja neljän ulkomaisen koiran kautta. Uroksella on toisen polven jälkeläisiä lähinnä narttujälkeläistensä kautta.

Keltaisella **FIN MVA Rosanan Royal Princellä** on omia jälkeläisiä 96 ja toisen polven jälkeläisiä 134, joita ovat kerryttäneet kuusi narttu- ja yksi urosjälkeläinen.

Keltainen **FIN MVA Biggas Mellow Fellow** on takavuosina paljon käytetyn uroksen, **FIN MVA Fågelängens Hawker Hunterin** poika. Sillä itsellään on 126 jälkeläistä ja toisen polven jälkeläisiä 103. Näitä ovat kerryttäneet yhdeksän kotimaista ja yksi ulkomaalainen jälkeläinen. Pentuemäärät näillä ovat yhdestä neljään.

Keltainen **FIN MVA Brookhill's Daddy's Hope** on **EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrelin** isä. **Daddy's Hopella** on 76 jälkeläistä, mutta toisen polven jälkeläisiä jo 282, jotka ovat kerty-

neet 12 jälkeläisen kautta. Näistä **Follies Storm Petrelillä** on 31 pentuetta ja muilla yhdestä neljään.

Dominanttimustalla **FIN MVA Mallorn's Shenandiganilla** on omia jälkeläisiä 84 pentua ja toisen polven jälkeläisiä 469 pentua. Sen jälkeläisistä on käytetty jalostukseen viittätoista eri yksilöä. Jälkeläistuotto on pääasiassa kuitenkin ollut kolmen uroksen varassa. **FIN MVA Bear's Oscarilla** on 18 pentuetta, **Mallorn's Arcturuksella** 14 pentuetta ja **AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin** lla 34 pentuetta.

Mustalla, keltaista periyttävällä, field trial-linjaisella **FIN KVA Treckers Senanilla** on omia jälkeläisiä 92 pentua ja toisen polven jälkeläisiä 351 pentua. Nämä ovat kertyneet 23 jälkeläisen pentueista. Eniten pentueita on uroksilla **FIN KVA SE KVA Carasiolan Edward** (7 pentuetta) ja **FIN KVA Paukku-Noudon Fauni** (6 pentuetta) ja nartulla **FIN KVA Tupla-Pummin Nuppu** (5 pentuetta).

Ruskea **JP MVA CA MVA Loresho Tango** on 98 Suomessa rekisteröidyn pennun isä, ja sillä on 133 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat kertyneet kymmenen jälkeläisen kautta. Eniten käytetty jälkeläinen on

FIN MVA Adventurer's Ev'ry Which Way, jolla on kahdeksan pentuetta. *Ev'ry Which Wayn* poika, *FIN MVA LV MVA EE MVA Strongline's Dalwhinnie*, löytyy taulukoista 4 ja 5c. Sen täysveljellä *FIN MVA Strongline's Districillä* on 10 pentuetta.

Mustalla, keltaista periyttävällä **C.I.B FIN KVA FIN MVA SE MVA FIN JVA SE KVA SE JVA Älvgårdens Le Cardinal**illa on runsaasti toisen polven jälkeläisiä, 550 pentua, ja ne ovat kertyneet 38 eri jälkeläisen pentueista. Omia jälkeläisiä sillä on 173. Kolmella sen urosjälkeläisellä on kuusi pentuetta, *FIN MVA Ethusan Comanchi*, *Valpisas Leonard* ja *FIN MVA FIN JVA SE JVA Upwards Hot Dog*.

Keltaisella **FIN MVA FIN JVA Upwards Alfonso**lla on 110 omaa jälkeläistä ja 175 toisen polven jälkeläistä, jotka ovat kertyneet 17 pentueen jälkeläisistä. Urosjälkeläisellä, *FIN JVA Marikarin Adolf*, on viisi pentuetta. Monella Alfonson narttujälkeläisellä on useita pentueita. *FIN MVA FIN JVA Strongline's Karelian Maid*illa on neljä pentuetta ja toisella tyttäreillä *C.I.B FIN MVA SE MVA FIN JVA Strongline's Knock On Wood*illa viisi pentuetta. Sen poika on 15 pentuetta jättänyt uros, *FIN MVA JV-02 Tawastway's Howdy*. Myös toista sen poikaa, *FIN MVA JV-01 V-04 Tawastway's Private Eye*, on käytetty jalostukseen kuuden pentueen verran.

Dominanttimesta **FIN MVA EUJV-97 Rosanan Paul Pry** 63 pennun isä ja sillä on toisen polven jälkeläisiä 104 pentua. Nämä ovat kertyneet 6 pentueen kautta. Eniten pentueita on sen pojalla, *FIN MVA Ipo-hin Uolevi-Ko*, jolla on yhdeksän pentuetta.

Keltaisella **Mellows Kind Fellow**illa on 57 omaa jälkeläistä ja 197 toisen polven jälkeläistä. Sen pojalla, *Huippuhännän Sylvesteri*, on 12 pentuetta ja *Mohikaanilla* seitsemän.

Myös keltaisella **C.I.B FIN MVA EE MVA MV-98 V-00 SEV-98 EEV-99 Tawastway's Fooling Around**illa on runsaasti toisen polven jälkeläisiä, 412 pentua. Omia jälkeläisiä sillä on kaikkiaan 114 pentua. Toisen polven jälkeläiset ovat kertyneet 24 jälkeläisen pentueista. Sen pojalla *FIN MVA SE MVA Strongline's Eternal Flamella* on 17 pentuetta.

Käytetyimmät jalostusurokset 2002-2005 (taulukko 5b)

Vuosien 2002-2005 viidentoista käytetyimmän uroksen joukossa tuontikoiria ovat **Danjacs Finnegan** (USA), **Lady Upstream's Pigall** (SE) ja **Talimar Mallorns Storm Warning** (USA). **Rocheby Smokescreen** (GB) oli siitoslainassa Suomessa vuonna 2004.

Taulukossa 5b olevista uroksista **V-03 Mailiksen Gentleman**, **Kamitan My Name Is Bond**, **Danjacs Finnegan**, **C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel**, **FIN MVA Loresho Liberty** ja **Talimar Mallorns Storm Warning** jälkeläisineen on käsitelty jo aikaisemmin tässä kappaleessa taulukoiden 4 ja 5a käsittelyssä.

Mustaa kolmiväriperiyttäjää **JV-03 Mallorn's Valentinea** on sivuttu jo käsiteltäessä Mailiksen Gentlemania, jonka poika Valentine on. Valentinella on omia jälkeläisiä 96 pentua ja toisen polven jälkeläisiä 217. Nämä ovat 12 jälkeläisen tuottamia. Suurimman osan jälkeläisistä on tuottanut poika, **PMJV-05 Mallorn's Capuccino**, jolla on 15 pentuetta Suomessa.

Keltainen **C.I.B FIN MVA HU MVA PL CH CS CH Rocheby Smokescreen** oli siitoslainassa vuonna 2004-2005. Sillä on omia jälkeläisiä 82 ja toisen polven jälkeläisiä 187. Kolmellatoista kotimaisella jälkeläisellä on ollut pentueita ja niistä eniten jälkeläisiä on *Palabras Quibble*lla, joka on 10 pentueen isä. Muilla kuin *Quibble*lla on yhdestä kahteen pentuetta.

Taulukko 5b. Viisitoista käytetyintä urosta sukupolven 2002-2005 aikana. Sukupolven jälkeläismäärästä puolet on 37 uroksen jälkeläisiä. Joukkoon mahtuu neljä keltaista, kahdeksan mustaa ja kolme ruskeaa urosta. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 23.1.2014.

Uros ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
MAILIKSEN GENTLEMAN 2000	28	169	3,47	3 %	136	828	32	196
KAMITAN MY NAME IS BOND 1997	18	140	2,87	6 %	28	181	22	169
DANJACS FINNEGAN 1999	20	135	2,77	9 %	58	384	32	212
FOLLIES STORM PETREL 1998	16	111	2,28	11 %	47	264	29	195
MALLORN'S VALENTINE 2002	14	96	1,97	13 %	35	217	14	96
LORESHO LIBERTY 2002	16	93	1,91	15 %	63	337	36	243
ROCHEBY SMOKESCREEN 1998	12	82	1,68	17 %	31	187	12	82
LORESHO FIREFLY 2000	10	79	1,62	19 %	10	63	10	79
LADY UPSTREAM'S PIGALL 1998	12	77	1,58	20 %	36	246	18	114
BEAR'S OSCAR 2000	12	77	1,58	22 %	21	155	18	110
FOLLIES RULE OF THUMB 1997	10	75	1,54	23 %	18	116	13	93
BUBBLING PICASSO 1999	11	74	1,52	25 %	25	137	15	101
TALIMAR MALLORNS STORM WARNING 2003	11	71	1,46	26 %	14	72	20	127
PALABRAS KEEP ON MOVIN' 2002	11	70	1,44	28 %	55	326	12	77
TEALWAY ALI AT BUBBLING 2003	11	61	1,25	29 %	11	89	12	68

Ruskean uroksen **Loresho Fireflyn** 63 toisen polven jälkeläistä on seitsemän narttujälkeläisen tuottamia. Omia jälkeläisiä sillä on 79.

Ruotista tuotu musta, ruskeaa periyttävä **Lady Upstream's Pigall** on 114 pennun isä. Toisen polven jälkeläisiä on 246 ja ne ovat kahdenkymmenen jälkeläisen tuottamia, 13 nartun ja seitsemän uroksen. Eniten pentueita on tyttärellä *Ethusan Taigan Keiju* (5 pentuetta).

Musta, keltaista periyttävä **FIN MVA Bear's Oscar** on 110 pennun isä ja sillä on toisen polven jälkeläisiä 155. Nämä ovat viidestoista jälkeläisen tuottamia. Vain kolmea urosjälkeläistä on käytetty jalostukseen ja niillä on enimmillään kolme pentuetta. Viimeisin Oscarin pentue on rekisteröity vuonna 2008. Oscar on Mallorn's Shenandiganin poika ja Biggas Yngan tyttärenpoika.

Musta, ruskeaa periyttävä uros **FIN MVA Follies Rule of Thumb** on vajaan sadan pennun isä ja sillä on 116 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat 12 kotimaisen ja yhden ulkomaalaisen jälkeläisen tuottamia. Kenelläkään ei ole useampaa kuin kaksi pentuetta.

Ruskea **Bubbling Picasso** on uros, jolla on 137 omaa jälkeläistä ja 101 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat peräisin 13 kotimaisesta ja neljästä ulkomaalaisesta koirasta. Niillä on enimmillään neljä pentuetta.

Musta, ruskeaa periyttävä uros **FIN MVA Palabras Keep On Movin'** on uros, jolla ei itsellään ole kuin 77 pentua, mutta toisen polven jälkeläisiä 326. Nämä ovat 21 kotimaisen ja yhden ulkomaisen jälkeläisen tuottamia. Eniten pentueita on uroksilla *FI MVA*

FI JVA SE JVA Upwards John Wayne, 13 pentuetta ja *Palabras Ozone Free*, 9 pentuetta. Lisäksi ulkomaiselle urokselle *C.I.B RU CH FIN MVA BG MVA BY CH UA MVA V-07 RKFV Stenveyz Get Popular* on rekisteröity Suomessa 7 pentuetta

Ruskea uros **Tealway Ali at Bubbling** on 68 pennun isä. Kuusi sen narttujälkeläistä on tuottanut toisen polven jälkeläisiä 89 pentua.

Käytetyimmät jalostusurokset 2006-2009 (taulukko 5c)

Vuosien 2006-2009 viidestatoista käytetyimmistä uroksesta ainoastaan **Linjor Shakespeare** on tuontikoira (GB).

Taulukossa 5c olevista uroksista **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncle**, **FIN MVA LV MVA EE MVA Strongline's Dalwhinnie**, **AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin**, **Mallorn's Romeo**, **FIN MVA Loresho Liberty**, **FIN MVA Follies Tasso** ja **FIN MVA EE MVA JV-04 V-05 VV-12 Lucky My Born Free** jälkeläisineen on käsitelty jo aikaisemmin tässä kappaleessa taulukoiden 4, 5a ja 5b käsittelyssä.

Ruskealla **FIN MVA Upwards Goodwill Gunnarilla** on 124 omaa jälkeläistä ja 297 toisen polven jälkeläistä, jotka ovat 19 jälkeläisen kautta. Eniten jälkeläisiä on pojalla *C.I.B FIN MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA RU MVA Saskian Akela*, jolla on 13 pentuetta.

Ruskealla, keltaista periyttävällä **PMJV-05 Mallorn's Capuccinolla** on 97 rekisteröityä jälkeläistä

kotimaassa ja näistä on syntynyt 90 toisen polven jälkeläistä. Kymmenen jälkeläistä on osallistunut niiden tuottamiseen. Capuccino on Mailiksen Gentlemanin pojanpoika ja Tawastway's Fooling Aroundin pojanpojanpoika.

Cannonpowder Dream Lover on keltainen uros, jolla on omia jälkeläisiä 109 ja toisen polven jälkeläisiä 83 pentua. Ne ovat yhdeksän narttujälkeläisen tuottamia.

Iso-Britanniasta tuotu, ruskea **Linjor Shakespeare** on 92 pennun isä ja sillä on toisen polven jälkeläisiä 88. Ne ovat yhdentoista jälkeläisen pentueista.

Ruskealla **Yöllinnun Faaraolla** on 103 omaa jälkeläistä ja 67 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat neljän jälkeläisen tuottamia, ja eniten on kertynyt nartun **Lulu** (taulukko 6) kautta, jolle on rekisteröity viisi pentuetta (joissa on ollut yhteensä 42 pentua).

Ruskea **FIN MVA Countrylove's Choose Me** on 124 pennun isä ja sillä on 131 toisen polven pentua yhdeksän kotimaisen ja yhden ulkomaalaisen jälkeläisen tuottamina.

Musta, keltaista periittävä **C.I.B C.I.E POHJ MVA FIN MVA DK MVA SE MVA(n) NO MVA EE MVA LV MVA EE VMVA LT MVA SI MVA RU MVA BY MVA SI VMVA RO MVA CY MVA**

RO GR MVA MK MVA MD MVA ME MVA EE JMVA UA MVA BALT CH JV-06 BALTV-09 EEV-06 EEJV-06 RKFV AZ MVA RKFV-07 LVV-10 EEV-10 EEV-12 LTV-13 DKVV-13 BALTVV-13 VV-13 Adventurer's Taittinger on 88 pennun isä ja näistä on kertynyt 262 toisen polven jälkeläistä. Toinen polvi on 14 jälkeläisen tuottamia. Eniten jälkeläisiä on uroksilla *FI MVA Strongline's Mr Bean* (11 pentuetta), *C.I.B C.I.E. FI MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA RU MVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JCH Adventurer's Lanson* (16 pentuetta) ja *FI MVA LV MVA EE MVA RU MVA RU JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JCH EEJV-09 EEV-09 Adventure's Second To None* (9 pentuetta).

Mallorn's Ursus Arctos on musta, keltaista periittävä uros, jolla on 65 jälkeläistä ja 116 toisen polven jälkeläistä. Nämä ovat kertyneet seitsemän nartun ja yhden uroksen kautta (kahdeksan kotimaista, yksi tuontikoira ja yksi ulkomaalainen). Eniten jälkeläisiä on tuontinartulla *Black Floyd Tweed De Leep*, joka on viiden pentueen emä ja *RU JMVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JCH Loresho Dakotalla*, jolla on neljä pentuetta. Ursus Arctos on Mallorn's Romeon puoliveli isän puolelta ja emän puolelta sukua Loresho Tangolle, Mallorn's Ring My Bellille sekä Mallorn's Aint Miz-behavin'lle.

Taulukko 5c. Viisitoista käytetyintä urosta sukupolven 2006-2009 aikana. Sukupolven jälkeläismäärästä puolet on 51 uroksen jälkeläisiä. Käytetyimmistä uroksista neljä on keltaista urosta, viisi mustaa ja kuusi ruskeaa. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 23.1.2014.

Uros ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
FOLLIES MON ONCLE 2005	28	199	3,12	3 %	55	350	53	359
STRONGLINE'S DALWHINNIE 2003	20	137	2,15	5 %	36	219	29	197
MALLORN'S AINT MIZBEHAVIN 2006	23	129	2,03	7 %	35	227	33	185
MALLORN'S ROMEO 2004	18	122	1,92	9 %	108	667	30	197
UPWARDS GOODWILL GUNNAR 2003	16	121	1,90	11 %	45	297	17	124
LORESHO LIBERTY 2002	15	110	1,73	13 %	63	337	36	243
MALLORN'S CAPUCCINO 2004	15	97	1,52	14 %	15	90	15	97
CANNONPOWDER DREAM LOVER 2003	12	92	1,44	16 %	13	83	14	109
LINJOR SHAKESPEARE 2006	12	92	1,44	17 %	15	88	12	92
FOLLIES TASSO 2005	14	87	1,37	19 %	17	103	24	155
YÖLINNUN FAARAO 2003	12	83	1,30	20 %	10	67	15	103
COUNTRYLOVE'S CHOOSE ME 2001	13	82	1,29	21 %	21	131	19	124
LUCKY MY BORN FREE 2003	10	78	1,22	22 %	21	147	17	131
ADVENTURER'S TAITTINGER 2005	10	67	1,05	23 %	49	262	13	88
MALLORN'S URSUS ARCTOS 2004	9	65	1,02	25 %	19	116	9	65

Käytetyimmät jalostusurokset 2010-2013
(taulukko 5d)

Viimeisimmän sukupolven aikana on rekisteröity 7511 pentua (Taulukko 2). Tästä luvusta saadaan laskettua suositeltu yhden uroksen elinaikanaan jättämä jälkeläismäärä (2 % sukupolvesta), mikä on labradorinnoutajalla 150. Toisen polven jälkeläismäärä ei saisi ylittää 300 jälkeläisen suositeltua rajaa. Mikäli rajana pidetään 3%, vastaavat luvut ovat 225 ja 450 jälkeläistä.

Kahden prosentin raja ylittyy omien jälkeläisten osalta kahdella uroksella, **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncle** ja **Mallorn's Ring My Bell**, ja toisen polven jälkeläisten osalta yhdellä uroksella, **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncle**.

Vuosien 2010-2013 viidentoista käytetyimmän uroksen joukkoon on mahtunut kolme tuontikoiraa ja kaksi siitoslainassa ollutta koiraa. Tuontikoiria ovat **Eagle's Playmate** (SWE), **Naiken Xavier** (GB) ja **Blackthorn Bion** (HU). Siitoslainoja ovat **A Sense of Pleasure's I'm a Joker** (GER) ja **Annual's Nice Device** (SWE). Taulukossa 5d olevista uroksista **C.I.B FIN MVA EE MVA V-06 LTV-08 Follies Mon Oncle** ja **Mallorn's Ring My Bell** jälkeläisineen on käsitelty jo aikaisemmin tässä kappaleessa taulukoiden 4, 5a, 5b ja 5c käsittelyssä.

Taulukko 5d. Viisitoista käytetyintä urosta sukupolven 2010-2013 aikana. Niiden joukkoon mahtuu kaksi keltaista urosta, seitsemän mustaa ja kuusi ruskeaa urosta. Sukupolven jälkeläismäärästä puolet on 55 uroksen jälkeläisiä. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 23.1.2014.

Uros ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
FOLLIES MON ONCLE 2005	25	160	2,19	2 %	55	350	53	359
MALLORN'S RING MY BELL 2010	24	156	2,13	4 %	2	5	24	156
MILTRA'S CAPTAIN MORGAN 2009	19	122	1,67	6 %	10	69	19	122
EAGLE'S PLAYMATE 2008	15	119	1,63	8 %	7	45	16	124
ADVENTURER'S ERASE'N REWIND 2009	20	114	1,56	9 %			21	124
LUCKY MY ANGEL TOUCH 2007	15	102	1,39	11 %	12	74	15	102
SASKIAN NO MORE 2010	18	101	1,38	12 %			19	110
NAIKEN XAVIER 2008	15	96	1,31	13 %	6	37	16	104
ODOROSAS BON VOYAGE 2008	18	96	1,31	15 %	10	73	18	96
NALLELAAKSON BENJAMI 2005	14	95	1,30	16 %	6	46	16	111
A SENSE OF PLEASURE'S I'M A JOKER 2010	17	93	1,27	17 %			18	98
WATERLINE'S STRACCIATELLA 2010	13	92	1,26	18 %			13	92
COUNTRYLOVE'S WET'N'WORKING 2010	12	90	1,23	20 %			12	90
BLACKTHORN BION 2007	12	81	1,11	21 %	11	68	15	103
ANNUAL'S NICE DEVICE 2007	12	77	1,05	22 %	18	119	18	114

Ruskea **Miltra's Captain Morgan** on tuottanut 122 pentua ja näistä seitsemän on tuottanut 69 toisen polven jälkeläistä. Captain Morgan on Mallorn's Chocomotion'n (taulukko 6) tyttärenpoika ja FIN MVA Palabras Keep On Movin'in pojan tyttärenpoika. Se on linjattu FIN MVA Boothgate Miz Showbusiness'iin, joka on mainitun Mallorn's Chocomotion'n ja myös AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin'in emä.

Ruskea, Ruotsista tuotu **Eagle's Playmate** on 124 pennun isä. Neljä kotimaista ja yksi tuontijälkeläinen ovat tuottaneet 45 toisen polven jälkeläistä. Playmate on GB CH Cambremer Tom Cobbeley of Charwayn tyttärenpoika. Sen sukutaulusta löytyy Boothgate ja Bubbling -koiria. Musta, keltaista periyttävä, Mallorn's Romeon poika **FI MVA EE MVA Adventurer's Erase'n Rewind** on 124 pennun isä, jolle ei vielä ole rekisteröity toisen polven jälkeläisiä.

Ruskea, keltaista periyttävä **C.I.B FI MVA FI JVA EE MVA Lucky My Angel Touch**'illa on 102 omaa jälkeläistä ja 74 toisen polven jälkeläistä, joiden tuottamiseen on osallistunut kymmenen jälkeläistä. Se on FIN MVA EE MVA JV-04 V-05 VV-12 Lucky My Born Freen poika ja FIN MVA Palabras Keep On Movin'in tyttärenpoika. Sen emänemä on Loresho Walnut (taulukko 6).

Musta, kolmea väriä periyttävä **FI MVA Saskian No More** on 110 pennun isä. Uroksella ei vielä ole toisen polven jälkeläisiä. No More on FIN MVA Upwards Goodwill Gunnarin tyttärenpoika. Sen sukutaulussa emän puolella on FIN MVA Palabras Keep On Movin' ja FIN MVA Follies Rule of Thumb. Sen isä on ulkomainen koira.

Mustalla, ruskeaa periyttävällä, Iso-Britanniasta tuodulla **FI MVA Naiken Xavier**'lla on 104 omaa jälkeläistä ja 37 toisen polven jälkeläistä, jotka ovat seitsemän jälkeläisen tuottamia. Xavierin isä on GB CH Cambremer Tom Cobbley of Charwayn tyttärenpoika. FIN MVA Boothgate Miz Showbusiness'n isä on Xavierin sukutaulussa. Sen takana on myös Hawksmoors Webster, joka on US MVA Dickendall Arnoldin poika.

FIN MVA Loresho Libertyn tyttären poika, musta kolmiväriperiyttäjä **FI MVA V-10 Odorosas Bon Voyage** on jättänyt 96 jälkeläistä ja 73 toisen polven jälkeläistä, jotka ovat seitsemän jälkeläisen tuottamia. Bon Voyagen emän puolen sukutaulussa on FIN MVA Loresho Libertyn lisäksi FIN MVA Mallorn's Shenandigan ja narttu Loresho Walnut. Sen isän sukutaulussa on C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel.

Keltainen **Nallelaakson Benjami** on Mellows Kind Fellow'n pojanpoika ja Kamitan My Name Is Bondin tyttärenpoika. Sillä on 111 omaa jälkeläistä. Näistä kuusi narttua on osallistunut 46 toisen polven jälkeläisen tuottamiseen.

Dominanttimusta Saksasta siitoslainassa ollut **C.I.B DE JMVA DE JMVA (VDH) EUJGSG JMV-11 A Sense of Pleasure's I'm a Joker** ehti vajaan vuoden kestäneen vierailunsa aikana jättää 18 pentuetta, joissa on 98 jälkeläistä. Jokerin isän sukutaulussa on kahteen kertaan Hawksmoors Webster, ja emän puolelta sukutaulusta löytyy Suomessakin siitoskäytössä ollut Talimar Mallorn Storm Warning (katso taulukot 4 ja 5b).

Ruskea **Waterline's Stracciatella** on nuoresta iästä huolimatta jo jättänyt 93 jälkeläistä, joita ei vielä ole käytetty jalostukseen. Stracciatellan emäisä on PMJV-05 Mallorn's Capuccino ja emänemä Mallorn's Chocomotion. Isän sukutaulusta löytyy GB CH Cambremer Tom Cobbley of Charway.

Ruskea **Countrylove's Wet'n'Working** on 90 pennun isä. Sillä ei ole toisen polven jälkeläisiä. Sen sukutaulusta löytyvät FIN MVA Loresho Ozzie, joka on JP MVA CA MVA Loresho Tangon isä, sekä FIN MVA Palabras Keep On Movin'.

Dominanttimusta tuontikoira **C.I.T. FIN KVA-FT FI KVA SE KVA SE KVA-FT Blackthorn Bion** edustaa field trial -linjaa ja sillä on 103 omaa jälkeläistä ja näistä 68 toisen polven jälkeläistä. Jalostukseen on käytetty kuutta jälkeläistä.

Keltainen, Ruotsista siitoslainaan kesällä 2008 tullut uros **SE MVA(n) Annual's Nice Device** jätti 114 omaa jälkeläistä, joista kolmentoista, kahden uroksen ja yhdentoista nartun, jälkeläisen kautta on kertynyt 119 toisen polven jälkeläistä. Uroksella on jälkeläisiä myös Ruotsissa.

Käytetyimmät jalostusnartut, 1998-2013 (taulukko 6)

Musta, keltaista periyttävä narttu **FIN MVA Rosanan Purple Rose** (kennel Bear's neljä pentuetta, kennel Rosanan yksi pentue) on tilastoykkönen 46 jälkeläisellään. Sen 105 toisen polven jälkeläistä ovat kertyneet kahdeksan jälkeläisen kautta. Sen pentueiden isinä ovat olleet mustat urokset *FIN MVA Pastime's Tripe-Houd*, *FIN MVA JMV-98 Rosanan Chelsea Bun* (taulukot 4 ja 5a), *FIN MVA Bear's Oscar* (taulukko 5b) ja *JV-03 Mallorn's Valentine* (taulukko 5b) sekä keltainen *FIN MVA FIN JVA Bear's Casper*. Purple Rose on linjattu Jayncourt Jingle Jangleen. Sen emän sukutaulussa on FIN MVA Mallorn's Shenandiganin isoisä, POHJ MVA FIN MVA NO MVA V-98 SEV-91 Guideline's Copyright. Rosanan Purple Rose on Mallorn's Romeon emänemänemä.

Ann-Elisabeth's Iman (kennel Pucelle's Miniatur) on ruskea, keltaista periyttänyt narttu, jolla on viisi pentuetta, 46 jälkeläistä, ja näille kertynyt kahdeksan jälkeläisen kautta 146 toisen polven jälkeläistä. Sille on käytetty ruskeita uroksia *Loresho Firefly* (taulukko 5b), *Tealway Ali at Bubbling* (taulukko 5b), *FIN MVA LV MVA EE MVA Strongline's Dalwhinnie* (taulukot 4 ja 5c) ja sekä mustaa urosta *AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin* (taulukot 4 ja 5c). Imanin emän isä on FIN MVA Loresho Ozzie ja sen isän sukutaulussa on FIN MVA Fågelängens Hawker Hunter.

Keltaisella nartulla **Keräpellon Batseballa** (kennel Keräpellon) on kuusi pentuetta, joissa 45 jälkeläistä. Sille on kolme kertaa käytetty mustaa urosta *Kamitan My Name is Bond* (taulukot 4 ja 5b) kahdesti mustaa urosta *Nallelaakson Uffe* ja kerran keltaista *Tweedledum Mumbo Jumbo*. Batseba on Mellows Kind Fellowin (taulukko 5a) tytär ja sen sukutaulussa emän puolella on Licithas Blizzard.

Ruskea narttu **Lulu** (kennel Cerdau's kolme pentuetta, kennelnimettömiä kaksi pentuetta) on **Yöllinnun Faaraon** tytär, jota on jo sivuttu isän esittelyn kohdalla (taulukko 5c). Lululle on rekisteröity 42 pentua. Se on astutettu mustilla uroksilla *BALTJV-09 Adventurer's Umpteenth Time* ja *Opas Immu* sekä kahdesti ruskealla uroksella *Eagle's Playmate* (taulukko 5d) ja kerran ruskealla *Irwland Rondolla*. Lulun emä on linjattu C.I.B FIN MVA EE MVA Bubbling Churchilliin, FIN MVA Loresho Ozzien isään.

Musta, ruskeaa periyttävä **Cannonpowder Pretty Woman** (kennel Cannonpowder) on viiden pentueen, 41 pennun emä. Se on astutettu kerran ruskealla uroksella *FIN MVA Mysis Keynote* ja kahdesti ruskealla *Mallorn's Ring My Bell* (taulukot 4 ja 5d) sekä

mustilla uroksilla *Mallorn's Romeo* (taulukot 4 ja 5c) ja *Queijeiro da Vinci*. Pretty Womanin isänemä ja emänisä ovat ruotsalaisia koiria ja tätä kautta se on sukua C.I.B FIN KVA FIN MVA SE MVA FIN JVA SE KVA SE JVA Älvgårdens Le Cardinalille, Lady Upstream's Pigall'ille sekä Yöllinnun Faraolle. Emän puolen sukutaulussa on FIN MVA FIN JVA Upwards Alfonso.

Taulukko 6. Jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 narttua rekisteröintivuosina 1998-2013. Nartuista seitsemän on mustaa, neljä keltaista ja neljä ruskeaa. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 23.1.2014.

Narttu ja sen syntymävuosi	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
ROSANAN PURPLE ROSE 1996	5	46	0,20	15	105	5	46
ANN-ELISABETH'S IMAN 2000	5	46	0,20	17	146	5	46
KERÄPELLON BATSEBA 1998	6	45	0,20	5	39	6	45
LULU 2008	5	42	0,19	1	4	5	42
CANNONPOWDER PRETTY WOMAN 2007	5	41	0,18			5	41
APRILMIST LOVE ZONE 1996	5	41	0,18	10	58	5	41
LORESHO WALNUT 1998	4	40	0,18	14	96	4	40
ADVENTURER'S RENAISSANCE 2002	5	40	0,18	4	33	5	40
ETHUSAN JÄÄSYDÄN 2005	4	40	0,18	5	37	4	40
MALLORN'S CHOCOMOTION 2002	5	39	0,17	15	62	5	39
COUNTRYLOVE'S CAMILLE 2001	6	38	0,17	8	61	6	38
IITUVAARAN CHARMGIRL 2003	4	37	0,16	3	18	4	37
STRONGLINE'S PIGGYWIGGY 2000	5	37	0,16	46	249	5	37
NEROCAS CUURANKUKKA 1993	5	36	0,16	22	143	6	42
BROOKHILL'S LITTLE JOKE 2004	5	36	0,16	2	15	5	36

Mustalla, keltaista periyttävällä **Aprilmist Love Zonella** (kennel Sidewild neljä pentuetta, kennel Aprilmist yksi pentue) on 41 jälkeläistä ja toisen polven jälkeläisiä 58. Sen jälkeläisistä on käytetty jalostukseen neljää narttua ja yhtä urosta. Se on astutettu mustilla uroksilla *FIN MVA EUJV-97 Rosanan Paul Pry* (taulukko 5a), *US CH Hennings Mill Talimar Martin* (Talimar Mallorns Storm Warningin emän isä) ja *Mallorn's Arcturus* (Mallorn's Aint Mizbehavin'n täysveli) sekä keltaisilla uroksilla *C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel* (taulukot 4, 5a ja 5b) ja *FIN KVA Välikallion Franzu*. Love Zone on US CH Dickendall Arnoldin tytär, jonka emän sukutaulusta löytyy 1980-luvun käytetyimpiä uroksia.

Ruskealla **Loresho Walnut**'lla (kennel Lucky My kolme pentuetta, kennel Loresho yksi pentue) on 40 jälkeläistä. Pentueiden isä ovat ruskea uros *Master of Chocolat du Taillis Madame* ja mustat urokset *FIN MVA Follies Rule of Thumb* (taulukko 5b), *Mallorn's Arcturus* ja *FIN MVA Palabras Keep On Movin'* (taulukko 5b). Sen jälkeläisistä yhdeksää on käytetty jalostukseen ja toisen polven jälkeläisiä on 96. Sen pojalla *C.I.B US MVA BA MVA BDSG07 Loresho Royal Flushilla* on viisi pentuetta. Walnut on JP MVA CA MVA Loresho Tangon täyssisar, eri pentueesta, mutta samasta yhdistelmästä.

Keltainen narttu **Adventurer's Renaissance** (kennel Adventurer's) on viiden pentueen emä. Pentueiden isä ovat keltaiset urokset *Strongline's Truly Mellow*, *C.I.B FIN MVA EE MVA RU MVA PMV-01 V-01 V-02 Follies Storm Petrel* (taulukot 4, 5a ja 5b), *Cruzeiro's Daymonkiss* sekä *Annual's Nice Device* (taulukko 5d) ja musta *FIN MVA EE MVA Follies No Kidding*. Sen jälkeläisistä neljää on käytetty jalostukseen. Renaissance on Danjacs Finneganin ja Mellows Kind Fellowin täyssisaren tytär.

Keltainen narttu **Ethusan Jääsydän** (kennel Ethusan) on peruslinjaisen ja field trial linjaisen labradorin risteytys. Jääsydän on neljän pentueen, 40 pennun, emä ja sen jälkeläisten mustat isät ovat *Kansas Bill*, *FIN MVA Jummi-Jammin Indiana Jones*, *Gryningens Hajk* sekä *FIN KVA FIN KVA-FT SE KVA Polarfischer Brando*. Sen sukutaulussa ovat C.I.B FIN KVA FIN MVA SE MVA FIN JVA SE KVA SE JVA Älvgårdens Le Cardinal ja FIN KVA Treckers Senan.

Ruskea **Mallorn's Chocomotion** (kennel Mallorn's) on viiden pentueen, 39 pennun, emä ja sillä on 62 toisen polven jälkeläistä kuuden kotimaisen ja yhden ulkomaille myydyt pennun kautta. Se on astutettu mustalla uroksella *Talimar Mallorns Storm Warning* (taulukot 4 ja 5b), ruskeilla uroksilla *C.I.B RU CH FIN MVA BG MVA BY CH UA MVA V-07 RKFV Stenveyz*

Get Popular, **PMJV-05 Mallorn's Capuccino** (kaksi kertaa, taulukko 5c) ja *SE MVA NO MVA Mementos Mario*. Mallorn's Chocomotion on emänsä kautta puolisisar AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin'lle ja Mallorn's Arcturukselle.

Mustalla, keltaista ja ruskeaa periyttävällä nartulla **Countrylove's Camille**'lla (kennel Countrylove's kaksi pentuetta, kennel Adventurer's neljä pentuetta) on 38 jälkeläistä ja näistä kuusi narttua on osallistunut 61 toisen polven jälkeläisen tuottamiseen. Camillen pentueiden isinä ovat ruskea uros *Mallorn's Rum de Dum*, sekä mustat urokset *C.I.B LU JCH SI CH LUX CH PL CH LT CH Belle Armani of the Music Forest*, **Danjacs Finnegan** (taulukot 4 ja 5b), *FIN MVA EE MVA RU MVA BY MVA RU JMVA EE JMVA Vvise and Wonderful of Tintagel Winds*, *C.I.B SE MVA DK MVA NO MVA SE JVA VDH MVA PL MVA KBHV-06 KBHV-07 DKV-04 DKV-06 DKV-07 Lab Treasure's Dario* ja *AU MVA Mallorn's Aint Mizbehavin* (taulukot 4 ja 5c). Camille on FIN MVA Loresho Ozzien tytär.

Ituvaaran Charmgirl (kennel Animatin) on neljässä pentueessaan tuottanut 37 jälkeläistä ja näistä kahden narttujälkeläisen kautta on 18 toisen polven jälkeläistä. Se on astutettu kahdesti mustalla uroksella *Bridgcorner's Fakir*, kerran ruskealla uroksella *Yöllinnun Faarao* ja kerran keltaisella uroksella *Nerocas Quaterback*. Charmgirl on Kamitan My Name is Bondin (taulukot 4 ja 5b) keltainen tytär.

Musta, keltaista periyttävä **FIN MVA FIN KVA SE MVA Strongline's Piggywiggy** (kennel Strongline's) on viidessä pentueessaan saanut 37 jälkeläistä ja näistä 17 jälkeläisen pentueiden kautta sille on kertynyt 249 toisen polven jälkeläistä. Sen jälkeläisillä useilla on neljä pentuetta. Piggywiggy'n pentueiden isät ovat keltaiset urokset *FIN JVA Marikarin Aadolf*, *US MVA Strongline's Goblin*, *GB CH Carpenny Anchorman*, *US MVA Blackthorn Rocks U Too* sekä musta uros *US CH Belgairn Polo*. FIN JVA Marikarin Aadolfin pentueesta uroksella *FIN MVA Strongline's Clown* on 16 pentua ja nartulla *FIN MVA Strongline's Carefree* 18 pentua. US MVA Strongline's Goblinin tyttäreillä *C.I.B FIN MVA LV MVA LT MVA PMV-09 VV-13 Strongline's Kiss Kiss*'llä on 24 pentua. GB CH Carpenny Anchormanin pentueesta *Strongline's Quester* on 24 pennun isä, *FIN KVA FI MVA JV-05 Strongline's Quickypiggy* 27 pennun emä ja *FI MVA Strongline's Quantamera*

33 pennun emä. US MVA Belgairn Polon tyttäreillä *Strongline's Cookiella* on 22 pentua. Piggywiggy on C.I.B FIN MVA EE MVA MV-98 V-00 SEV-98 EEV-99 Tawastway's Fooling Aroundin (taulukko 5a) tytär ja FIN MVA SE MVA Strongline's Eternal Flamen täyssisko (sama yhdistelmä, eri pentue).

Kuuden pentueen, 42 pennun, musta, keltaista periyttävä emä **FIN MVA Nerocas Cuurankukka** (kennel Adventurer's) on tuottanut 143 toisen polven jälkeläistä 8 pentunsa kautta. Eniten pentueita on pojalla, *FIN MVA Adventurer's Ev'ry Which Way*. Nerocas Cuurankukan pentueiden isät ovat keltaiset urokset *FIN MVA Mellows Cream Cracker* ja **FIN MVA Biggas Mellow Fellow** (taulukko 5a), ruskea uros **JP MVA CA MVA Loresho Tango** (taulukko 5a) sekä mustat urokset *FIN MVA FIN JVA Santtomina Mamas Choice*, **Danjacs Finnegan** (taulukot 4 ja 5b) ja *C.I.B LU JCH SI CH LUX CH PL CH LT CH Belle Armani of the Music Forest*. Cuurankukka on syntynyt vuonna 1993.

Mustalla, keltaista periyttävällä **Brookhill's Little Jokella** (kennel Julienna's neljä pentuetta, kennel Adventurer's yksi pentue) on 36 jälkeläistä. Kahdella sen narttujälkeläisellä on ollut pennut ja niistä sille on kertynyt 15 toisen polven jälkeläistä. Sen pentueiden isä ovat ruskea *FIN MVA LV MVA EE MVA Strongline's Dalwhinnie* (taulukot 4, 5c), keltaiset *Hyspire Houdini at Adventures*, *C.I.B C.I.E. FI MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA RU MVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JCH Adventurer's Lanson* ja *FI MVA EE MVA LV MVA RU MVA RU JMVA LT JMVA EE JMVA Adventurer's Deadliest Catch* sekä musta *BALTJV-09 Adventurer's Umpteenth Time*. Little Joke on Danjacs Finneganin (taulukko 4 ja 5b) tyttären tytär.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Labradorinnoutajien populaatio on kokonaisuutena hyvin suuri. Iso-Britanniassa vuotuiset rekisteröinnit liikkuvat kymmenissä tuhansissa, USA:ssa yli sadassatuhannessa koirassa (Taulukko 7). Vuodesta 1991 labradorinnoutaja on ollut USA:n suosituin rotu, ja rekisteröintimäärät ovat siellä valtaisan verrattuna muihin rotuihin. Myös Englannissa labradorinnoutaja on roduista suosituin. Seuraavana tulee cockerspanieli yli puolta pienemmällä rekisteröintimäärällä.

Taulukko 7. Labradorinnoutajan rekisteröintejä ulkomailla.

Rekisteröintivuosi	Iso-Britannia	USA	Ruotsi
1993	25 261	124 899	2392
1994	29 118	126 393	2366
1995	32 429	132 051	2214
1996	34 844	149 505	2031
1997	34 788	158 366	1995
1998	35 978	157 936	1947
1999	33 398	154 897	2246
2000	34 888	172 841	2163
2001	33 668	165 970	2213
2002	35 996	154 616	2335
2003	41 306	144 934	2341
2004	45 381	146 714	
2005	45 779	137 867	
2006	45 700	123 760	
2007	45 079		
2008	45 233		
2009	40 943		2 127
2010	44 099		2 197
2011	39 964		2 299
2012	36 487		2 282

FCI:n nettilehdessä olleen pienen artikkelin mukaan eri maista oli tiedusteltu rekisteröidyimpiä rotuja. Tiedusteluun vastasi 25 maata tammikuussa 2013 ja sen mukaan labradorinnoutaja oli yleisin rekisteröity koirarotu maailmassa ja niitä oli rekisteröity näissä maissa huikeat 192 000 koiraa (vuonna 2012). Toiseksi eniten oli rekisteröity saksanpaimenkoiria (noin 130 000) ja kolmanneksi eniten villakoiria (kaikki koot yhteensä noin 119 000). Viidennelle sijalle nousi kultainennoutaja ja niillä rekisteröintejä oli noin 93 000. Kaikkiaan rekisteröityjä rotuja oli 293 ja niissä yhteensä pyöreästi 2,3 miljoonaa koiraa. (FCI Newsletter June 26, 2013.)

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Eräiden sukujen ylikäyttö on rodussa edelleen huomattavaa. Lisäksi liian pieni osuus koirista, varsinkin kotimaisista uroksista (keskimäärin vain 7%), jatkaa sukuaan. Pentueiden isinä on yhä enemmän ulkomaisia koiria. Labradoreja rekisteröidään paljon ja tämän perusteella voisi olettaa myös jalostusmateriaalia olevan paljon tarjolla. Sukujen yksipuolisen jalostuskäytön vuoksi käytössä oleva jalostusmateriaali ei kuitenkaan ole perimältään tarpeeksi monipuolista. Monia uroksia on myös käytetty runsaasti jalostukseen jo nuorella iällä.

Jalostuksen tavoitteena populaatiorakenteen osalta on ylläpitää perinnöllistä vaihtelua. Uroksia ja narttuja tulisi käyttää mahdollisimman tasaisesti jalostukseen. Jalostuskoiria tulisi saada käyttöön myös muista kuin yksistä ja samoista sukulinjoista. Monimuotoisella kannalla on mahdollisimman monta eri esivanhempaa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä kuvailee labradorinnoutajan luonnetta seuraavasti:

Ystävällinen ja eloisa. Erinomainen vainu, pehmeä ote riistasta, innokas uimari. Sopeutuvainen, uskollinen seuralainen. Älykäs, innokas, tottelevainen ja yhteistyöhaluinen. Luonteeltaan ystävällinen, ei saa olla vähääkään hyökkäävä eikä arka.

4.2.2 Jakautuminen näyttely-/ käyttö-/ tms. – linjoihin

Labradorinnoutaja on jakautunut kahteen linjaan: metsästyslinjaan, joilla metsästyskokeessa tarvittavia ominaisuuksia korostetaan voimakkaasti sekä enemmän ulkomuodollisten ja monipuolisten harrastusominaisuuksien jalostukseen tähtäävään peruslabradorilinjaan. Suomessa on kuitenkin edelleen taipumuskoevaatimus muotovalionarvoa varten ja näyttelypalkintovaatimus käyttövalionarvoa varten, joten täydellistä jakaantumista näyttely- ja metsästystyyppiin ei ole tapahtunut. Metsästyslinjaisten koirien osuus populaatiosta on noin 10 %.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Rodulla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyjä luonteen tai käyttöominaisuuksien testejä.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Labradorinnoutajan kuuluu olla luonteeltaan hyväntuulinen, eloisa ja hyvin toiminnanhaluinen, sopeutuvainen ja uskollinen seuralainen. Se ei koskaan saa olla hyökkäävä eikä arka. Sillä tulee olla hyvä vainu ja pehmeä ote riistan suhteen, ja se on yleensä erinomainen uimari.

Labradorinnoutajan luonne on yksi sen tavaramerkki ja tekee siitä monipuolisen käyttökoirarodun, mutta myös miellyttävän seurakoiran ja kumppanin. Labradorin erikoispiirre muita metsästyskoirarotuja ajatellen on sen miellyttämishalu, "will to please". Niin kauan kuin luonne säilyy mahdollisimman alkuperäisenä, säilyttää labradorinnoutaja myös miellyttävän käyttö- ja perhekoiran roolinsa. Tyypillisimmillään labradori on helposti koulutettavissa metsästäjän apuriksi, ja on samalla myös koko perheen seuralainen ja lasten kumppani.

Luonteen ei-toivottavia piirteitä ovat yliaktiivisuus, mikä tyypillisesti ilmenee rauhattomuutena ja keskittymiskyvyn puutteena, liiallinen pehmeys, jopa arkuus, vahtimistaipumus, aggressiivisuus, sekä uroksilla yliseksuaalisuus.

Keväällä 2004, vuodenvaihteessa 2007-2008 ja 2010-2011 labradorinomistajille tehtyjen terveystiedustelujen yhteydessä oli kysymyksiä myös koirien luonteesta. Vastauksia saatiin vuonna 2004 yhteensä 159 koirasta, vuonna 2007 yhteensä 332 koirasta (144 uroksesta ja 188 nartusta) ja vuonna 2011 333 koirasta. Missään kyselyssä ei luonteen osalta tullut ilmi mitään erityisen huolestuttavaa.

Kyselyissä pyydettiin ensin kuvailemaan koiran luonnetta omin sanoin ja kysyttiin sitten rasti ruutuun -menetelmällä, onko koira ääniherkkä (esimerkiksi ukonilmalle tai ilotulitukselle) tai onko koira paukkuarkea (esimerkiksi laukaukselle). Lisäksi kysyttiin, miten koira suhtautuu samaa sukupuolta edustavia kohtaan ja miten eri sukupuolta olevia kohtaan.

Kyselyissä omistajat ovat kuvailleet koiriensa luonteita pääasiassa sanoilla iloinen, kiltti, rauhallinen, tottelevainen, miellyttämishaluinen ja ystävällinen. Myös itsepäisiä koiria löytyy. Mainintoja energisyydestä, vilkkaudesta, sosiaalisuudesta ja toiminnanhaluisuudesta oli hyvin monessa vastauslomakkeessa. Piirteitä, joita voidaan pitää labradorinnoutajalle kuulumattomina, eli arkuutta vieraita ihmisiä tai outoja asioita kohtaan, varovaisuutta, pidättyväisyyttä, tai mainintaa,

että koira on pehmeä tai sen hermorakenne ei ole paras mahdollinen, oli viimeisimmässä tiedustelussa yhteensä 32 kpl eli kymmenkunta vähemmän kuin edellisessä. Yksittäisiä vahtivia koiria oli myös mukana ja muutama yksittäistapaus kuvattiin teräväksi. Levottomia, keskittymiskyvyttömiä ja ylivilkkaita koiria mahtui myös mukaan muutama.

Urokset suhtautuivat toisiin koiriin enimmäkseen leikkisästi ja ystävällisesti, mutta mukana oli mainintoja uroksista, jotka eivät sietäneet joitakin muita uroksia tai olivat ärhäköitä, dominoivia tai uhoavia. Narttujen suhtautuminen toisiin narttuihin oli enimmäkseen ongelmatonta tai normaaliin narttujen väliseen käyttäytymiseen kuuluvaa, kuten muutamat maininnat varautuneisuudesta tai epävarmuudesta. Koirien käytöksessä vastakkaista sukupuolta kohtaan ei yleensä ollut ongelmia.

Luonnetesti

Vain pieni osuus labradorinnoutajista käy luonnetestissä. MH-luonnekuvaus on tehty tähän mennessä ainoastaan 25 labradorinnoutajalle. Koiriansa luonnetestauttavat labradorinomistajat ovat pääasiassa PK-harrastajia, jotka ovat melko harvinaisia rodussamme. Rodunomaiset kokeet soveltuvat luonnetestiä paremmin labradorinnoutajien tyypillisen luonteen testaamiseksi, joten luonnetestitulokset eivät luultavasti tulevaisuudessaakaan lisääny kovin paljon.

Vuodesta 2003 lähtien on luonnetestattuja koiria ollut yhteensä 307 (Taulukko 8), mikä on noin 1,7 % ko. ajanjaksona syntyneistä labradorinnoutajista, joten tämän otannan perusteella ei voi tehdä pitkälle vietyjä johtopäätöksiä rodun luonteesta.

Labradorinnoutajien luonnetestituloksia on vuonna 2008 analysoitu Essi Häikiön opinnäytetyössä (Liite nro 6).

Luonnetestissä on ollut kaksi hylättyä/keskeytettyä vuonna 2012 ja yksi vuonna 2013. Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä näkee koiran nimen, kokeen ja tuomarin, mutta koirakohtaista arvostelua ei näiden kohdalta saa esille, joten hylkäämisen syy ei selviä.

Kennelliiton näyttelyarvostelulomakkeessa on kohta mihin rastitaan jokaiselle näyttelyyn osallistuvalle koiralle merkintä koiran suhtautumisesta tuomariin. Näitä tietoja ei kuitenkaan Kennelliitossa kerätä mihinkään näyttelytulosten jalostustietojärjestelmään kirjaimien yhteydessä. Nämä käyttäytymisarviot jäävät siis hyödyntämättä. Näyttelyyn ei saa osallistua koira, joka on saanut näyttelyssä kolme kertaa laatumaininnan "hylätty" käyttäytymisen takia (käytös ei ole rotumääritelmän mukainen tai koira on selvästi vihainen). Rotujärjestölle on tullut Kennelliitosta tieto yhdestä labradorinnoutajista, joka on käyttäytynyt aggressiivisesti näyttelyissä.

Noutajien taipumuskoe mittaa paremmin rodunomaista käyttäytymistä kuin luonnetesti. Taipumuskokeen yhtenä arvosteltavana osa-alueena on sosiaalinen käyttäytyminen, jota arvioidaan koko kokeen ajan. Yhtäkään labradorinnoutajaa ei ole hylätty taipumuskokeessa sosiaalisen käyttäytymisen vuoksi.

Taulukko 8. Labradorinnoutajien luonnetestikäynnit vuosina 2003-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
LTE	80	58	52	46	58	55	59	65	26	36	26
LTE0											
LTE-	1	2									
Yhteensä / koiraa	81	60	52	46	58	55	59	65	26	36	26

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Suomessa on paljon labradorinnoutajia, joita käytetään käytännön metsällä, ja niiden toiminta siellä on varsin korvaamatonta muun muassa pienriistan talteenotossa. Labradorit ovat parhaimmillaan erinomaisia ja monipuolisia metsästyskoiria. Toisaalta suurin osa labradorinomistajista ei metsästä, vaan koiraa käytetään muissa harrastusmuodoissa tai koira on seurana.

Varsinkin vaativimmissa rodunomaisissa, englantilaistyyppisissä kokeissa käyvät lähes ainoastaan metsästyslinjaiset labradorit, kun taas muissa kokeissa ja näyttelyissä käytetään enimmäkseen muita kuin metsästyslinjaisia labadoreja. Toisaalta kokeeseen osallistujien määrää ei voida yksinomaan käyttää koirien tason mittarina, vaan enemmän merkitystä on sillä minkä verran kokeissa palkitaan koiria.

4.2.5.1 Rodunomaiset kokeet

Labradorinnoutajien luonteen ja taipumusten perusmittarina voidaan käyttää noutajien taipumuskoea (NOU). Taipumuskoe vaaditaan metsästyskokeeseen osallistumiseen, ja se on muotovalion arvon (FI MVA) saamisen edellytyksenä tarvittavien näyttelytulosten lisäksi.

Noutajien metsästyskokeita on kolme eri koemuotoa: kylmällä riistalla käytävä B-koe (NOME-B), lämpimällä riistalla suoritettava A-koe (NOME-A) sekä noutoesineillä, dummyillä, suoritettava Working Test (NOWT). Metsästyskokeiden lisäksi noutajia testataan noutajien käytännön metsästyskokeessa (NKM). Metsästyskokeista koira voi saavuttaa käyttövalion arvon B-kokeista (FI KVA) tai A-kokeista (FI KVA-FT). Koiran tulee olla rodunomaisiin kokeisiin osallistuessa vähintään yhdeksän kuukauden ikäinen.

Taulukko 9. Taipumuskoeikäynnit vuosina 2003-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
NOU1	269	305	270	259	221	247	248	192	212	192	160
NOU0	99	104	114	87	82	90	71	72	88	87	45
Yhteensä / koiraa	368	409	384	346	303	337	319	264	300	279	205

Noutajien taipumuskoe (NOU)

Taipumuskokeen tarkoituksena on sääntöjen mukaan todeta, onko koiran luonne kyseiselle noutajarodulle tyypillinen, ja onko koiralla edellytyksiä koulutettavaksi pienriistan talteenottoon ja noutajien metsästyskokeeseen. Koiria arvosteltaessa otetaan huomioon metsästysominaisuuksia koskevat jalostukselliset tavoitteet.

Taipumuskoe on suomalainen koemuoto, eikä sitä käytetä muissa maissa sellaisenaan. Kokeessa testataan koiran sosiaalinen käyttäytyminen toisia koiria ja vieraita ihmisiä kohtaan, halukkuus vesinoutoon, halukkuus maanoutoon, kyky löytää riistaa, riistankäsittely ja kyky jäljestää, sekä itseluottamus ja aloitekyky. Yhtenä arvostelun osa-alueena on myös yhteistyö. Kokeessa käytetään kylmää riistaa ja ammutaan vähintään kaksi laukausta riistannoudon yhteydessä. Koe arvostellaan hyväksyty/hylätty -periaatteella.

Vuosina 2003-2013 syntyneiden, taipumuskokeeseen osallistuneiden labradorinnoutajien määrä on vaihdellut vuosittain välillä 205-409 koiraa (taulukko 9). Osa koirista on yrittänyt taipumuskokeen läpäisyä useammin kuin kerran. Taulukossa on huomioitu vain koiran paras tulos vuotta kohti. Jos koira on ensin saanut hylätyn tuloksen, se näkyy koekäyntivuoden NOU0-tuloksissa. Jos samainen koira on läpäissyt kokeen esim. seuraavana vuonna, tulos näkyy sen koekäyntivuoden NOU1-tuloksissa.

Kaikki kerrat mukaan laskettuna yli 70 prosenttia osallistuneista koirista on suorittanut taipumuskokeen hyväksyttävästi.

Noutajien B-metsästyskoe (NOME-B)

Taulukko 10. Labradorinnoutajien NOME-B koekäynnit vuosina 2003-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

VOI											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
VOI1	59	60	52	62	51	50	48	36	28	36	34
VOI2	32	44	34	17	20	20	14	24	14	14	12
VOI3	20	16	15	20	23	20	24	15	14	14	16
VOI0	21	17	17	14	10	21	17	19	13	10	5
VOI-	3	1	1	10	5		4	2	4	2	3
Yhteensä / koiraa	135	138	119	123	109	111	107	96	73	76	70
AVO											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
AVO1	59	53	47	51	45	31	17	22	24	24	19
AVO2	34	36	47	28	32	23	20	18	17	17	14
AVO3	26	28	31	30	28	26	19	17	11	15	12
AVO0	25	26	34	22	26	21	17	22	7	13	7
AVO-	7	3	4	7	4	1	3	2	3	3	4
Yhteensä / koiraa	151	146	163	138	135	102	76	81	62	72	56
ALO											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
ALO1	62	51	66	57	58	58	52	45	68	38	34
ALO2	51	39	40	39	34	40	31	33	25	40	23
ALO3	34	37	39	28	31	35	34	30	29	26	22
ALO0	56	48	54	48	45	36	31	30	30	35	27
ALO-	5	7	7	3	10	8	7	3	10	5	4
Yhteensä / koiraa	208	182	206	175	178	177	155	141	162	144	110
Yhteensä / koiraa	494	466	488	436	422	390	338	318	297	292	236

Noutajien metsästyskokeessa arvostellaan noutajien soveltuvuutta ja halua työskennellä metsästyksenomaisissa tehtävissä, ottaen huomioon jalostusta koskevat tavoitteet. Suomessa kokeessa käytetään kylmää riistaa, mutta voittajaluokassa koe voidaan suorittaa myös käyttämällä kylmän riistan tilalla dummyjä (kankaasta tehty täytetty noutoesine). Koe pyritään saamaan mahdollisimman lähelle todellista metsästystilannetta.

NOME-B:ssä on kolme eri luokkaa. Alokasluokkaan (ALO) saavat osallistua taipumuskokeen hyväksytysti suorittaneet koirat ilman ikärajoitusta. ALO1-palkinnon saanut koira siirtyy avoimeen luokkaan (AVO), josta kaksi kertaa AVO1-palkinnon saaneet koirat siirtyvät edelleen voittajaluokkaan (VOI). Koira voi jatkaa osallistumistaan alemmassa luokassa sen kalenterivuoden loppuun saakka, jolloin se on saavuttanut ylempään luokkaan oikeuttavan tuloksen. Kun koira osallistuu ylempään luokkaan, se ei enää saa osallistua alempaan luokkaan.

Kokonaissuoritukseltaan erinomainen koira saa ensimmäisen (1.) palkinnon, hyvä koira toisen (2.) palkinnon ja tyydyttävä kolmannen (3.) palkinnon. Jos koiran kokonaissuoritus ei riitä hyväksytyyn palkintoon tai tuomari joutuu keskeyttämään kokeen, merkitään palkintosijan kohdalle nolla (0). Jos taas ohjaajan keskeyttää kokeen tilanteessa, jossa tuomarin mielestä koiralla olisi vielä ollut mahdollisuus yltyä palkintosijoille, merkitään tulokseksi viiva (-).

Vuosina 2003-2013 syntyneiden, noutajien B-metsästyskokeeseen osallistuneiden labradorinnoutajien lukumäärä on ollut vuosittain 236-494 koiraa (Taulukko 10).

Koira saa B-kokeista käyttövalion arvon (FI KVA), kun sillä on kolme VOI1-tulosta sekä hyväksyty NKM-suoritus sekä näyttelytulos (laatuarvostelussa vähintään hyvä, H, koiran täytettyä 15 kk). Vaihtoehtona hyväksytylle NKM-suoritukselle on vähintään 3-tulos NOME-A -kokeesta.

Noutajien käytännön metsästyskoe (NKM)

Kokeessa arvostellaan noutajien B-metsästyskokeiden voittajaluokassa menestyneiden noutajien käyttöominaisuuksia aidossa metsästystilanteessa. Kokeessa arvioidaan koiran toimintaa koko metsästyspäivän ajan. Koira joko hyväksytään tai hylätään. Hyväksytyt suoritus edellyttää koiralta moitteetonta ja tehokasta toimintaa koko metsästyksen ajan sekä vähintään kolmen vasta-ammutun riista- tai vahinkoeläimen noutoa.

Noutajien käytännön metsästyskokeeseen osallistuu vuosittain 10-15 koiraa. Koirat käyvät NKM-kokeessa saavuttaakseen KVA-arvon.

Noutajien Working Test (NOWT)

Noutajien Working Testiin päästäkseen koiran täytyy ensin suorittaa taipumuskoe hyväksytysti, lukuun ottamatta nuorten luokkaa, jonne saavat osallistua 9-17 kk ikäiset noutajat ilman taipumuskoesuoritusta. Tehtävät sijoittuvat pääsääntöisesti pellolle tai metsään. NOWT on koemuoto, jossa koe yritetään saada mahdollisimman metsästyksenomaiseksi ilman riistaa. Noutoesineenä käytetään dummyja. NOWT on alun perin kehitetty harjoittelumuodoksi NOME-A koetta varten.

Working Test arvostellaan pisteyttämällä ja yhteispisteiden perusteella koira saa palkinnon 1-3 tai 0, kuten metsästyskokeissakin. Ohjaajan keskeyttäessä kokeen tilanteessa, jossa koiralla olisi vielä ollut mahdollisuus yltyä palkintosijoille, merkitään tulokseksi viiva (-).

NOWT-kokeita on järjestetty vuodesta 2006. Osallistujamäärä on noussut vuosi vuodelta. (Taulukko 11)

Noutajien A-metsästyskoe (NOME-A)

Koira saa NOME-A kokeen osallistumisoikeuden, kun se on saavuttanut AVO1-tuloksen joko NOME-B- tai NOWT-kokeesta.

NOME-A -kokeet järjestetään vain VOI-luokassa, ja ne ovat lämpimän riistan kokeita, jahteja. Kokeessa arvioidaan koiran kykyä toimia hyvässä yhteistyössä ohjaajansa kanssa oikeassa metsästystilanteessa. Koiran tulee noutaa halutut riistat suoraviivaisesti sekä niin nopeasti ja tehokkaasti kuin mahdollista. Se ei saa jahdata elävää riistaa. Lisäksi koiralta vaaditaan ehdotonta äänettömyyttä ja kuuliaisuutta, vaikka osallistujina on useita koiria yhtä aikaa, ja kokeessa nähdään usein runsaasti pudotuksia. NOME-A -kokeiden arvosteluasteikko on 1-3 tai 0. Kokeen parhaalle koiralle voidaan lisäksi jakaa sertifikaatti (SERT), Mikäli koiran laatuarvostelu jätetään antamatta riistan vähyyden vuoksi, merkitään tulokseksi viiva (-). Vaihtoehtona NKM-kokeelle KVA-arvon saavuttamiseen on NOME-A -kokeesta vähintään 3-tulos.

NOME-A -kokeista koira voi saavuttaa KVA-FT -valionarvon, johon vaaditaan kolme sertifikaattia (SERT) sekä näyttelystä vähintään laatuarvostelu hyvä (H), joka on saavutettu vähintään 15 kk iässä.

NOME-A -kokeita on järjestetty vuodesta 2006. Osallistujamäärä on muihin metsästyskoemuotoihin nähden pieni johtuen rajoitetusta koe- ja osallistujamäärästä per koe sekä korkeasta kokeiden pääsyvaatimustasosta. (Taulukko 12.)

Taulukko 11. Labradorinnoutajien NOWT- koekäynnit vuosina 2006-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
VOI1	35	37	21	23	19	19	25	20
VOI2	17	19	15	24	14	8	6	6
VOI3	2	2	3	4	3	4	3	6
VOI0	37	13	24	10	18	19	9	10
VOI-	1	2	2		1	1	1	
Yhteensä / koiraa	92	73	65	61	55	51	44	42
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
AVO1	23	19	12	13	11	9	9	9
AVO2	20	17	8	10	6	7	6	5
AVO3	3	8	2	6	1	3	2	1
AVO0	22	25	27	32	19	17	8	12
AVO-	1	2		1	1	4	1	1
Yhteensä / koiraa	69	71	49	62	38	40	26	28
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
ALO1	33	23	23	15	18	8	15	7
ALO2	16	13	11	12	7	15	13	5
ALO3	2	7	5	4	2	9	5	2
ALO0	32	22	18	18	19	18	13	12
ALO-			1	1		3		
Yhteensä / koiraa	83	65	58	50	46	53	46	26
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
NUO1	2		1	1				
NUO2	1	1	3					
NUO3	1	1						
NUO0	5	2	7	4				
NUO-								
Yhteensä / koiraa	9	4	11	5	0	0	0	0
Yhteensä / koiraa	253	213	183	178	139	144	116	96

Taulukko 12. Labradorinnoutajien NOME-A koekäynnit vuosina 2006-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
A1	11	6	14	16	13	11	9	5
A2	5	2	1	7	6	6	4	3
A3	2	4	9	6	5		6	1
A0	13	24	12	9	10	11	9	11
A-	4	3	4	2				
Yhteensä / koiraa	35	39	40	40	34	28	28	20

4.2.5.2 Muut kokeet

Metsästyskoirien jälkikoe (MEJÄ)

Metsästyskoirien jälkikokeessa selvitetään koiran kyky seurata haavoitetun riistaeläimen jälkiä. Kaksi kertaa avoimen luokan (AVO) ensimmäisen palkinnon saavuttanut koira siirtyy voittajaluokkaan (VOI), eikä tämän jälkeen voi kilpailla avoimessa luokassa. Osallistuakseen VOI-luokkaan koiralla tulee olla myös tulos näyttelystä. MEJÄ-koekäynnit luokittain on esitetty Taulukossa 13.

Valionarvoon (FIN JVA) tarvitaan 3 x VOI1-tulos vähintään kahdelta eri tuomarilta, sekä näyttelystä vähintään laatuarvostelu hyvä (H), joka on saavutettu vähintään 15 kuukauden iässä.

Vahingoittuneen hirvieläimen jäljestyskokeessa (VAHI) vuosina 2007-2013 on käynyt 1-9 labradorinnoutajaa.

Taulukko 13. Labradorinnoutajien MEJÄ-koekäynnit vuosina 2003-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

VOI											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
VOI1	91	86	102	76	75	86	65	62	57	50	54
VOI2	13	16	11	16	14	9	10	8	11	14	7
VOI3	9	7	8	7	7	5	4	5	3	3	1
VOI0	11	7	10	4	4	3	6	4	4	3	5
VOI-	2	2		3	1	2	1	2	1	1	2
Yhteensä / koiraa	126	118	131	106	101	105	86	81	76	71	69
AVO											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
AVO1	33	47	41	34	41	45	39	20	40	44	24
AVO2	18	23	8	21	13	19	15	25	16	11	5
AVO3	13	7	8	11	8	7	15	10	9	12	11
AVO0	13	16	21	14	14	8	21	10	13	13	18
AVO-	1		3	2	2	8	2	4	2	3	1
Yhteensä / koiraa	78	93	81	82	78	87	92	69	80	83	59
Yhteensä / koiraa	204	211	212	188	179	192	178	150	156	154	128

Tottelevaisuuskoe (TOKO)

Tottelevaisuuskokeissa arvostellaan koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiralle opetetun käyttäytymisen tasoa. Koiran tulee olla tottelevaisuuskokeeseen osallistuessaan vähintään 10 kuukauden ikäinen. Kokeen luokat ovat alokasluokka (ALO), avoin luokka (AVO), voittajaluokka (VOI) sekä erikoisvoittajaluokka (EVL). Koira siirtyy alokasluokasta avoimeen luokkaan saavutettuaan yhden 1. palkinnon alokasluokassa. Saatuaan yhden 1. palkinnon avoimessa luokassa, koira siirtyy voittajaluokkaan. Erikoisvoittajaluokassa kilpailevat

15 kuukautta täyttäneet koirat, jotka ovat saaneet yhden 1. palkinnon voittajaluokassa.

Tottelevaisuusvalion arvoon (FI TVA) tarvitaan vähintään kolme 1. palkintoa EVL-luokasta kahden eri tuomarin arvostelemana. Lisäksi koiran tulee olla saavuttanut näyttelyissä laatuarvostelutuloksen hyvä (H).

Tottelevaisuuskokeeseen osallistuneiden labradorinnoutajien lukumäärä on ollut 49 – 104 koiraa. Kokeen suosio on pikkuhiljaa kasvanut vuosi vuodelta, mutta 1990-luvun huippuosallistujamääriin ei ole vielä päästy.

Palveluskoira- ja vesipelastuskokeet sekä agility

Palveluskoirakokeissa on käynyt vuosittain noin 30 labradorinnoutajaa (2003-2013). Osallistujia on ollut palveluskoirien käyttäytymiskokeessa (PAKK, 14-32 koiraa vuodessa), jälkikokeessa (PAJÄ, 7-16 koiraa vuodessa), etsintäkokeessa (PAEK, 0-6 koiraa vuodessa), viestikokeessa (PAVI, 0-2 koiraa vuodessa) sekä opastuskokeessa (PAOP, 2-7 koiraa vuodessa). Erikoisjälkikokeessa (PAEJ) on kilpaillut yksi koira. Nämä luvut sisältävät osittain samoja koiria, koska yksi koira voi osallistua useampaan koemuotoon ja saavuttaa myös käyttövalionarvon vaikka jokaisessa koemuodossa.

Agility (AGI) ja vesipelastus (VEPE) ovat labradorinnoutajalle marginaalisia harrastusmuotoja. Labradorinnoutaja ei ole rakenteensa eikä muidenkaan ominaisuuksiensa puolesta tyypillinen agilityrotu, mutta siitä huolimatta parisenkymmentä koiraa kilpailee tässä koemuodossa ja koekäynnit ovat lisääntyneet.

Vesipelastukseen labradorinnoutaja sijaan sopii hyvin ja muutama vesipelastusvalio (FI VPVA) on jo rodussa, ensimmäinen vuonna 2007. Vesipelastuskokeen Suomen mestari vuodelta 2009 on labradorinnoutaja.

Osallistujamäärät vesipelastuskokeissa ovat lisääntyneet vuosi vuodelta (Taulukko 14).

Taulukko 14. Labradorinnoutajien VEPE-koekäynnit vuosina 2003-2013. Taulukossa on jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

VOI											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
VOI1	9	7	3	3	3	2	3				
VOI2			1								1
VOI3	3	5	2	1					1	1	1
VOI0		3	1								
VOI-			1								
Yhteensä / koiraa	12	15	8	4	3	2	3	0	1	1	2
AVO											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
AVO1	10	4	6	2	3	2	4	4	1		1
AVO2		1							1		
AVO3	3	8	3	6	1	5	2	3		1	1
AVO0		2	3		1	1			2	1	
AVO-	1			1							
Yhteensä / koiraa	14	15	12	9	5	8	6	7	4	2	2
ALO											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
ALO1	20	14	8	9	6	4	2	4	5	3	4
ALO2	2	1	2	1							
ALO3	3	2	3	2	4	3				1	2
ALO0		1			1				1		
ALO-											
Yhteensä / koiraa	25	18	13	12	11	7	2	4	6	4	6
SOVE											
	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
SOVE1	5	12	4	2	5		5	2	2	3	1
SOVE0		3	1	1					1		1
SOVE-											
Yhteensä / koiraa	5	15	5	3	5	0	5	2	3	3	2
Yhteensä / koiraa	56	63	38	28	24	17	16	13	14	10	12

4.2.5.3 Osallistumisaktiiviteetti ja valionarvot

Labradorinnoutajien koeosallistumisaktiiviteetti kaikissa koemuodoissa vuonna 2012 on esitetty taulukkomuodossa. Aineisto on kerätty Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä 9.2.2014. Lukumäärään on laskettu jokaisen koiran paras tulos.

Osallistumisaktiiviteetti on ollut suurinta noutajien metsästyskokeessa (NOME-B). Yhteensä 731 koiraa on osallistunut erilaisiin metsästyskokeisiin vuonna 2012. Myös taipumuskokeessa on runsaasti osallistujia.

Hyväksytty taipumuskoe on edellytys NOME-B- ja NOWT-kokeeseen osallistumiseen ja se on myös muotovalionarvon (FI MVA) saamisen edellytyksenä, joten se selittää kokeen suosiota.

2012																
NOU	NOME-B	NOWT	NOME-A	NKM	MEJÄ	HIRV	TOKO	VEPE	AGI	PAKK	PAEJ PAEK PAHA PAJÄ PAOP PAVI	Valjakohiitto	Pelastuskoirakoe	Hyötykoirakokeet	MH	LTE
409	466	213	39	13	211	3	101	63	21	27	37	4	16	14	9	60

Vuosina 2010-2013 labradorit ovat saavuttaneet yhteensä 219 valionarvoa eri koemuodoissa (lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä):

	2010	2011	2012	2013	Valionarvoa yhteensä
FI JVA	13	33	26	26	98
FI-KVA-J	0	1	2	1	4
POHJ JVA	5	9	5	1	20
FI KVA	17	16	19	22	74
FI KVA-FT	2	3	0	1	6
POHJ KVA	1	0	0	0	1
C.I.T	0	1	0	1	2
FI TVA	2	0	2	3	7
FI VPVA	2	0	4	1	7
Yhteensä / vuosi	42	63	58	56	219

Labradorinnoutaja hyötykoirana

Labradorinnoutajia käytetään ympäri maailman sokeiden opaskoirina sekä apuna tulli- ja rajavartioviranomaisten työssä. Suomessa Opaskoirakoulu on suurin labradorinnoutajien kasvattaja.

Tullilaitoksen koirat etsivät ja ilmaisevat huumausaineita maahamme saapuvasta, maastamme lähtevästä ja maamme kautta kulkevasta matkustaja- ja tavara-liikennevirrasta. Tavaroiden lisäksi koiria koulutetaan matkustajien vaatteissa tai muutoin yllään kuljettamien huumausaineiden sekä myös suurten yksittäisten savuke-erien paljastamiseen.

Tullilaitoksen mukaan labradorinnoutajan valta-asemaa ei mikään muu rotu ole toistaiseksi kyennyt

horjuttamaan. Labradorinnoutaja on helposti koulutettava, sosiaalinen ja suhteellisen terve rotukoira. Se on hyvä yleiskoira: ei välttämättä paras missään, mutta kohtalaisen hyvä kaikessa. Matkustajaliikenteessä, jossa tarkastettavat kohteet ovat liikkuvia, labradorin suoraviivaisesta työskentelytavasta on valtavasti hyötyä. Koiran koko ja motorikka asettavat kuitenkin rajoituksia ahtaissa tiloissa tapahtuviin sekä kiipeilyä vaativiin työtilanteisiin.

Terveydellisten syiden lisäksi koirien ennen aikaisen eläköitymistä toinen yleinen syy on ollut luonne. Poistosityksi on kirjattu pelkotilat ja pintaherkkyys (esimerkiksi arkuus erilaisilla alustoilla tai korkeissa paikoissa), sopimaton luonne, heikko etsintänto ja haluttomuus työskennellä.

Rajavartiolaitoksen labradorinnoutajat ovat rajatarkastuskoiria, eli ne etsivät rajanylityspaikoilta kätkeytyneitä ihmisiä ja huumeita. Niitä voisi kuvailla myös erikoisetsintäkoiriksi. Labradori soveltuu kyseiseen tarkoitukseen hyvin. Se jaksaa työskennellä ja on sopivan "tyhmä". Se ei anna ohjaajan liikkeen vaikutusta toimintaansa kovin helposti. Metsästyskoirana labradori on jalostettu itsenäiseen etsintään. Työskentely ihmisten parissa on labradorin kanssa helppoa, koska ihmiset eivät pelkää ystävällisenä tunnettua labradorinnoutajaa.

Hyötykoiratahot käyttävät labradorinnoutajia toiminnassaan niiden koulutettavuuden, sosiaalisuuden ja itsenäisen työskentelyn, mutta kuitenkin yhteistyökyvyyden vuoksi. Arkuus ja liiallinen pehmeys ovat epätoivottuja luonteenpiirteitä. Nämä tarpeet ja tavoitteet ovat yhteneviä metsästysnoutajalta vaadittavien ominaisuuksien kanssa.

Taulukko 15. Labradorinnoutajien osallistumisaktiivisuus hyötykoirakokeisiin vuosina 2003-2013. Taulukkoon on laskettu jokaisen koiran paras tulos. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 9.2.2014.

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
PolK											
RajK			2		3						
SotK											
TulK	5	6	4	8	10	8	3	6	2	6	4
OpasK				3	8	12	20	3	14	3	18
AvustajaK	6	8	4	6	5	7	11	6	3	3	1
KuuloK											
KaveriK											
RiSeK											
Koiria yhteensä	11	14	10	17	26	27	34	15	19	12	23

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Terveyskyselyjen luonnekohdassa ei varsinaisesti kysytty koiran kotikäyttäytymisestä, mutta muutamassa vastauksessa oli mainintoja kotona olemisesta joko suoraan tai välillisesti:

- kotona rauhallinen
- ihana perhekoira, rakastaa perhettään
- helppo kotioloissa
- vahtii melko paljon
- laumastaan huolta pitävä
- kotioloissa mahtavan kuntoinen koira

Rodun yksilöissä on ”askartelijoita” ja labradorinnoutajalla on maine yksinollessaan tehdä isojakin tuhoja. Yleensä tihutyöt loppuvat koiran aikuistuttua.

Lisääntymiseen liittyvä käyttäytyminen on labradoreilla normaalia. Urokset ovat hyvinkin kiinnostuneita nartuista ja nartut kykenevät lisääntymään normaalisti. Terveystiedusteluissa ei tullut esille astumaan haluttomia uroksia. Muutamalla uroksella oli ollut vaikeuksia viedä astuminen loppuun joko liiallisen innokkuuden tai väärän astumisajankohdan vuoksi. Terveystiedustelujen mukaan narttujen ensimmäinen juoksu on alkanut keskimäärin 11 kuukauden ikäisenä ja juoksujen väli on 5-7 kuukautta. Labradorit ovat yleensä hyviä emoja ja huolehtivat hyvin pentueistaan.

Labradorinnoutaja yleensä säilyttää positiivisen luonteensa koko elinikänsä. Ikä tuo lähinnä kuulon heikkenemistä ja kankeutta olemukseen. Kuitenkin kivut esimerkiksi nivelissä saattavat vaikuttaa koiran käyttäytymiseen missä tahansa elämänvaiheessa.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Yleisesti voitaneen todeta labradorinnoutajan luonteen vastaavan hyvin rotumääritelmää ja niitä tavoitteita, jotka monipuoliselle harrastus- ja työkoiralle voidaan asettaa. Terveyskyselyn mukaan myös poikkeuksia löytyy: esimerkiksi arkuudesta saatiin useita erilaisia mainintoja. Arkuus on syytä ottaa vakavasti. Arasta koirasta ei ole käyttö- tai harrastuskoiraksi, eikä hyvin arka koira selviydy edes jokapäiväisistä tilanteista stressaantumatta liiaksi. Lisäksi arkuus periytyy vahvasti.

Myös virkakoiratahojen kokemuksen mukaan koirilla esiintyy jonkin verran erilaisia arkuuksia, varsinkin paikka-arkuutta. Myös pehmeitä koiria on turhan usein. Liiallinen pehmeys voi huonontaa koiran intoa työskennellä pitkäjänteisesti ja johtaa sekin helposti arkuuteen.

Metsästyslinjaisten koirien käyttöominaisuudet ovat viime vuosina kehittyneet hyvin. Useat ulkomalaiset tuomarit ovat tuoneet esiin suomalaisten labradorinnoutajien huimaa kehitystä niin NOME-B, NOME-A kuin NOWT-kokeissakin. Suomalaisten karkikoirakoiden voidaan todeta olevan eurooppalaista karkitsoa. Pelkästään taipumuskokeiden perusteella arvioiden labradorinnoutajien käyttöominaisuudet voisivat ehkä olla paremmalla tasolla kuin mitä ne nyt ovat. Suomalaisten labradorinnoutajien taipumuskoekäyntimäärät ovat kuitenkin olleet koko 2000-luvun jatkuvassa nousussa ja kokeen läpäisee vuosittain yli 70 % yrittäneistä joko ensimmäisellä kerralla tai uusintakokeessa.

Tavoitteena on säilyttää labradorinnoutajan luonne edelleen hyväntuuluisena, eloisana ja hyvin toiminnanhaluksena sekä sopeutuvaisena. Arkojen koirien osuus ei saa lisääntyä. Jalostuskoirien tulee olla luonteeltaan tyypillisiä labradorinnoutajia. Niiden tulee olla aktiivisia ja aina valmiita työskentelemään. Samalla koiran tulee kuitenkin kyetä tunnistamaan tilanteet ja toimia niiden mukaan. Jalostukseen käytettävällä labradorinnoutajalla tulee olla hyvä hermorakenne, toiminta- ja keskittymiskyky, eikä se saa olla liian pehmeä. Jalostukseen ei tule käyttää arkoja tai aggressiivisia koiria.

Luonteen ja käyttöominaisuuksien arvioimiseksi jalostuskoirien on suositeltavaa läpäistä taipumuskoet. Myös koiran osallistuminen ja menestyminen erilaisissa muissa koemuodoissa voidaan katsoa näytöksi labradorinnoutajan monipuolisista käyttöominaisuuksista, vaikka nämä kokeet eivät mittaakaan noutotaipumuksia.

Tavoitteena on pitää koirien osallistumisaktiviteetti rodun käyttöominaisuuksista mittaavissa ja kuvaavissa kokeissa vähintään samalla tasolla kuin se on nyt (esim. taipumuskoekäynti käy noin 400 eri-ikäistä koiraa vuosittain).

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Labradorinnoutajilla on ollut jalostuskoirien lonkka- ja silmätutkimuskäytäntö yli 30 vuoden ajan. Suomen Kennelliiton perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustusohjelmaan (PEVISA) noutajarodut liitettiin vuonna 1984, kun rotujen suosio kasvoi räjähdysmäisesti ja kaikenlaisia ylilyönöitä alkoi tapahtua. Tuohon aikaan koirien suurimpana perinnöllisenä ongelmana pidettiin lonkkanivelen kasvuhäiriötä. Roduissa pyrittiin lonkkanivelen kasvuhäiriön lisäksi vastustamaan myös perinnöllisiä silmäsairauksia (Taulukko 16).

Kullekin noutajarodulle tehtiin rotukohtaiset PEVISA-ohjelmat vasta vuonna 2000. Tällöin labradoreille liitettiin myös kyynärnivelen kasvuhäiriö mukaan vastustamisohjelmaan.

Nykyisin labradorinnoutajien PEVISA-ohjelmaan kuuluvat tutkimukset lonkkanivelen kasvuhäiriön, kyynärnivelen kasvuhäiriön ja perinnöllisten silmäsi-

rauksien suhteen. Nykyisenlainen ohjelma ilman raja-arvoja on ollut käytössä vuodesta 2000.

4.3.1.1 Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Taulukko 16. Labradorinnoutajien PEVISA-ohjelma ja siihen tehdyt muutokset (lähde: Suomen Kennelliitto, P. Rantasalo)

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
1984	Lonkkanivelen kasvuhäiriö	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos	-
1991	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos ja tunnistusmerkintä	Raja-arvo lonkille D; HC, PRA ja RD estävät jalostuksen; silmätarkastuslausunto voimassa 12 kk
2000	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, kyynärnivelen kasvuhäiriö, silmänsairaudet	Pentujen rekisteröinnin ehtona vanhempien tutkimustulos ja tunnistusmerkintä	Vanhempien tutkimustulokset eivät vaikuta pentujen rekisteröintiin; silmätarkastuslausunto voimassa 24 kk

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli lonkkaniveldysplasia on koirien tunnetuin nivelvika. Kyseessä on kehityshäiriöstä johtuva nivelkuopan ja nivelnastan keskinäinen epäsopu suhteisuus. Muutoksia tutkitaan röntgenillä, ja vika luokitellaan FCI:n asteikolla A – E, jossa A tarkoittaa normaalia niveltä, B rajatapausta, C lievää, D kohtalaista ja E vaikeaa kasvuhäiriötä. Vakavuudesta riippuen lonkkaniveldysplasia saattaa vaikeuttaa koiran jokapäiväistä elämää ja varsinkin sen käyttämistä työkoirana. Oireiden vakavuus on yleensä suhteessa syntyneeseen nivelrikkoon. Lieväkin toispuoleinen vika voi aiheuttaa ontumaa. Vakavimmillaan lonkkaniveldysplasia voi johtaa koiran eutanasiaan.

Lonkkaniveldysplasia on periytymistavaltaan kvantitatiivinen eli määrällinen. Siihen vaikuttaa suuri joukko geenejä sekä erilaiset ympäristötekijät. Perimä, eli koiran geenit, asettaa rajat, joiden puitteissa ympäristö edelleen muokkaa ominaisuutta. Perimä ja ympäristö saavat yhdessä aikaan koiran ilmiänsä eli fenotyypin. Periytymisaste kuvaa, kuinka hyvin käytettävissä oleva aineisto saa koirien väliset perinnölliset erot ominaisuudessa esille. Periytymisaste vaihtelee välillä 0-1, mutta se on vain harvoin yli 0,50. Suomalaisessa labradorinnoutaja-aineistossa lonkkanivelen kehityshäiriön periytymisaste on tällä hetkellä 0,30. Periytymisaste voi aina hieman muuttua, kun aineistoa kertyy lisää. Jos jalostus vähentää koirien välisiä perinnöllisiä eroja, periytymisaste pienenee.

Vuosina 1992-2011 syntyneistä labradorinnoutajista 31-56 % on tutkittu lonkkaniveldysplasian suhteen (Taulukko 17). Vuosien 2010-2012 tutkimusprosentti jatkaa vielä kasvuaan. Vuonna 2003 ja sen jälkeen syntyneistä rekisteröidyistä labradorinnoutajista on tutkittu yli 50 %.

Lonkkaniveldysplasian yleisyys on säilynyt suhteellisen vakaana jo noin 30 vuoden ajan. Vikaa esiintyy keskimäärin 22 %:lla kuvatuista koirista, tosin viime vuosina tilanne on parantunut. Vuosina 2002-

2012 syntyneillä labradorinnoutajilla terveiden (A ja B) koirien osuus tutkituista oli A 49 % ja B 25 %. Sairaita tutkituista oli C 14 %, D 10 % ja E 1 %

BLUP-indeksit

Monen geenin säätelemien ominaisuuksien jalostuksessa on koiran oman ilmiänsä sijasta kiinnitettävä huomio koiran jälkeläiselle siirtyviin geeneihin, joiden näkyvyyttä ympäristötekijöiden vaikutus "häiritsee". Ympäristötekijöiden hämäävän vaikutuksen vuoksi A-tai B-tuloksen saaneet koirat eivät automaattisesti saa vain tervelonkkaisia jälkeläisiä. Määrällisten ominaisuuksien jalostamiseen onkin kehitetty niin sanottuja BLUP-indeksejä. BLUP-indeksi on tietyn aineiston perusteella laskettu arvio koiran perintötekijöistä jonkin ominaisuuden suhteen, eli se ennustaa mikä on koiran arvo jalostuseläimenä kyseisessä ominaisuudessa. Suomen Kennelliitossa lasketaan BLUP-indeksejä lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriöille.

Kunkin rodun indeksien keskiarvo on 100. Se tarkoittaa, että rotuun nähden jalostusarvoltaan keskiarvoinen koira saa tuloksen 100. Alle sadan koira on huonompi ja yli sadan koira parempi kuin aineistossa olevat rodun yksilöt keskimäärin. Mitä suurempi indeksi on, sitä parempi on myös koiran geneettinen taso.

Indeksit arvioidaan jokaisella laskentakerralla kullekin koiralle erikseen. Siksi pentuesisarukset voivat saada hieman toisistaan poikkeavia arvoja, vaikka niiden kuvaustulokset olisivat samanlaiset. Indeksejä tulkitaan niiden suuruusluokan mukaan. Vasta kymmenen pisteen muutos lonkkaindeksissä vastaa yhden kirjaimen eroa kuvaustuloksessa.

Perinnöllistä edistymistä tapahtuu, kun jalostuskoirat ovat rodun keskiarvoa parempia. Jalostukseen tulee siis valita yhdistelmiä, joissa nartun ja uroksen indeksien keskiarvo on parempi kuin koko rodun keskiarvo, eli yli 100. Tämä yhdistelmän keskiarvo vastaa suunniteltujen pentujen indeksien odotusarvoa.

(<http://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/jalostustietojarjestelma/mika-on-blup-indeksi>)

BLUP-indeksien ohella voidaan kiinnittää huomiota myös fenotyyppituloksiin. Jalostuskoirien tulisi olla lonkiltaan pääasiassa A- ja B-tasoisia. C-lonkkaisen koiran jalostuskäytölle tulee olla hyvät perusteet (esim. hyvä indeksi). D- ja E-lonkkaisia ei saisi käyttää jalostukseen lainkaan.

4.3.1.2 Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan fragmentoituminen, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Yksi näistä geeneistä saattaa olla ns. suurivaikutteinen geeni. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä

viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia.

Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnystä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä. Toisin sanoen optimaalisella ruokinnalla voidaan mahdollisesti estää kasvuhäiriön kehittyminen yksilöllä, jolla on siihen perinnöllinen taipumus.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat sekundaarisesta nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Taulukko 17. Vuosina 1992-2012 syntyneiden labradorinnoutajien lonkkakuvaustulokset. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 10.2.2014.

Synt. vuosi	Synt. lkm	Tutkittu lkm	Tutkittu %	A	B	C	D	E
1992	1790	634	35%	46%	21%	14%	17%	2%
1993	2005	620	31%	46%	24%	14%	12%	4%
1994	1408	452	32%	42%	27%	15%	14%	3%
1995	1215	420	35%	36%	28%	21%	15%	0%
1996	1057	420	40%	33%	38%	15%	14%	0%
1997	812	344	42%	33%	34%	19%	13%	1%
1998	917	425	46%	36%	31%	19%	13%	1%
1999	1039	491	47%	40%	23%	18%	19%	1%
2000	983	446	45%	36%	27%	17%	19%	1%
2001	1084	522	48%	41%	22%	16%	19%	1%
2002	1135	561	49%	47%	24%	16%	12%	1%
2003	1297	648	50%	42%	28%	17%	12%	1%
2004	1356	711	52%	46%	27%	17%	9%	0%
2005	1387	733	53%	52%	26%	14%	8%	1%
2006	1595	834	52%	52%	26%	13%	8%	0%
2007	1672	899	54%	55%	25%	11%	9%	0%
2008	1723	898	52%	62%	22%	11%	5%	1%
2009	1706	975	56%	58%	20%	15%	7%	1%
2010	1807	971	54%	59%	21%	13%	5%	1%
2011	1816	883	49%	58%	24%	11%	6%	1%
2012	1931	729	38%	60%	24%	10%	5%	1%
Yhteensä	29733	13598	46%	49%	25%	14%	10%	1%

Taulukko 18. Vuosina 1992-2012 syntyneiden labradorinnoutajien kyynärkuvaustulokset. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 10.2.2014.

Synt. vuosi	Synt. lkm	Tutkittu lkm	Tutkittu %	0	1	2	3
1992	1790	163	9%	77%	15%	3%	4%
1993	2005	277	14%	79%	14%	4%	3%
1994	1408	284	20%	83%	13%	3%	0%
1995	1215	311	26%	79%	18%	3%	1%
1996	1057	347	33%	76%	16%	6%	2%
1997	810	302	37%	81%	12%	5%	2%
1998	917	384	42%	83%	10%	4%	2%
1999	1039	474	46%	81%	11%	6%	2%
2000	983	430	44%	81%	13%	3%	3%
2001	1084	514	47%	83%	11%	4%	3%
2002	1135	551	49%	81%	10%	6%	2%
2003	1297	639	49%	84%	10%	4%	3%
2004	1356	698	51%	82%	10%	5%	3%
2005	1387	732	53%	84%	9%	4%	3%
2006	1595	824	52%	84%	7%	5%	4%
2007	1672	897	54%	85%	6%	4%	4%
2008	1723	899	52%	86%	6%	5%	3%
2009	1706	951	56%	87%	7%	3%	4%
2010	1807	970	54%	87%	6%	3%	3%
2011	1816	881	49%	88%	6%	3%	3%
2012	1931	727	38%	88%	5%	3%	4%
Yhteensä	29733	12255	41%	84%	9%	4%	3%

Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehitty yleensä aina jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoide- tussa nivelessä.

Pohjoismaissa kyynärnivelen arviointi perustuu sekundaarisiin nivelrikon merkkeihin. On huomattava, että jo ensimmäisen asteen muutos tarkoittaa sitä, että koiralla on kyynärnivelen kasvuhäiriö ja siitä johtuvia nivelrikkomuutoksia.

Ruotsissa kyynärnivelen kasvuhäiriö on vähentynyt roduissa, joissa kyynärniveliä kuvataan. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että siellä käytetään näissä roduissa jalostukseen vain vähän muita kuin kyynärniveliä suhteen terveitä koiria. Jalostusindeksit tehostavat jalostusvalintaa. (ELL Anu Lappalainen)

Kyynärnivelongelma on maailmanlaajuisestikin labradorinnoutajan suurimpia ongelmia. Suomalaisessa labradorinnoutaja-aineistossa kyynärnivelen kasvuhäiriön periytymisaste on tällä hetkellä 0,15. Pieni periytymisaste tarkoittaa, että labradoriaineistosta ei kovin hyvin saada esiin koirien välisiä perinnöllisiä eroja. Muut tekijät sotkevat erojen näkyvyyttä. Voi olla, että huonoimmista nivelistä ei saada tietoa Kennelliittoon asti, vaan nämä koirat oireilevat selvästi jo ennen virallista yhden vuoden kuvausikää, päätyen leikkaukseen tai lopetettaviksi. Tällaisista koirista olisi tärkeä saada tiedot Kennelliittoon. Operoidulle koiralle voidaan merkitä kyynär- tai lonkkatulokset röntgenkuvien ja hoitavan eläinlääkärin lausunnon perusteella. Merkinnästä ei peritä lausuntomaksua.

Kesäkuussa 2013 valmistuneen Anu Lappalaisen väitöskirjan mukaan Suomessa käytössä oleva tutkimusmenetelmä toimii labradorinnoutajilla luotettavasti. Tulosten mukaan labradorinnoutajia, joilla on lievä kyynärnivelen kasvuhäiriö, ei pitäisi käyttää jalostukseen, koska suurimmalla osalla kyseisistä koirista on kyynärnivelen kasvuhäiriö (<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/39292>).

Labradorinnoutajien lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriön välinen geneettinen korrelaatio on 0,13. Tämä tarkoittaa, että 13 prosenttia lonkkanivelen kasvuhäiriöön vaikuttavista geenipareista vaikuttaa myös kyynärnivelen kasvuhäiriöön. Suotuisa geneettinen korrelaatio on hyödyksi ominaisuuksien jalostuksessa: kun rodun perinnöllinen taso lonkkadysplasian suhteen nousee, vaikuttaa se positiivisesti myös kyynärniveldysplasiaan, ja toisin päin.

Vuosina 1992-2011 syntyneistä labradorinnoutajista on tutkittu kyynärniveldysplasian suhteen vuosittain 9-56 % (Taulukko 18). Ennen vuotta 2000 jalostuskoirien kyynärnivelen kuvaus ei ollut pakollista vaan perustui vapaaehtoisuuteen. Vikaa esiintyy noin 15 %:lla kuvatuista. Sairaiden koirien osuus näyttäisi hieman pienentyneen vuosien varrella. Vuosina 2002-2012 syntyneillä labradorinnoutajilla terveiden koirien osuus tutkituista oli reilusti yli 80 %.

Myös kyynärniveldysplasian jalostusvalinnassa on ilmiänsä sijasta kiinnitettävä huomio koiran jälkeläiselle siirtyviin geneeihin. Kyynärnivelen kasvuhäiriölle lasketaan Kennelliitossa jalostusindeksejä. Kymmenen indeksipistettä kyynärnivelistä vastaa vain puolen pisteen ero koirien fenotyyppituloksissa, kun se lonkkien kohdalla vastasi kirjaimen eroa. Siksi kyynärin-

deksejä pitää tulkita vielä enemmän suuruusluokan mukaan kuin lonkkaindeksejä.

Ensimmäisen asteen kyynärnivelvikaa sairastavia koiria käytetään jonkin verran jalostukseen. Niistä on todettava aivan kuten C-lonkistakin, että niiden käytölle tulisi aina löytyä hyvät perusteet (esim. hyvä indeksi).

Vaikeampiasteista kyynärnivelvikaa (2-3 asteet) sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostukseen tulee valita yhdistelmiä, joissa nartun ja uroksen indeksien keskiarvo on yli 100.

4.3.1.3 Kaihi

Perinnöllinen harmaakaihi (HC) on linssin samentumasairaus. Kaihia on olemassa eri muotoja ja samentuma voi sijaita eri paikoissa linssiä. Kaikki kaihit eivät ole perinnöllisiä. Labradorinnoutajilla vastustettaviin, perinnöllisiin kaiheihin kuuluvat kortikaaliset kaihit, linssin kuoren sisäosiin ulottuvat kaihit, joihin lasketaan kuuluvaksi myös labradorinnoutajan yleisin kaihi, posterior polaarinen, linssin takaosan muodoltaan kolmiomainen kaihi. ECVO-silmätarkastuslomakkeessa kirjatuihin kaihimuodoista ant.sut.s, punktaatti ja nukleus -kaihimuotoja ei tällä hetkellä vastusteta labradorinnoutajalla ja ne lasketaan ei-perinnöllisiksi. Kaikkien kaihimuotojen yleisyyttä kuitenkin seurataan.

Kaihi on tavallisesti molemmissa silmissä. Jokaisella kaihimuodolla voi olla erilainen periytymismekanismi, mikäli ne ovat periytyvää kaihimuotoa. Muilla roduilla useimmat kaihimuodot on todettu autosomaaliseksi resessiiviseksi, mutta labradoreilla saattaa esiintyä myös dominoivaa periytymistä. Etenkin posterior polaarille kaihille näyttää olevan tyypillistä hyppääminen sukupolven yli.

Kaihia on löytynyt neljältä prosentilta vuosina 1992-2011 syntyneiltä, silmätarkastetuilta koirilta (Taulukko 19). Kaihin esiintymisen todennäköisyys on selvästi suurempi eräissä labradorisuvuissa.

Sairasta koiria ei suositella käytettävän jalostukseen.

Englannin Kennel Clubin terveystarkastuksen mukaan brittiläisistä labradorinnoutajista seitsemällä prosentilla oli silmäsairauksia. Luku sisälsi kaihin lisäksi entropionin ja sarveiskalvo-ongelmia.

4.3.1.4 Retinaalidysplasia (RD)

Retinaalidysplasia (RD) on synnynnäinen muutos silmissä, ja sitä esiintyy kolmea muotoa, joista totaali-RD (tRD) aiheuttaa verkkokalvon irtoamisen ja täydellisen sokeuden jo pikkupennuilla. tRD-sairauteen saattaa liittyä myös vakavia luuston kehityshäiriöitä. Kahta lievempää muotoa, multifokaali-RD:tä (mRD) ja geograafista-RD:tä (gRD) todetaan yleensä vasta aikuisilla koirilla silmäpeilauksen yhteydessä. Nämä RD-muodot

aiheuttavat eriasteista verkkokalvon poimuttumista, ja voivat jossain määrin heikentää koiran näkökykyä.

Kaikki RD-muodot ovat periytyviä, mutta tarkasta RD:n periytymistavasta ollaan montakin mieltä. Ilmeiseltä kuitenkin näyttää, että ainakin tRD periytyy resessiivisesti eli molempien vanhempien on kannettava sairauden aiheuttavaa geeniä, jotta koira sairastuu. Jos koiran kummatkin vanhemmat ovat sairauden kantajia, koiralla on 50 % riski olla itsekin kantaja sekä 25 % riski itse sairastua. Todennäköisyys, että koiralla ei ole yhtäkään kyseistä sairautta aiheuttavaa geeniä, on 25 %. Jos vain jompikumpi vanhemmista on kantaja, 50 % jälkeläisistä on kantajia ja 50 % normaaleja, vapaita sairautta aiheuttavasta geenistä. Jos koiran vanhemmista toinen on sairas ja toinen normaali, ovat kaikki pennut kantajia. Jos taas toinen vanhemmista tässä tapauksessa onkin kantaja, on 50 % jälkeläisistä kantajia ja 50 % sairaita (Taulukko 20).

Virallinen silmälausuntokäytäntö muuttuu aika ajoin, ja vuonna 2000 käytäntö muuttui siten, että RD-lausunnon sai jo yhdestä verkkokalvon poimusta jommassakummassa silmässä, kun sitä ennen sairaan koiran lausuntoon piti silmässä olla useita poimuja ja vian piti olla molemminpuolinen.

Totaali-RD-sairaat koirat ovat asia erikseen. Sairaus todetaan niissä jo pikkupentuna, ja ne yleensä lopetetaan ennen luovutusikää. Ainoa lohtu on, että siten ne eivät koskaan päädy jalostuskäyttöön. Rotujärjestön tiedossa on vain kaksi 1990-luvulla syntyneitä pentuetta, joissa oli tRD-sairas pentu. Pentueet olivat saman tuonti-isän jälkeläisiä.

tRD:tä sairastavia pentuja jättänyt koiraa ei tule käyttää jalostukseen, ja myös yhdistelmän täyssiäruksen jalostuskäyttöä tulee harkita hyvin tarkkaan. mRD- ja gRD-koirien jälkeläisten silmien terveyttä on seurattava tarkoin, ja kaikista poikkeavasta on syytä raportoida rotujärjestöön. Kaikki RD-muodot ovat periytyviä ja sen vuoksi mRD- tai gRD-sairasta koiraa ei suositella paritettavan toisen RD-sairaahan koiran kanssa.

RD-sairauteen liittyvän oculoskeletal-dysplasian (OSD) löytämiseen on olemassa geenitesti (katso 4.3.4.6).

4.3.1.5 Etenevä verkkokalvon surkastuma (PRA)

Etenevää verkkokalvon surkastumaa (PRA) pidetään maailmanlaajuisesti labradorinnoutajan vakavimpana silmäsairautena. Tauti aiheuttaa nimensä mukaisesti verkkokalvon solujen etenevän surkastumisen ja tuhoutumisen ja johtaa täydelliseen sokeuteen. PRA periytyy yksinkertaisen resessiivisesti. Sairaus vaikuttaa koiran näkökykyyn vasta vanhemmalla iällä ja koiraa on jo voitu käyttää jalostukseen ennen kuin se sairastuu.

Taulukko 19. Vuosina 1992-2011 syntyneiden labradorinnoutajien silmätutkimustulokset. Taulukkoon on laskettu vain todetut tapaukset muista silmälöydöksistä, PRA:sta myös epäilyttävät on mainittu. Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 14.8.2013.

Kaihi: post.pol = posteriori polaarinen, kort = kortikaali, muut = ant sut s, punktaatti, nukleus, määritt. = määrittelemätön

Synt. vuosi	Synt. lkm	Tutk. %	OK %	Kaihi				PRA	RD			PHTVL/ PHPV	*) Muut
				määritt.	post.pol	kort	muut		mRD	gRD	määritt.		
1992	1790	23	94	1	16				3		2	1	2
1993	2005	20	97	1	12				1		1		1
1994	1408	20	94	1	13				1		1	2	1
1995	1215	25	93	3	11		1	6					1
1996	1057	27	97	2	7			1 ¹⁾		1			2
1997	810	34	93	2	9				3	3	1	2	1
1998	917	29	94		9		1	1	2			4	5
1999	1039	34	97		6	1		2	1			2	
2000	983	33	95	1	10				2	1		3	3
2001	1084	35	96	2	3	1	1	2	6	1	1	4	2
2002	1135	38	92	2	15	4	2	3	5	3	1	6	7
2003	1297	38	95	1	6	1			12	1		7	6
2004	1356	42	93	1	13	5	2	1	12	4			11
2005	1387	41	94	1	12	3		2 ²⁾	8	2			17
2006	1595	39	91	1	16	9	1	1	12	7		8	23
2007	1672	40	90	1	22	14	1		15	8	1	4	17
2008	1723	41	92		23	13		1	6	5		4	17
2009	1706	41	93	1	10	5	2		6	3		2	30
2010	1807	41	92		12	3			5	5		4	32
2011	1816	36	94		8	5			6	1		5	20
2012	1932	27	93		3	1			4			1	23

¹⁾ PRA-epäily, ²⁾ toinen todettu PRA, toinen PRA-epäily

*) Muut: silmäluomen sisäänpäin/ulospäin kiertyminen, PPM, määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, distichiasis/trichiasis, makroblepharon, sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, muu sarveiskalvosairaus, lasiaisen rappeuma, puutteellinen kyynelkanavan aukko, näköhermon coloboma, näköhermon vajaakehitys/mikropapilla, iris coloboma

PRA alkaa yleensä haitata koiran jokapäiväistä elämää silloin, kun koiralla esiintyy hämäräsokeuden oireita.

Koirayksilöstä riippuu kuinka se sopeutuu sokeutumiseensa. Osa ei koe tilannetta mitenkään hankalana, osa joudutaan lopettamaan esim. käytöshäiriöiden vuoksi.

Silmäpeilauksessa PRA on todettu 18:lla vuosina 1992-2011 syntyneellä labradorinnoutajalla ja lisäksi kahdella koiralla on epäilty olevan PRA, mutta koirien silmiä ei ole tarkastettu uudelleen sairauden vahvistamiseksi. Näistä toisen koiran isä on geenitestattu normaaliksi, joten kyseessä saattaa olla virhediagnoosi tai jokin toinen PRA-muoto.

PRA:n toteamiseksi on olemassa geenitesti, joka paljastaa onko koira sairauden kantaja, itse sairastuva vai normaali. Kantajat ovat ilmiänsultaan terveitä ja niitä voidaan käyttää jalostukseen normaaleiksi testattujen koirien kanssa (katso Liite 4). Kaikkien jalostukseen käytettävien koirien geenitestaaminen on suositeltavaa.

Rotujärjestö ylläpitää listaa geenitestatuista koirista. Omistajat ilmoittavat koiriensa tulokset listalle vapaaehtoisesti. Rotujärjestö maksaa kannustusrahan listalle ilmoitetuista geenitestituloksista tietyn ehdoin.

On huomattava, että geenitestistä on apua vain yhden PRA-muodon, prcd-PRA, vastustamisessa.

Labradorinnoutajalla ei ole Suomessa todettu muuta kuin tätä yhtä PRA-muotoa, prcd-PRA, mutta tilannetta muidenkin PRA:n muotojen suhteen tulee tarkkailla myös meillä. Ruotsissa todettiin vuonna 2011 toisen tyyppinen PRA koiralla, joka oli geenitestattu aikaisemmin prcd-PRA normaaliksi samoin kuin sen vanhemmat.

Perinteistä, säännöllisin väliajoin tehtävää silmäpeilausta ei voida unohtaa geenitestin myötä, sillä muut silmänsairaudet eivät testistä selviä.

Taulukko 20. Autosomaalisen resessiivisen ominaisuuden mahdolliset yhdistelmät sekä niistä syntyvien pentujen todennäköinen jakauma. Vältettävät, sairaita yksilöitä tuottavat yhdistelmät merkitty vaaleansinisellä.

	Normaali (NN)	Kantaja (Nm)	Sairas (mm)
Normaali (NN)	kaikki normaaleja	50 % normaaleja 50 % kantajia	kaikki kantajia
Kantaja (Nm)	50 % normaaleja 50 % kantajia	25 % normaaleja 50 % kantajia 25 % sairaita	50 % kantajia 50 % sairaita
Sairas (mm)	kaikki kantajia	50 % kantajia 50 % sairaita	kaikki sairaita

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Labradorinnoutaja voi sairastua mihin tahansa koirilla esiintyvään sairauteen. Yksittäisten tapausten esiintyminen ei ole huolestuttavaa koko rodun kannalta, mutta jotta mikään perinnöllinen sairaus ei pääsisi yleistymään, on rodun tilannetta seurattava jatkuvasti.

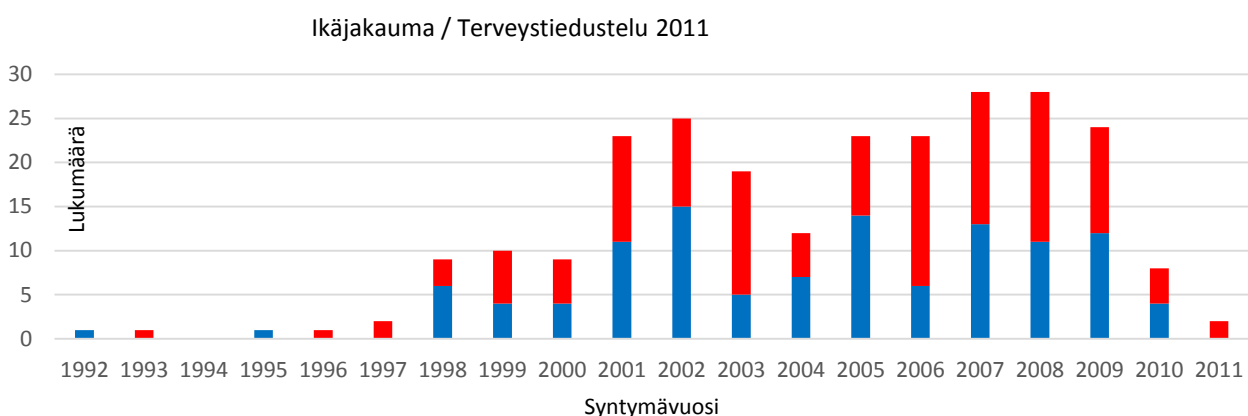
Vuodenvaihteessa 2007-2008 tehdyssä kyselyssä labradorinomistajilta kysyttiin heidän koiriensa terveydentilasta. Kartoittamaan pyrittiin nimenomaan PEVISA-tutkimusten ulkopuolelle jääviä sairauksia. Kyselyssä lähetettiin 469 kyselylomaketta, joista saatiin 227 vastausta (48 %). Vastauksia saatiin 144 uroksesta ja 188 nartusta. Näistä suurin osa (175 koiraa, 53 % kaikista) oli syntynyt 2004-2007, eli ne olivat korkeintaan 4-vuotiaita. Vuosina 2000-2003 oli syntynyt 104 koiraa (31 %), vuosina 1996-1999 37 koiraa (11 %) ja vuosina 1992-1995 15 koiraa (5 %). Lisäksi mukana oli yksi 1988 syntynyt koira. Englannin kennelliiton tekemän kyselyn mukaan yleisin ikä, missä jokin sairaus tulee labradorinnoutajassa ilmi, on 3,5 vuotta.

Vuonna 2011 tehtiin uusi kysely. Kysely lähetettiin 500 jäsenrekisteristä satunnaisesti poimitulle labradorinomistajalle.

Vastauksia saatiin 249 (50 %), 114 uroksesta ja 135 nartusta. Kuvassa 1 on esitetty koirien ikäjakauma. Tiedustelun perusteella labradoreille tyypillisiä vaivoja PEVISAssa vastustettavien vikojen lisäksi ovat erilaiset ihon, korvien ja tassujen tulehdukset ja muut iho-ongelmat, jotka viittaavat allergisiin ihosairauksiin (Taulukko 21). Noin 40 prosentilla tiedusteluun vastanneista koirista oli esiintynyt korvatulehduksia, useilla toistuvasti ja joillakin kroonisesti. Muitakin tulehduksia esiintyi paljon. Myös erilaisia nivelongelmia sekä ristisidevaivoja esiintyy paljon. Spondyloosista oli muutama maininta. Koirilla on jonkin verran syöpäkasvaimia, kuivia kirsuja, silmänsairauksia, maksasairauksia sekä epilepsiaa.

Kaikkien näiden kohdalla sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei myöskään tule käyttää koiraa, jonka lähisuvussa esiintyy useita tapauksia jotain tunnettua perinnöllistä ongelmaa tai sairautta.

Kuva 1. Koirien ikäjakauma vuonna 2011 terveystiedustelussa. Vastauksia saatiin 249 koirasta, joista 114 oli urosta (sininen osa pylväästä) ja 135 narttua (punainen osa pylväästä).

Taulukko 21. Labradorinnoutajakerhon terveystiedusteluissa ilmoitetut sairaudet. Vastauksia oli 332 koirasta vuonna 2008 ja 249 koirasta vuonna 2011.

Ongelma tai sairaus	Koirien lukumäärä ja esiintymisprosentti	
	Terveyskysely 2008	Terveyskysely 2011
Korvatulehdus	136 (41 %)	107 (43 %)
Muu tulehdus	87 (26 %)	49 (20 %)
Virtsatietulehdus	46 (14 %)	35 (14 %)
Märkäihottuma, hot spot	82 (25 %)	65 (26 %)
Allergia	43 (13 %)	32 (13 %)
Kutiseva, ärtynyt iho	31 (9 %)	33 (13 %)
Muut iho-ongelmat	22 (7 %)	21 (8 %)
Furunkuloosi	21 (6 %)	22 (9 %)
Lonkaniveldysplasia (lonkat C, D tai E)	60 (18 %)	41 (16 %)
- oireileva	18 (5 %)	9 (4 %)
Kyynärniveldysplasia (kyynärnivelet 1, 2 tai 3)	54 (16 %)	39 (16 %)
- oireileva	17 (5 %), leikattu 6 (2 %)	22 (9 %), leikattu 5 (2 %)
Muut nivel- tai luusto-ongelmat (esim. OCD)	37 (11 %)	33 (13 %)
Ristisideongelmat	19 (6 %), leikattu 17 (5 %)	14 (6 %), leikattu 9 (4 %)
Panosteitti	12 (4 %)	11 (4 %)
Hammaspuutokset	45 (14 %)	66 (27 %)
Virheellinen purenta	12 (4 %)	11 (4 %)
Syöpäkasvaimet	9 (3 %)	10 (4 %)
Kuiva kirsu (korppunenä)	9 (3 %)	8 (3 %)
Silmäsairaudet	8 (2 %)	10 (4 %)
Maksasairaudet	6 (2 %)	3 (1 %)
Epilepsia tai epilepsiatyyppiset kohtaukset	5 (2 %)	16 (6 %)
Nielu-/kurkkuongelmat	2 (1 %)	11 (4 %)
Sydänongelmat	2 (1 %)	0 (0 %)
Munuaissairaudet	1 (0,5 %)	1 (0,4 %)
Kilpirauhasen liikatoiminta	1 (0,5 %)	0 (0 %)
Kilpirauhasen vajaatoiminta		5 (2 %)

4.3.2.1 Iho-ongelmat ja tulehdukset

Labradorinnoutajien erilaiset iho-ongelmat ovat näppituntumalla arvioiden selvästi lisääntyneet viime vuosina ja terveystiedustelu vahvistaa tämän. Terveystiedustelussa ilmoitetuista ongelmista ainakin korvatulehdus, hot spot, allergia, kutiseva iho ja furunkuloosi ovat kaikki atopiaan viittaavia oireita.

Atooppista tai allergista koiraa ei suositella käytettävän jalostukseen. Ainakaan allergikkoja tai atooppikoita ei saa parittaa keskenään.

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Atopia on tyypillisesti nuoren aikuisen koiran sairaus ja oireet alkavat suurimmalla osalla atooppikoista

6 kk – 3 vuoden iässä. Allerginen nuha, astma ja silmän sidekalvontulehdus ovat koiralla harvinaisia. Koira reagoi iholla ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi.

Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Turkki on hilseilevä ja huonokuntoinen sekä ohut tai jopa paikoin kalju. Niiltä alueilta, joissa kutina on voimakkainta, iho paksunee jatkuvan raapimisen ja kalvamisen seurauksena sekä tummuu. Muutokset paikallistuvat naamaan (huulet ja silmien ympärys), korviin, tassuihin, jalkoihin, leukaan ja vatsan alle (kainalot ja nivuset). Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärttyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista.

Koiran kutinan syy on selvitettävä huolellisesti. Jos muuta selittävää syytä ei löydy ja koiralla on atopidiagnoosin tekemiseen oikeuttavat oireet, koiralle tehdään joko ihotesti tai allergiavasta-aineita etsitään verestä. Koiran atopian hoitoon käytetään monia eri hoitomuotoja. Kaikkein tärkein on allergeenialtistuksen vähentäminen esim. toistuvien pesujen ja ympäristön saneerauksen avulla. Jollei näiden toimenpiteiden ja sekundaaristen bakteeri – ja hiivatulehdusten hallinnalla päästä riittävään lopputulokseen, voidaan allergiatestin tulosten perusteella aloittaa siedätyshoito ja/tai lääkehoito. (ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema.)

Ihotulehduksista varmaankin parhaiten tunnetaan varvasväleissä esiintyvä furunkuloosi, eli syvä karvatupen märkivä tulehdus. Korvatulehduksia oli ollut noin 40 prosentilla terveystiedustelun koirista, ja monilla tulehdukset olivat toistuvia tai jopa kroonisia. Myös virtsatietulehdukset olivat joillakin koirilla toistuvia. Muita tulehduksia kerrottiin olleen pääosin silmissä sekä jonkin verran anaalirauhasissa, esinahassa ja nielun alueella. Yksittäisiä tapauksia tulehduksista oli keuhkoissa, suolistossa, nisissä, häpyhuulissa, kohdussa tai emättimessä, hampaissa, kuonossa sekä tassuissa.

Ruoka-aineallergioita terveystiedusteluun vastanneilla koirilla oli muun muassa sian- ja naudanlihalle, ankalalle ja kanalle, erilaisille viljoille ja kasvien siitepölyille sekä maidolle. Uutuutena verrattuna edelliseen terveystiedusteluun olivat allergiat homeille, varasto- ja pölypunkkeille, mikä varmaankin kertoo testien kehittymisestä laajempaan vasta-ainekirjoon kuin tilanteen muuttumisesta koirissa.

Yksi iho-oireiden aiheuttaja saattaisi olla kilpirauhasen vajaatoiminta, autoimmuunisairaus, tosin suomalaisissa terveystiedusteluissa ei tullut ilmi yhtään tällaista tapausta. Kilpirauhasen vajaatoiminnan oireet voivat olla hyvinkin vaihtelevat, tyypillisimmin ne ovat iho-oireita: kuiva iho, huonolaatuinen, ohut karvapeite ja toistuvat ihotulehdukset. Koirat voivat olla myös

lihavuuteen taipuvaisia ja väsyneitä, ja niillä voi olla toistuvia suolisto-ongelmia ja hedelmättömyyttä.

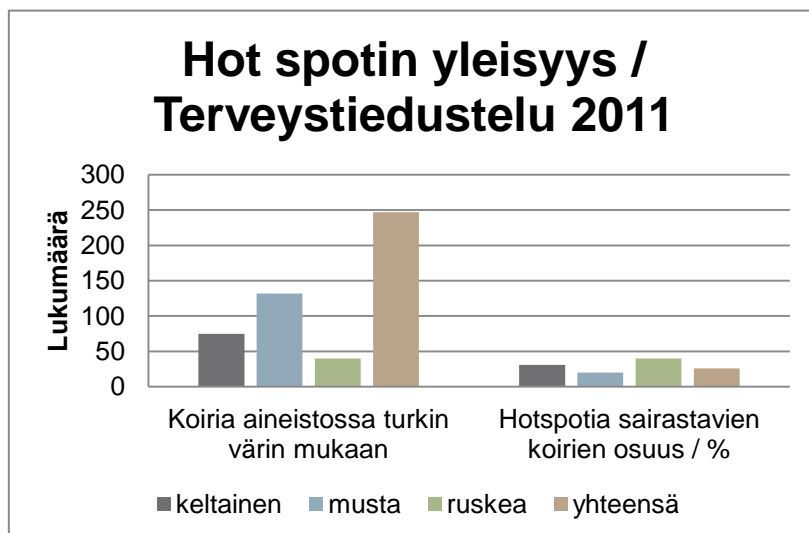
Koiran hot spot on labradoreilla melko yleinen, äkillisesti ilmenevä pinnallinen kostea ihotulehdus joka voi olla erittäin kivulias. Tavallisimmin tulehdusalue muodostuu pään, kaulan, lantion tai lonkan alueelle.

Vuoden 2011 terveystiedustelun aineistosta tehdyn yhteenvedon mukaan labradorin värillä näyttää olevan yhteys hot spotin yleisyyteen. Mustilla labradoreilla vaiva on harvinaisin (20 %:lla) ja ruskeilla yleisin (40 %:lla) (Kuva 2.).

Englannin Kennelliiton terveystiedustelussa labradorinoutajilla ilmeni iho-ongelmia (märkäistä ihotulehdusta, muita ihotulehduksia) 8,3 prosentilla, korvaongelmia (tulehduksia, verikorvaa, korvapunkteja ja liiallista vahan erittymistä) 5,5 prosentilla, ruuansulatuskanavaan liittyviä ongelmia (paksusuolen tulehdusta, ripulia ja oksentelua, mahasuolitulehdusta) 5,0 prosentilla sekä immuunijärjestelmään liittyviä ongelmia (atopiaa, gluteeniherkkyyttä, pölypunkki-allergiaa, ruoka-aineallergiaa sekä AIHAa) 3,4 prosentilla.

Myös Ruotsin labradorinoutajilla esiintyy heidän jalostuksen tavoiteohjelmansa mukaan paljon erilaisia, viime vuosina lisääntyneitä tulehdussairauksia. Korvatulehdusta on Ruotsin labradorikerhon kyselyn mukaan esiintynyt 34 prosentilla koirista, muita tulehduksia, esimerkiksi furunkuloosia, yhteensä 37 prosentilla. Ruotsalaisen vakuutusyhtiö Agrian mukaan iho-ongelmista varsinkin korvatulehdukset ja furunkuloosi ovat labradoreilla selvästi yleisempiä kuin muilla roduilla.

Kuva 2. Koirien värijakautuma vuoden 2011 terveystiedustelussa ja hot spotin yleisyys erivärisillä labradorinoutajilla.

4.3.2.2 Kirsun vaivat

Korppunenästä, eli kuivasta ja halkeilevasta kirsusta, oli vuoden 2008 kyselyssä yhdeksän mainintaa ja vuoden 2011 kahdeksan. Joillakin koirilla oireita oli myös anturoissa. Yhdelle vuoden 2008 terveystiedusteluun vastanneelle koiralle oli tehty DLE-diagnosi, mutta vaivan syynä yleisemmin on labradorinnoutajan periytyvä nasaalinen parakeratoosi (HNPK).

Kuivakirsuisuus on yksi rodussamme esiintyvä ongelma ja ongelman vähentämiseen on kiinnitettävä huomiota jalostuskoirien valinnalla. Vaivan periytymismalli on autosomaali resessiivinen ja koiran perimä sairauden suhteen voidaan selvittää HNPK-geenitestillä.

HNPK-kuivakirsuisuudessa ihomuutokset ilmaantuvat 6 - 12 kuukauden iässä. Kirsun yläosan iho alkaa muuttua harmahtavaksi tai ruskehtavaksi, kuivaksi, karkeaksi ja hilseileväksi. Vakavammassa tapauksissa kirsuun voi ilmaantua myös haavaumia ja halkeamia. Alkuvaiheessa sairaus ei aiheuta kuivuuden ja hilseilyn lisäksi muita muutoksia kirsun pintarakenteeseen, mutta sairauden edetessä kirsun normaali, rosainen, katu-kivetyksmäinen pinta voi muuttua sileäksi. Kirsu ei kutia, eikä lieväoireinen muutos ole kipeä. Joillakin koirilla voi esiintyä myös kirsun pigmentin vaalentumista. Iho-oireet vähentyvät ja lisääntyvät kausittain, tai tila saattaa pysyä tasaisena tai voi pahentua hiljalleen. Auringon UV-säteily ei näytä pahentavan oireita kuten autoimmuunisairauksissa tapahtuu.

DLE eli punahukka (Lupus erythematosus discoides, diskoidi LE, DLE) on autoimmuunisairaus, joka kuuluu sidekudostauteihin. Siinä auringonvalolle altistuneille alueille, varsinkin kirsuun ja kuonoon, ilmestyy kuivia ja halkeilevia kohtia, joihin voi tulla haavaumia ja karvat irtoavat. Altistuminen auringon UV-säteilylle pahentaa koiran oireita. DLE-koirien ennuste on yleensä hyvä. Sairaus ei parane, joten lääkitystä on yleensä jatkettava koko loppuelämän ajan. Koira voi olla sairastanut DLE:tä jopa vuosien ajan ennen kliinisten oireiden ilmenemistä, joten sairastuneita koiria on saatettu käyttää jalostukseen ennen taudin toteamista.

Koirien immuunipuolustusta ohjaavan geeniai-neksen, niin sanotun MHC-kompleksin, köyhtyminen saattaa aiheuttaa allergioiden ja autoimmuunitautien lisääntymistä. Autoimmuunisairauksissa elimistö torjuu virheellisesti joitakin elimistön omia kudoksia pitäen niitä vieraina ja haitallisina.

4.3.2.3 Nivelruston luutumishäiriö (OCD)

Nivelruston luutumishäiriötä (OCD) voi esiintyä muissakin kuin kyynärnivelissä. Tällaisia niveliä ovat olkanivel ja labradoreilla tyypillisesti polvi- ja kinner-nivel. Taudinkuva ja sen aiheuttamat ongelmat sekä periytyminen (tarkemmin kerrottu kyynärnivelen kohdalla) ovat pääsääntöisesti samanlaiset kaikissa nivelis-sä, poikkeuksena kuitenkin olkanivel. Olkanivelen

OCD:n hoitoennusteen katsotaan olevan erittäin hyvä leikkauksen jälkeen. Kinner- ja polvi-OCD:n kohdalla ennuste on huono. OCD:tä sairastavia koiria ei suosi-tella käytettävän jalostukseen.

Englannin terveystieteissä 26,9 prosentilla labra-dorinnoutajista oli luusto-ongelmia: OCD:tä, nivelrik-koa, lonkkadysplasiaa. OCD-diagnoseista yleisin oli kyynärnivelen OCD ja toiseksi yleisin kintereen OCD.

4.3.2.4 Polven ristosidevauriot

Polven ristosidevaurioissa on lähes aina kyse etu-maisen ristositeen joko osittaisesta tai täydellisestä repeytymisestä. Usein näihin vammoihin liittyy myös polvikierukan rikkoutuminen. Vamman vakavuudesta riippuen oireet vaihtelevat ajoittaisesta ontumisesta raajan täydelliseen käyttämättömyyteen. Koska labra-dori on raskas ja energinen koira, aluksi lievätkin ris-tisidevauriot johtavat lähes aina siteen katkeamiseen kokonaan.

Vaiva vaatii useimmiten leikkaushoitoa, ja ennus-te on vaihteleva. Yleensä koirasta ei tule enää täysin toimintakykyistä. Nivelrikon kehittyminen leikattuun niveleen on hyvin yleistä ja aiheuttaa koiralle eriasteis-ta ontumista. Noin puolella leikatuista koirista terveen jalan ristositeet katkeavat vuoden kuluessa ensimmäi-sestä leikkauksesta.

Ristosidevaurioiden määrä rodussa on kasvussa ja tällä hetkellä se alkaa olla iso ongelma. Merkille panta-vaa on, että vaurioita esiintyy yhä enenevästi nuorilla, hyvin kulmautuneilla ja hyväkuntoisilla koirilla. Usein näiden koirien joku lähisukulainen on leikattu. Ennen katkeamiset olivat yleensä vanhelevien, ylipainosten, huonosti kulmautuneiden koirien ongelma.

Terveystieteiden mukaan ongelmia on kuudella prosentilla koirista, ja melkein kaikki nämä on jouduttu leikkaamaan. On aihetta epäillä, että monilla nuorilla koirilla ristositeiden katkeamisen taustalla on polven OCD eli nivelruston luutumishäiriö ja sen aiheuttama ristositeen rakenteen heikentyminen. Tästä ei valitetta-vasti ole saatavilla kirjallisuusviitteitä, vaan tieto on kokemukseräistä ja saatu ortopedeilta.

Ristosidevaurioita ei ole tähän asti pidetty perin-nöllisinä, mutta nykytilanteen valossa leikattujen yksilöiden jalostuskäytöstä kannattaa pidättäytyä - etenkin jos koiran lähisukulaissa esiintyy ristosideleikkattuja koiria. Vaivan on todettu olevan selvästi yleisempää joissakin suvuissa.

4.3.2.5 Nuljuluun murtumat

Koirilla on jokaisessa varpaassaan kaksi pientä, noin herneenkokoista nuljuluuta. Raskailla roduilla, kuten labradoreilla, esiintyy melko usein etujalkojen 2. varpaan lateraali nuljuluun ja 5. varpaan mediaali nul-juluun murtumia. Osalla koirista murtumat eivät aiheu-ta mitään ongelmia, ja ne voidaan todeta sivulöydökse-nä röntgentutkimuksissa. Usein ne kuitenkin aiheuttivat ontumista kasvuaikana ja myöhemmällä iällä jopa

nivelrikkoa varvasniveliin. Nivelrikko voi aiheuttaa toistuvia ontumisia. Hoitona käytetään lääkehoitoa ja joskus mahdollisesti varpaan amputaatiota.

Tutkijat ovat ihmetelleet, miksi nimenomaan nämä yllämainitut nujuluut rikkoutuvat niin herkästi, vaikka niihin kohdistuva painokuormitus koiran liikkussa on vähäisin. Tutkittaessa tällaisia murtuneita nujuluuta on niissä usein havaittu luutumishäiriötä. Tämän vuoksi epäillään, että näiden nimenomaisten nujuluiden murtumat kasvavilla koirilla voisivat olla yksi OCD:n muoto.

Terveyskyselyssä 2008 tuli ilmi neljä koiraa, joilla oli ollut nujuluoongelmia ja vuoden 2011 terveyskyselyssä kymmenen. Ongelmien perinnöllisyydestä ei vielä ole olemassa tarkkaa tietoa.

4.3.2.6 Panosteitti

Panosteitti on koiraa kasvuaikana vaivaava luusairaus, jota kutsutaan myös kasvukivuksi. Se ilmenee koiran ontumisena, tavallisimmin 5-12 kk iässä, joskus myös vanhempana. Kipu johtuu pitkien putkiluiden luuytimessä ja luukalvolla olevasta tulehdusreaktiosta. Koira voi olla haluton kävelemään. Oireet voivat kestää muutaman viikon tai useita kuukausia. Välillä voi olla oireettomia aikoja, minkä jälkeen oireet voivat taas yhtäkkiä pahentua.

Labradorinnoutaja on yksi panosteitin tyyppirotu, terveyskyselyjen mukaan sitä esiintyy neljällä prosentilla koirista. Panosteitti diagnosoidaan röntgenillä, jonka avulla kipeässä raajassa voidaan havaita normaalia suurempi luuntiheys. Sairauteen ei ole olemassa hoitoa tai lääkitystä, mutta koiran oloa voidaan helpottaa tulehduskipulääkkeillä, jotka hillitsevät myös tulehdusreaktiota ja nopeuttavat paranemista. Myös rasittavaa liikuntaa on syytä välttää oirehtimisen aikana. Panosteitista ei ole haittaa koiran myöhemmälle kehitykselle, eikä se jätä koiraan pysyviä vikoja. Se paranee ajan myötä itsestään, viimeistään kasvuajan jälkeen.

On syytä epäillä, että panosteitilla on geneettistä taustaa, koska se on yleisempää joissakin roduissa ja linjoissa verrattuna toisiin.

4.3.2.7 Purentaviat ja hammaspuutokset

Rotumääritelmän mukaan labradorinnoutajalla tulee olla täysi, terve ja voimakas hampaisto sekä leikkaava purenta, jossa alaleuan etuhampaat koskettavat kevyesti yläleuan etuhampaiden takapintaa.

Purentaviat ovat perinnöllisiä. Tarkka periytymismuoto ei ole selvillä. Purentavirheistä koiraa ei suositella käytettävän jalostukseen.

Terveystiedusteluissa virheellistä purentaa oli neljällä prosentilla koirista. Purentavikoina oli sekä alaleuan että tasapurentaa, lisäksi muutama muunkinlainen purentavika, lähinnä hampaan virheasento mainittiin. Yksi maininta oli myös ristipurennasta. Labradorinnoutajalla esiintyy erittäin voimakasta yläpurentaa.

Hammaspuutoksia oli vuoden 2008 terveyskyselyn mukaan 14 prosentilla koirista ja vuoden 2011 kyselyn mukaan 27 prosentilla koirista. Hammaspuutokset tuskin todellisuudessa ovat kovinkaan paljoa lisääntyneet, mutta labradorinomistajien tietoisuus hammaspuutoksista on. Yleisin vastaus hammaspuutosten esiintymispaikaksi oli kolmas tai neljäs väliposkihampaan eli P3 tai P4, mutta puuttuvien joukossa oli myös pienimmät väliposkihampaat (P1). Koirilta puuttui 1-5 hammasta, yleisimmin 1-2.

Väliposkihampaiden (premolaarit P1 -P4) puutos on yleisin ja lievin muoto hammaspuutoksissa. Näiden puuttuminen ei ole suoranainen este koiran jalostuskäytölle, mutta koska hammaspuutoksetkin ovat perinnöllisiä, on hammaspuutokset otettava huomioon jalostusvalintoja tehdessä. Jos koiralta puuttuu muita hampaita, on tilanne vakavampi.

4.3.2.8 Syöpäkasvaimet

Terveyskyselyn 2008 mukaan kolmella prosentilla eli yhdeksällä koiralla oli ollut kasvain tai kasvaimia. Kasvain oli ollut maksassa, pernassa, kilpirauhasessa, sydämen seinämässä, luustossa, ihossa, sieraimessa tai peräsuoleissa, tai se oli ollut mastsolukasvain eli syötösolukasvain, rasvakudoksen hyvälaatuinen kasvain eli lipooma, fibrosarkooma eli pahanlaatuinen sidekudoskasvain, tai rustokasvain korvassa.

Vuoden 2011 terveystiedustelussa kasvaimia mainittiin olevan kymmenellä koiralla (4 %). Kasvain oli ollut kiveksessä ja sitä ympäröivissä kudoksissa, varpaan nivelessä, imusolmukkeissa sekä nisissä.

Mitään yksittäistä enemmän edustettua kasvaimen esiintymispaikkaa ei tullut ilmi. Pahanlaatuiset kasvaimet oli todettu yleensä vanhemmilla koirilla. Terveyskyselyn tulokset olivat enimmäkseen nuorista koirista, joten rodun syöpien yleisyydestä ei ehkä sen perusteella saatu kovin kattavaa tietoa. Nuorin syöpään sairastunut vuoden 2011 tiedustelussa oli neljävuotias koira ja vanhin 12 vuotias.

Englannin terveyskyselyssä pahanlaatuisia syöpäkasvaimia oli 4,3 prosentilla labradorinnoutajista. Ne olivat nisäkasvaimia, mastsolukasvaimia tai melanoomaa eli pahanlaatuista ihosyöpää.

Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

4.3.2.9 Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä.

Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohta-

us voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1-5 – vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia.

Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa.

Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Eläinlääkäri Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema)

Epilepsiaa esiintyy suomalaisissa labradoreissa jonkin verran, kyselyjen mukaan kahdella prosentilla. Meillä on ollut muutama jalostusuros, joiden on epäilty periyttävän epilepsiaa. Toistaiseksi laajamittaisin epilepsian periytymistä koskeva tutkimus labradorinnoutajilla on tehty Sveitsissä 1990-luvun lopulla. Tutkimuksessa päädyttiin siihen, että epilepsia periytyy autosomaalisesti resessiivisesti (Taulukko 20). Sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen, eikä epileptikon tuottanutta yhdistelmää saa uusia. Epilepsiasukujen jalostuskäytössä täytyy olla harkitsevainen.

Ruotsin Labradorinnoutajakerho lähetti vuonna 2006 terveystarkastuksen vuonna 2001 syntyneiden 1800 labradorinnoutajan omistajille. Vastausprosentti oli noin 50. Noin 12 prosentilla koirista oli ollut jonkinlaisia krampeja yhden tai useamman kerran, ja kolmasosa näistä oli diagnosoitu epilepsiaksi. Agriani tilastojen mukaan labradorinnoutajalla esiintyy epilepsiaa selvästi enemmän kuin muilla roduilla keskimäärin.

Englannin terveystarkastuksessa 3,7 prosentilla labradorinnoutajista oli ollut krampeja, osa niistä oli kuitenkin diagnosoitu välilevyongelmiksi (intervertebral disk disease).

4.3.2.10 Sydänsairaudet

Labradorinnoutajalla on todettu esiintyvän sydämen oikean puolen ns. kolmipurjeläpän kehityshäiriötä (tricuspid valve dysplasia, TVD). TVD on synnynnäinen sairaus, jonka oireet eivät kuitenkaan aina ilmene vielä pennulla, kuitenkin jonkin ajan kuluttua koiralta on kuultavissa sydämen sivuääniä tai koiralle tulee sydänoireita. Sairaus johtaa vähitellen sydämen oikean

puolen laajentumaan. Sairautta voidaan jonkin verran hoitaa tai hidastaa lääkityksellä, mutta sairaiden koirien elinikäodotus on kuitenkin vain 1-3 vuotta.

TVD:lle USA:ssa laskettu periytymisaste on hyvin korkea (0,71), ja sairauden periytymiseen vaikuttaa luultavasti sekä monta pienivaikutteista geeniparia että niiden ohella yksittäinen geenipari, jossa periytyminen on autosomaalinen resessiivinen. Esimerkiksi USA:ssa suurimmalle osalle jalostuslabradoreista tehdään tämän sairauden vuoksi sydämen ultraäänitutkimus. Sairaita koiria ei tule käyttää jalostukseen, eikä sairaita jälkeläisiä tuottanutta yhdistelmää uusia. Sairaiden koirien lähisukulaisia tulee käyttää vain harkiten.

Rotujärjestön tiedossa on neljä tapausta dilatoivaa kardiomyopatiaa 1990-luvulta, joista on ruumiinavauslausunto. Näistä koirista kaksi oli keskenään lähisukulaisia. Lisäksi tiedossa on pari äkkikuolemaa, joiden syynä on oletettu olevan dilatoiva kardiomyopatia, mutta näille koirille ei ole tehty ruumiinavausta. Sairaus voidaan todeta varmuudella ruumiinavauksessa. KoiraNet-jalostustietojärjestelmästä löytyy maininta yhdestä nuorena kuolleesta koirasta, jolla on todettu TVD.

4.3.2.11 Progressiivinen nefropatia tai renaalidysplasia (PNP)

PNP on sikiöaikana kehittyvä munuaisten kehityshäiriö. Oireet ovat tyypillisiä kaikille munuaissairauksille: lisääntynyt jano ja virtsaaminen, ruokahaluttomuus ja laihtuminen, oksentelu, ripuli ja kuivuminen. Koiran munuaiset eivät toimi. Vajaatoiminnan kehittymisnopeus vaihtelee koirien välillä, mutta tila on krooninen. Kaikilla koirilla ei aina ole kaikkia sairautteen liittyviä oireita. Sairaus puhkeaa tavallisesti ennen kahden vuoden ikää.

Vakavaa PNP-muotoa sairastavat koirat sairastuvat tavallisesti 2-6 kk iässä, lievempi muoto voi olla oireeton 4-6 ikävuoteen asti. PNP johtaa vähitellen koiran kuolemaan tai eutanasiaan kroonisen munuaistoiminnan vajauksesta johtuvan virtsamyrkytyksen takia.

PNP periytyy autosomaalisesti resessiivisesti (Taulukko 20). Sairauden tarkka toteaminen vaatii ruumiinavauksen. Kaikkia munuaissairauksien takia lopetettavia koiria ei avata, joten sairauden yleisyydestä on vaikea saada tarkkaa tietoa.

Ruotsin tapaukset on julkaistu, kasvattajien ja omistajien suostumuksella, Ruotsin labradorinnoutajakerhon nettisivuilla. Suomalaisessa terveystarkastuksessa 2008 tuli ilmi yksi koira, jolla oli jokin munuaissairaus, mutta ei tarkempaa selvitystä vian laadusta. Vuoden 2011 tiedustelussa oli yksi maininta Addisonin taudista, joka on lisämunuaisten kuorikerroksen sairaus.

4.3.2.12 Muut kuin PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt silmätaudit

Labradoreilla esiintyy myös entropiumia, eli silmän alaluomen sisäänpäin kiertymistä, ja ektropiumia, jossa luomi kääntyy ulospäin. Makroblepharon on myös ulospäinkiertymä. Koira saa makroblepharonlausunnon, kun kiertymä on laaja (luomen pituus venyneenä yli 40 mm) tai alaluomen ulkoreunat ovat sisäänpäinkiertyneet ja keskiosa ulospäin, jolloin silmä on timantin muotoinen. Entropiumissa luomen reunan ripset pääsevät hankaamaan silmän pintaa aiheuttaen jopa vaikeita sarveiskalvon haavaumia. Ektropiumissa alaluomi taas ei suojaa silmää vaan päästää silmän ja luomen väliin muodostuvaan ”pussiin” roskaa ja likaa. Vaikeita, häiritsevää aiheuttavia luomien virheasentoja korjataan kirurgisesti. Jos luomia on korjailtu kirurgisesti, koira ei suositella käytettäväksi jalostukseen.

Vuonna 2007 julkaistiin tutkimus entropiumin leikkaushoidosta koirilla ja kissoilla, ja siinä 269 koiran joukossa labradorinnoutaja oli sharpein, rottweilerin ja bullmastiffin ohella yksi tyypillisimmistä rodusta (Read & Broun 2007).

Entropium mainittiin myös Englannin terveystieteissä. Ruotsissa entropium-koirien osuus on hyvin pieni.

Vuosina 1992-2014 Suomessa pentuna rekisteröidyillä koirilla silmäluomen sisäänpäin kiertymistä on todettu 15 koiralla, ulospäin kiertymistä 17 koiralla ja makroblepharon 50 koiralla. Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatiota on todettu 21 koiralla.

Distichiasis-tapauksia eli koiria, joilla on luomissa ylimääräisiä ripsiä, on tullut esille useita tapauksia (60) ja ektooppinen cilia on todettu kuudella koiralla. Ylimääräiset ripset saattavat hangata sarveiskalvoa ja aiheuttaa siihen jopa haavaumia. Diagnoosit on tehty silmätarkastusten yhteydessä.

4.3.4 Geenitestattavat sairaudet

Osaan labradorinnoutajalla esiintyvistä sairauksista on tunnistettu sairautta aiheuttava geenimutaatio, joka voidaan todeta geenitestillä. Labradoreilla geenitestejä on saatavana seuraaviin sairauksiin:

- **prcd-PRA**, ”Progressive Retinal Atrophy”
- **EIC**, ”Excercise Induced Collapse”
- **RD/OSD**, ”Oculoskeletal dysplasia”
- **CNM**, ”Centronuclear Myopathy”
- **HNPk**, ”Hereditary Nasal Parakeratosis”
- **MFD/SD2**, ”Mild Form of Dwarfism”
- **Narkolepsia**

Labradorinnoutajia testataan myös pahanlaatuisen hypertermian (MH) vuoksi. Geenitestejä kehitetään koko ajan lisää.

Geenitituloksien hyödyntäminen mahdollistaa myös kantajien ja sairaiden koirien jalostuskäytön. Jalostukseen pyritään käyttämään geenitestattuja koiria

ja tekemään sellaisia yhdistelmiä, joista ei synny sairaita jälkeläisiä.

Geenitestien suhteen tulee käyttää myös ns ”tervettä harkintaa”, ei ole tarkoituksenmukaista esimerkiksi testata koiria CNM:n tai MFD:n varalta jos koiran edustamissa linjoissa näitä sairauksia ei esiinny, tai jos sairaus on harvinainen kuten esim. narkolepsia (tällöin voitaisiin ajatella, että koiran lähiskulaisissa esiintyvä sairaus voisi olla riittävä syy testata koira ja sen mahdollinen suunniteltu siitoskumppani.) RD/OSD –testi ei liioin ole tarpeellinen, ellei koiralla ole silmäpeilauksessa todettu RD.

4.3.4.1 Lihassurkastumasairaus, centronuclear myopathy (CNM)

Kyseisenlaista lihassurkastumasairautta tavataan myös ihmisillä. Koirilla oireina on 2-5 kuukauden ikäisten pentujen laihtuminen ja kävelyn jäykkyys, huonompi liikunnankestävyys, ja lihasheikkous. Pentujen lihakset eivät kehity normaalisti. Koiralla on myös ongelmia kasvun kanssa. Sairaus useimmiten tasapainottuu yhden vuoden iässä. Aikuisilla koirilla sairauden oireita ovat epänormaalin kyyristynyt asento ja epänormaali liikkeet. Ajan kanssa myös esimerkiksi näkö huononee.

Sairauteen ei ole lääkettä, eikä se parane. Useimmat sairastuneet koirat on lopetettava vakavien oireiden takia. Joillakin labradoreilla on melko lievät oireet, jolloin koira pystyy elämään sairautensa kanssa. Tämä ei kuitenkaan ole yleistä.

CNM periytyy autosomaalisesti resessiivisesti (Taulukko 20). Sairautta esiintyy selvästi enemmän käyttölinjaisissa labradoreissa.

CNM-sairautta kutsutaan myös nimellä labraorinnoutajien lihassurkastumasairaus, hereditary myopathy of labrador retriever, ja tästä tulee sairaudesta käytettävä toinen lyhenne HMLR.

CNM-geenitesti on kehitetty yhdessä Ranskan eläinlääketieteellisistä korkeakouluista, Ecole Nationale Vétérinaire d'Alfort'ssa. Korkeakoulun internetsivuilla, www.labradorcnm.com, on tietoa sairaudesta ja geenitestauksesta sekä kuvia ja video sairaista koirista ja myös lista testatuista, normaaleista koirista (tosin kaikkien koirien tunnistusmerkintää ei ole tarkastettu näytteenottohetkellä). Testauksilla on saatu vähennettyä sairaiden koirien syntymistä (Maurer et al.).

Rotujärjestö ylläpitää listaa CNM (HMLR)-geenitestausta koirista. Omistajat ilmoittavat koiriensa tulokset listalle vapaaehtoisesti. Rotujärjestö maksaa kannustusrahan listalle ilmoitetuista geenitituloksista tietyin ehdoin.

Mikäli jalostukseen käytettävän koiran suku antaa aiheutta epäillä, että siellä voisi esiintyä tämän sairauden kantajia, pyritään käyttämään geenitestattuja koiria ja

tekemään sellaisia yhdistelmiä, joista ei synny sairaita

4.3.4.2 Kystinuria

Kystinuria eli kystiinivirtsaisuus on tila, jossa munaiset eivät pysty käsittelemään kystiini-nimistä aminohappoa oikein. Ajan kuluessa virtsaan jäänyt kystiini kiteytyy kiviksi, jotka tukkivat virtsaputket. Tilanne on hengenvaarallinen ja vaatii leikkauksen. Kystinuria periytyy autosomaalisesti resessiivisesti. Labradorinnoutajalle ei vielä ole saatavilla geenitestiä kystinurian testaamiseksi.

Suomen terveystutkimuksissa 2008 oli mainittu yksi koira, jolla oli virtsakiviä, mutta ei oletettavasti kystinuria-diagnoosia. Vuoden 2011 tutkimuksessa yhdellä koiralla oli struviitti-virtsakiviä,

Taulukko 22. Resessiivisen X-kromosomaalisen ominaisuuden mahdolliset yhdistelmät sekä niistä syntyvien pentujen todennäköinen jakauma. Yhdistelmät joista voi syntyä sairaita jälkeläisiä on merkitty vaaleansinisellä.

Isä	Emä		
	Normaali (XtXt)	Kantaja (XtXs)	Sairas (XsXs)
Normaali (XtY)	kaikki nartut normaaleja kaikki urokset normaaleja	50 % nartuista normaaleja 50 % nartuista kantajia 50 % uroksista normaaleja 50 % uroksista sairaita	kaikki nartut kantajia kaikki urokset sairaita
Sairas (XsY)	kaikki nartut kantajia kaikki urokset normaaleja	50 % nartuista kantajia 50 % nartuista sairaita 50 % uroksista normaaleja 50 % uroksista sairaita	kaikki nartut sairaita kaikki urokset sairaita

Xt = normaali geeniversio, Xs = sairautta aiheuttava geeniversio

4.3.4.4 Narkolepsia

Narkolepsia tarkoittaa unihäiriötä, kontrolloimattomaa nukahtelua. Sen periytymismuoto on autosomaalinen resessiivinen ja koiran genotyypin selvittämiseksi on olemassa geenitesti. Rotujärjestön tiedossa ei ole yhtään narkolepsiatapausta Suomesta.

4.3.4.5 Exercise induced collapse (EIC)

Labradorinnoutajilla esiintyy syndroomaa, jossa koiran rasituksensietokyky on alentunut aiheuttaen takapään lyyhistymisen. Tilaan liittyy voimakas ruumiinlämmön kohoaminen. Ensimmäisen kohtauksen saaneet koirat ovat olleet iältään viidestä kuukaudesta kolmeen vuoteen. Kohtauksia saavat koirat ovat tyypillisesti luonteeltaan helposti innostuvia ja kohtaus tulee tilanteessa mihin liittyy paitsi koiran innostuminen,

Koiran ruumiinlämpö kohoaa kohtauksen aikana äkillisesti todella korkeaksi, yli 41 asteeseen ja tämä tekee EIC-kohtauksesta hengenvaarallisen. Kun koira palautuu kohtauksesta, sen ruumiinlämpö palautuu normaaliksi. Ulkoilman lämpötilalla ei näytä olevan vaikutusta kohtauksen saamiseen, mutta kohtaus tulee todennäköisemmin, kun on kuuma ja kostea säätila. Sairauden syy on häiriö lihasten ja aivojen välisten hermoyhteyksien synaptisissa reaktioissa.

Sairaiden koirien kanssa on hyvä välttää tilanteita joissa ne innostuvat liikaa. Jos koiralle tulee oireita,

jälkeläisiä (Liite 4).

Englannin terveystutkimuksessa 3,6 prosentilla labradorinnoutajista oli ollut urologisia ongelmia: virtsarakon tulehdusta, virtsanpidätysongelmia sekä struviittivirtsakiviä.

4.3.4.3 Hemofilia B

Hemofilia-B on verenvuototauti, jonka periytyminen on X-kromosomaalinen ja resessiivinen. X-kromosomaalisessa periytymismuodossa vain nartut voivat olla kantajia, urokset ovat aina joko sairaita tai normaaleja. Normaalit nartut voidaan periaatteessa yhdistää minkä tahansa uroksen kanssa, mutta kantajiksi tai sairaita todettuja narttuja ei tule käyttää jalostukseen ollenkaan (Taulukko 22).

usein myös jonkinlainen fyysinen rasitus. Koirat ovat saaneet kohtauksia paitsi metsästystilanteissa, myös leikkiessään ja tervehtimistilanteissa.

Kohtaus alkaa koiran takajaloista. Jalat alkavat veltostua ja menevät voimattomiksi, eivätkä enää kannata ruumiinpainoa ja lopulta koira lyyhistyy. Kohtauksen aikana ruumiin lämpötila kohoaa ja koira läähättää aina erittäin voimakkaasti. Joillakin koirilla tila etenee myös etujalkojen heikkouteen ja joskus täydelliseen liikuntakyvyttömyyteen asti. Koira saattaa menettää tasapainonsa ja kaatua. Yleensä koirat ovat täysin tajuisia ja valppaina, ja voivat jopa yrittää juosta. Suurin osa koirista palautuu kohtauksesta jopa viidessä minuutissa, tosin pahempi kohtaus saattaa kestää 15 minuuttia. Kohtauksen mentyä ohi koira on täysin kunnossa.

liikkuminen on heti lopetettava, ja koiraa on yritettävä jäähdyttää. Muussa tapauksessa koira voi menehtyä. Sairaita koiria voi myös yrittää estää joutumasta äärimmäisen innostuneisuuden tilaan. Joillakin koirilla lääkehoito on auttanut oireisiin, mutta yleensä sairaus ei vaadi lääkitystä ja kohtauksia saaneet koirat saattavat oppia itsekin välttämään tilanteita missä kohtaus tulee.

EIC periytyy autosomaalisesti resessiivisesti (Taulukko 20), ja sitä aiheuttava geenimutaatio on tunnistettu.

Geenitestiä tekee usea geenitesteihin erikoistunut laboratorio sekä testin kehittänyt Veterinary Diagnostic Laboratory Minnesotan yliopistossa Pohjois-Amerikassa. Tarkempia tietoja sairaudesta ja geenitestistä, ja myös video EIC-kohtauksen saavasta koirasta on nähtävissä internetosoitteessa:

<http://www.cvm.umn.edu/vbs/faculty/Mickelson/1ab/EIC/retrievereic/home.html>

Minnesotan yliopistossa on tutkittu yli 30 000 labradorinnoutajaa EIC-geenitestillä. Testitulos oli normaali 54 prosentilla tutkituista koirista, kantajia oli 39 prosenttia ja sairaaksi testattuja oli seitsemän prosenttia. EIC:tä on todettu yhdeksällä eri rodulla ja lisäksi

labradoririseteyksillä. EIC-sairaus on yleisin kiharakarvaisella noutajalla. (Taulukko 23)

Suomessa yhden koiran epäillään kuolleen EIC-kohtauksen aikana ja epäily perustuu koiran saaman kohtauksen oireisiin ja lähisukulaisten geenitestituloksiin. Läheskään kaikki geenitestillä sairaiksi todetut koirat eivät suinkaan saa kohtauksia. On mahdollista, että geenivirheen lisäksi kohtausten syntyyn vaikuttaa muitakin tekijöitä, joita ei tällä hetkellä tunneta.

Rotujärjestö ylläpitää listaa EIC-geenitestausta koirista. Omistajat ilmoittavat koiriensa tulokset listalle vapaaehtoisesti. Rotujärjestö maksaa kannustusrahan listalle ilmoitetuista geenitestituloksista tietyin ehdoin.

Taulukko 23. EIC:n yleisyys pohjoisamerikkalaisen Minnesotan yliopiston testaamilla koiraroduilla. Lähde: University of Minnesota, USA. Tiedot on päivitetty joulukuussa 2013.

Rotu	Testattuja yhteensä	Testitulos Normaali	Testitulos Kantaja	Testitulos Sairas	Normaali %	Kantaja %	Sairas %
Labradorinnoutaja	30592	16478	11888	2226	53.9	38.9	7.3
Chesapeakekalahdenoutaja	638	508	110	20	79.6	79.6	3.1
Boykinspanieli	481	293	150	38	60.9	31.2	7.9
Kiharakarvainenoutaja	354	146	143	65	41.2	40.4	18.4
Vanhaenglanninlammaskoira	208	146	53	9	70.2	25.5	4.3
Labradorinnoutaja MIX	187	127	51	9	67.9	27.3	4.8
Welsh corgi pembroke	94	79	13	2	84.0	13.8	2.1
Kk saksanseisoja	49	48	0	1	98.0	0.0	2.0
Cockerspanieli	5	4	1	0	80.0	20.0	0.0
Bouvier	3	1	1	1	33.3	33.3	33.3

4.3.4.6 Oculoskeletal dysplasia (OSD/RD)

Oculoskeletal dysplasia (OSD) on syndrooma, johon liittyy silmän verkkokalvon perinnöllistä vajaakehitystä (RD). Verkkokalvon vajaakehitys tai poimuttuminen on yleinen löytö monen koirarodun silmätutkimuksissa. Usein poimut ovat harmittomia, eikä niiden periytymisestä ole tarkempaa tietoa. Siksi niihin ei yleensä kiinnitetä huomiota jalostuksessa. Labradorinnoutajilla ja samojedinkoirilla RD-löydös silmissä saattaa kuitenkin tarkoittaa, että koira on OSD:n kantaja.

OSD on vakava tila, jossa koiran luusto on eriasteisesti epämuodostunut tai alikehittynyt. Siihen liittyy muun muassa kääpiökasvuisuutta ja sokeutumista nuorella iällä. Sokeutuminen johtuu verkkokalvon yleisestä epämuodostumisesta, jossa verkkokalvo irtoaa osittain tai kokonaan.

OSD-mutaation periytymismuoto on epätäydellinen dominanssi. Se tarkoittaa, että myös kantajilla on yleensä jonkinasteisia oireita, kuten edellä mainittua verkkokalvon vajaakehitystä tai poimuja, ja että kahden kantajan yhdistelmässä noin neljännes pennuista on kääpiökasvuisia ja sokeita.

Silmätarkastuksessa löytyvästä verkkokalvon vajaakehityksestä tai poimuttumisesta ei voida sanoa, onko kyseessä OSD:hen liittyvä mutaatio vai ovatko löydökset harmittomia. OSD-geenitesti tunnistaa normaalit, kantajat ja sairaat.

Kun testattavien koirien lukumäärä kasvaa, saadaan lisätietoja siitä, kuinka suuri osuus kantajista on oireettomia (ei poimuja verkkokalvolla). Samoin saadaan selville, kuinka suuri osuus labradorien RD:stä johtuu OSD:stä. Siksi geenitestaustulokset sisältävät pyynnön liittää lomakkeen mukaan tiedot koiran silmätarkastustuloksista.

Lisätietoja: http://www.optigen.com/opt9_rdosd.html

RD/OSD-geenitestin tultua markkinoille, Labradorinnoutajakerhon jalostustoimikunta kutsui suomalaisia mRD- tai gRD-lausunnon saaneita koiria geenitestaavaksi. Halusimme selvittää onko RD-sairaus todettuilla koirilla OSD-geeni. Mukaan pyrittiin saamaan erisukuisia RD-lausunnon saaneita labradorinnoutajia, joiden kasvattajilla tai omistajilla oli halukkuus osallistua testiin, ja jotka pääsivät tulemaan testitilaisuuteen Hyvinkäälle. Testattavaksi tuli 18 RD-

lausunnon saanutta koiraa sekä yksi vertailukoira, jolla ei ollut RD:tä eikä sen lähisuvussa ole tunnettuja RD-koiria. Kaikki saivat tuloksen RD/OSD Normal (Liite 4).

Pohjois-Amerikassa fokaalit ja multifokaalit verkkokalvopoiimit koiran silmissä estävät koiraa saamasta CERF-statuksen. Kun tällainen koira geenitestataan OSD:n varalta ja tulos on normaali, koiralle voidaan

myöntää CERF. Geograafinen-RD lausunto jää voimaan, koska gRD:n epäillään olevan oma, mahdollisesti perinnöllinen sairaus. RD/OSD-testi testaa vain tiettyä mutaatiota DNA:ssa. Tämä mutaatio aikaansaa RD-poiimuja kantajakoirissa ja vaikeat OSD-oireet sairaisissa koirissa. RD/OSD-testillä ei voi identifioida muita RD-muotoja.

RD/OSD -testituloksen merkitys koiran jalostuskäyttöön Pohjois-Amerikassa. Lähde: OptiGen, http://www.optigen.com/opt9_rdosd.html

RD/OSD genotyyppi (DNA testitulokset)	RD-poiimit/OSD yhteys	Merkitys kasvatukseen	Mahdollisuus tuottaa OSD-sairaita pentuja
Homotsygootti (normaali)	Ei ole	Jos RD-poiimuja on havaittavissa, ei ole kysymys OSD-sairaudesta. Ei rajoituksia jalostuskäytölle.	Ei ole mahdollista
Heterotsygootti (kantaja)	RD on todennäköinen, mutta ei aina havaittavissa	Voidaan risteyttää ainoastaan geneettisesti RD/OSD- normaalin koiran kanssa.	Todennäköistä, jos risteytetään OSD-kantajan tai OSD-sairaajan koiran kanssa. Jos risteytetään OSD-normaalin koiran kanssa, syntyy todennäköisesti kantajia, joilla on RD.
Homotsygoottinen mutaatio (sairas)	OSD-sairas (vakavia luuston ja näkökyvyn puutteita havaittavissa jo pentuna)	Ei saa käyttää jalostukseen.	Kaikissa pentueissa todennäköisesti on pentuja, joilla on RD tai vakava OSD.

Rotujärjestö ylläpitää listaa RD/OSD-geenitestatuista koirista. Omistajat ilmoittavat koiriensa tulokset listalle vapaaehtoisesti. Rotujärjestö maksaa kannustusrahan listalle ilmoitetuista geenitestituloksista tietyin ehdoin.

4.3.4.7 Lievä kondrodysplasia, skeletaldysplasia 2 (SD2), MDF

Labradorinnoutajalla esiintyy luuston kehityshäiriöstä johtuvaa lievää epäsuhtaista kääpiökasvuosuutta, joka ilmenee lyhytjalkaisuutena. MFD-koirat ovat pienikokoisia ja lyhytraajaisia, varsinkin etujalat saattavat olla normaalia lyhyemmät. Toistaiseksi tätä tautia on tavattu vain käyttölinjaisissa labradorinnoutajissa. Tautitila johtuu mutaatiosta COL11A2-geenissä ja se periytyy autosomaalisesti peittyvästi.

Kyseessä on pikemminkin rakenteellinen ominaisuus kuin sairaus, mutta koirien testausta pidetään suotavana, jottei ”tappijalkaisuus” ja pieni koko pääse yleistymään kannassa. Jalostukseen pyritään käyttämään geenitestattuja koiria ja tekemään sellaisia yhdistelmiä, mistä ei synny sairaita jälkeläisiä.

Ruotsi ja Englanti

Ruotsalainen vakuutusyhtiö Agria on laatinut tilastoja Agriassa vakuutettujen koirarotujen sairauksista

ja koirien kuolinsyistä. Tilastot kuvaavat sairastavuutta ennen 10 vuoden ikää.

Agrian tilastojen mukaan labradorinnoutajien yleisimmät eläinlääkärin hoitoa vaatineet, omavastuun ylittäviä kustannuksia aiheuttaneet sairaudet ovat yleisyysjärjestyksessä:

1. Tarkemmin määrittelemätön
2. Ihon ja ihonalaiskudoksen kasvaimet
3. Kohtutulehdus
4. Korvatulehdus
5. Kutina ja märkärupi
6. Maha- ja suolistotulehdukset, oksentaminen ja ripulointi
7. Kynsimurtuma
8. Ristisidevammat
9. Narkolepsia
10. Hampaiden lohkeamiset
11. Furunkuloosi
12. Epilepsia
13. Kyynärnivelen kasvuhäiriö
14. Rasvapatit
15. Keisarinleikkaus
16. Verikorva
17. Kapi
18. Lonkkanivelen kasvuhäiriö
19. Ihotulehdukset sekä erilaiset tulehdusoireet.

Englannin Kennel Clubin terveystutkimuksessa vuonna 2004 saatiin vastauksia 1341 labradorinnoutajasta (vastausprosentti 21). Labradorien kymmeneksi yleisimmäksi sairausryhmäksi raportoitiin:

Sairaus	Koiraa	%
Luusto-ongelmat (nivelrikko, lonkkanivelen kasvuhäiriö, OCD)	182	27 %
Lisääntymiseen tai lisääntymiselimiin liittyvät ongelmat (synnytyksvaikeudet, kohtutulehdus, hedelmättömyys, valeraskaus)	88	13 %
Ihosairaudet (loiset, ihotulehdus)	56	8 %
Silmäsairaudet (kaihi, entropion)	48	7 %
Korvien sairaudet (korvatulehdus, verikorva, korvapunkit, ylenmääräinen vaha)	37	6 %
Maha- ja suolistosairaudet (paksusuolen tulehdus, ripuli ja oksentelu, maha-suolitulehdus)	34	5 %
Hengityselimistön sairaudet (kennelyskä, yskä, kurkunpään halvaus)	31	5 %
Hyvälaatuiset kasvaimet	29	4 %
Syöpä (määrittelemätön, mastsolukasvain, melanooma)	29	4 %
Neurologiset ongelmat (kohtaukset tai krampit, välilevyongelmat)	25	4 %

Kyselyssä raportoitujen koirien yleisin ikä oli viisi vuotta. 67 % koirista raportoitiin terveiksi ja 33 %:lla oli ollut vähintään yksi sairaus. Terveiden koirien yleisin ikä oli 3 vuotta 9 kuukautta. Koirien, joilla oli ollut vähintään yksi sairaus, yleisin ikä oli 7 vuotta 5 kuukautta. Tyypillisin jonkin sairauden ilmenemiskä oli 3 vuotta ja 6 kuukautta. Rajoittamalla terveystutkimusta tämän iän ylittäneisiin koiriin olisi saatu parempi kuva koirilla elinikänsä esiintyvistä sairauksista. Vain luusto- ja iho-ongelmat näkyvät keskimäärin vähän ennen kolmen vuoden ikää.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kennelliiton jalostustietokannassa Koiranetissä aloitettiin keväällä 2009 koirien kuolinsyyden kerääminen. Kyseessä on koiranomistajan tekemä ilmoitus, jossa hän voi paitsi valita valikosta oikean vaihtoehdon koiransa lopetussyyksi, myös antaa lisätietoja koiran sairaudesta tai lopetukseen johtavista muista syistä. Helmikuun puolivälissä 2014 tietokantaan oli ilmoitettu 1518 koiran kuolinsyy.

Labradorinnoutajan keskimääräinen elinikä on tämän tilaston mukaan 9 vuotta ja 8 kuukautta. Yleisin lopetussyy olivat vanhuuden vaivat (30 %), mutta kasvainsairaudet (13 %) olivat myös suuri syy koiran lopetukseen. Pennuilla esiintyneet synnynnäiset viat tai epämuodostumat aiheuttivat koiran nuorena lopettamisen.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 v 9 kk	462
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 v 5 kk	310
Kasvainsairaudet, syöpä	9 v 5 kk	200
Luusto- ja nivelsairaus	6 v 2 kk	108
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 v 8 kk	82
Tapaturma tai liikennevahinko	4 v 3 kk	76
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	10 v 8 kk	64
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 v 11 kk	45
Sydänsairaus	7 v 11 kk	34
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	8 v 8 kk	23
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	8 v 10 kk	19
Hermostollinen sairaus	7 v 9 kk	13
Iho- ja korvasairaudet	7 v 2 kk	13
Selkäsairaus	9 v 5 kk	13
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 v 8 kk	12
Immunologinen sairaus	5 v 3 kk	9
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 v 7 kk	7
Sisäeriterauhasten sairaus	9 v 6 kk	7
Hengitystiesairaus	10 v 2 kk	6
Kadonnut	4 v 5 kk	6
Silmäsairaus	7 v 7 kk	5
Synnytyksvaikeus	4 v 6 kk	4
Kaikki yhteensä	9 v 8 kk	1518

Ruotsalainen vakuutusyhtiö Agria on laatinut tilastoja Agriassa vakuutettujen koirarotujen sairauksista ja koirien kuolinsyistä. Kuolinsyyt tulevat tilastoihin, jos koira kuolee ennen vakuutuksen lakkaamista eli ennen 10 vuoden ikää. Agrian tilastojen mukaan labradorinnoutajien yleisimmät kuolinsyyt ovat järjestyksessä:

- Pahanlaatuiset kasvaimet (nisäkasvain, lymfooma eli imukudossyöpä, lymfosarkooma eli pahanlaatuinen imusolmukkeiden kasvain)
- Kyynärnivelen kasvuhäiriö
- Liikenneonnettomuudet
- Lonkkanivelen kasvuhäiriö
- Kohtutulehdus
- Perinnöllinen epilepsia
- Furunkuloosi
- Erilaisten maksan sairauksien aiheuttamat oireet

Englannin Kennelliiton terveystiedusteluun vastanneista 21 prosenttia kyselylomakkeista palautettiin täytettyinä, ja ne edustivat 1341 labradorinnoutajaa. Labradorinnoutajien yleisin kuolinsyy oli syöpä (31 % kaikista kuolinsyistä), kuten Agriankin tilastoissa. Seuraavat syyt olivat vanhuus (23 %), sydänongelmat (7 %), aivohalvaus tai verisuonen katkeaminen aivoista (6 %), monta tekijää yhdessä (5 %), maksan sairaudet (3 %), onnettomuudet (3 %), luusto-ongelmat (lonkka- ja kyynärnivelet) (3 %) sekä hermostolliset ongelmat, kuten epilepsia (3 %). Yleisin kuolinikä oli 12 vuotta.

4.3.4 Lisääntyminen

Vuosien 2007-2008 terveystiedusteluun vastanneilla synnyttäneillä nartuilla synnytysongelmia oli paljon, mutta toisaalta otos oli kovin pieni ja sen perus-

teella on vaikea arvioida tilannetta koko rodussa. Myös vuoden 2011 tiedustelussa kysyttiin synnytyksistä. Synnyttäneitä narttuja oli tässä aineistossa 41 (30 % nartuista) ja synnytysongelmia oli ollut näistä kolmelta kolmelta, mikä on suuri osuus. Kyselyyn vastanneilla tiinehtymishäiriöitä oli esiintynyt kolmella nartulla viidestäkymmenestäkolmesta (kysely 2008) ja kolmella nartulla neljästäkymmenestäyhdestä (kysely 2011). Poikkeavia synnytyksiä tai synnytysongelmia oli 42 prosentilla pentuja saaneista nartuista vuoden 2008 kyselyssä ja 32 prosentilla vuoden 2011 kyselyssä (Taulukko 24). Nämä pitivät sisällään enimmäkseen keisarileikkauksia – kolmelle nartulle sektio oli tehty kaksi kertaa – ja polttoheikkoutta sekä pitkittyneitä synnytyksiä. Yksi narttu oli saanut EIC-kohtauksen synnytyksen yhteydessä.

Yli puolessa synnytyksistä vuoden 2008 tiedusteluun vastanneista ja 11 prosentilla vuoden 2011 vastanneista oli syntynyt kuolleita pentuja, tai pentuja oli kuollut alle viikon ikäisinä. Labradoripentuet ovat isoja ja melko usein joku pennuista syntyy kuolleena. Yleisin syy vastasyntyneen pennun lopettamiseen oli kitalakihalkio.

Jalostuksessa tulee suosia narttuja ja sukuja, joilla ei ole synnytysongelmia. Jalostustavoitteena on lisääntymiskykyinen, itse synnyttämään kykenevä koira.

Uroksista kuudella kahdeksastatoista (33 %) vuoden 2008 kyselyssä ja kolmella kahdestakymmenestäkahdesta (14 %) oli ollut ongelmia astumisen kanssa. Seitsemän (39 %) urosta vuoden 2008 kyselyssä ja neljä (18 %) vuoden 2011 kyselyssä oli jättänyt narttuja tyhjiksi. Syiksi mainittiin pääasiassa väärä astutusajankohta. Urosten otos on niin pieni, ettei siitä voida juurikaan tehdä päätelmiä koko rodun tilasta.

Taulukko 24. Terveystiedusteluissa ilmoitetut lisääntymisterveyteen liittyvät ongelmat. Vuoden 2008 kyselyssä 18 urosta oli joskus astunut nartun, ja 53 nartulla oli joskus ollut pentuja. Vuoden 2011 kyselyssä 22 urosta oli joskus astunut nartun ja 41 nartulla oli ollut pentuja.

Ongelma tai sairaus	Terveystiedustelu 2008		Terveystiedustelu 2011	
	Urokset (144 kpl)	Nartut (188 kpl)	Urokset (114 kpl)	Nartut (135 kpl)
Tiinehtymishäiriöitä		4/53 = 8 %		3/41 = 7 %
Synnytysongelmia tai poikkeavia synnytyksiä		22/53 = 42 %		13/41 = 32 %
Alle neljän pennun pentueita		3/53 = 6 %		0/41 = 0 %
Kuolleina syntyneitä tai alle viikon ikäisinä kuolleita pentuja		29/53 = 55 %		15/41 = 37 %
Kohtutulehdus		10/188 = 5 %		7/135 = 5 %
Vain toinen kives	1/144 = 1 %		3/114 = 3 %	
Kastroitu	13/144 = 9 %		19/114 = 17 %	
Ongelmia astumisen kanssa	6/18 = 33 %		3/22 = 14 %	
Jättänyt narttuja tyhjäksi	7/18 = 39 %		4/22 = 18 %	
Eturauhasongelmia	6/144 = 4 %		2/114 = 2 %	

Labradorinnoutajan pentuekoko on vuosina 2000-2013 vaihdellut välillä 6,3-6,8. Vuoden 2013 pentuekoko on näistä tähän mennessä suurin (tiedot poimittu Jalostustietojärjestelmästä 24.7.2013).

Englannin Kennelliiton terveystarkastuksessa lisääntymiseen tai lisääntymiselimiin liittyviä ongelmia raportoitiin 13 prosentilla koirista. Tämä piti sisällään synnytysvaikeudet, kohtutulehduksen, hedelmättömyyden sekä valeraskaudet.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Labradorinnoutaja on hyvin peruskoiramainen olemukseltaan eikä sen rakenteessa ole sairauksille tai lisääntymiselle altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Labradorinnoutajan yleisimmät terveysongelmat ovat atopia ja erilaiset luusto-ongelmat. Myös synnytyksissä on ongelmia.

Atopia ja alttius tulehduksiin, samoin kuin erilaiset autoimmuunitaudit, syöpäkin, voivat olla seurausta koirien immuunijärjestelmän yksipuolistumisesta. Tavoitteena on vähentää atopian, ja erilaisten tulehdusten esiintymistä. Kutisevia ja tulehdusalttiita koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriöiden suhteen tavoitteena on pitää tutkittavien koirien osuus vähintään nykyisessä 50 prosentissa. Lisäksi tavoitteena on pitää A- ja B- lonkkaisten sekä kyynärniveltään terveiden (0) koirien osuus edelleen tasaisessa kasvussa (A-B -lonkat nyt yli 80 prosentilla kuvatuista ja 0-kyynärnivelet lähes 90 prosentilla kuvatuista).

Muiden luusto-ongelmien sekä myös kyynärpäistään leikattujen koirien suhteen rotuyhdistys toivoo saavansa lisää tietoa. Tavoitteena on estää perinnöllisten luusto- ja tukieliinsairauden lisääntyminen rodussa. Jalostukseen ei tule käyttää koiraa, jolla on todettu ristisidevamma, irtopaloja jossakin nivelessä tai jolla on muita luustoon liittyviä ongelmia, kuten esimerkiksi spondyloosia.

Lisääntymisongelmien yleistymisen ehkäisemiseksi jalostuksessa tulee suosia narttuja ja sukuja, joilla ei ole synnytysvaikeuksia. Jalostuksen tavoitteena on lisääntymiskykyinen, itse synnyttämään kykenevä koira.

Silmäsairauksissa tilanne on rodussa tällä hetkellä melko hyvä, mutta kaihin yleisyyteen tulee kiinnittää huomiota. Se on yleistynyt 2000-luvun puolen välin paikkeilla syntyneistä koirista. Tavoitteena on säilyttää silmätilanne vähintäänkin nykyisellään. Kasvattajia kannustetaan käyttämään geenitestejä jalostuksen apu-

na paitsi prcd-PRA-sairaiden koirien syntymisen ehkäisemisessä myös muissa testattavissa sairauksissa.

Tavoitteena on myös kerätä jalostustoimikunnan käyttöön jatkuvasti tietoa yksittäisten labradorinnoutajien sairauksista ja ongelmista sekä koirien omistajilta että kasvattajilta. Kaikki tieto auttaa rotua eteenpäin ja voi estää sairauksien ja ongelmien leviämisen rotuun.

Pentuvälityksessä olleista pentueista kerätään tietoa täyttämällä seurantalomake luovutusikäisten pentujen terveydestä. Pentueseurausta aloitettiin vuoden 2013 aikana ja vuoden loppuun mennessä 58 kasvattajaa oli ilmoittanut pentueseurantatietoja, mikä tarkoittaa, että vain 28 prosentista pentueista on seurantatiedot. Seurannassa on selvinnyt, että 80 prosenttia synnytyksistä on ollut normaaleja, sektioon on turvaututtu 16 prosentin kohdalla ja oksitosiinin avulla synnytyksestä selvisi neljä prosenttia. Kuolleita pentuja on ollut 10 prosenttia (joko kuolleena syntyneitä tai noin parin viikon ikään mennessä kuolleita). Luovutusikäisistä pennuista on ollut yläparentaisia kaksi prosenttia ja kivesvikaa on esiintynyt yhdellä prosentilla. Noin puolella prosentilla pennuista on esiintynyt muita vaivoja, mm. napatyryä, häntämutka, virtsa-/munuaisongelma. Kitalakihalkioiden määrä oli jopa liki kaksi prosenttia ja tämä selittyi sillä, että kahdessa pentueessa oli useampia kitalakihalkioisia pentuja.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Ihanteellinen labradorinnoutaja on keskikokoinen, vankkarakenteinen ja tiivisrunkoinen, hyvin toiminnanhaluinen koira, joka ei saa olla ylipainoinen tai liian raskasarakenteinen. Sillä on ja syvä rintakehä sekä leveä ja voimakas lanne ja takaosa.

Labradorin kallo on leveä ja puhdaslinjainen ja otsapenger on selvä. Posket eivät saa olla turpeat. Kirsu on leveä ja sieraimet hyvin kehittyneet. Kuono on voimakas, ei suippeneva. Labradorin leuat ovat vahvat ja keskipitkät. Myös hampaat ovat vahvat. Purenta on säännöllinen, täydellinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat tiiviisti yläleuan etuhampaiden takapintaa. Hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden.

Keskikokoiset, tumman- tai pähkinänruskeat silmät ilmentävät älykkyyttä ja hyväluonteisuutta. Korvat ovat päänmyötäiset ja sijaitsevat melko takana. Korvat eivät isot eivätkä raskaat.

Labradorin kaula on kuiva, vankka ja voimakas, ja liittyy kauniisti hyväasentoisiin lapoihin.

Rungoltaan labradorinnoutaja on vankka. Sen rintakehä on leveä ja syvä, ja kylkiluut hyvin kaareutuneet, tynnyrimäiset. Täyteläinen vaikutelma ei saa johtua ylipainosta. Selkälinja on suora ja lanneosa leveä. Takaosa on hyvin kehittynyt.

Rodulle on tunnusomaista "saukonhantä", joka on keskipitkä, tyvestä hyvin paksu ja suippenee kohti hännänpäätä. Häntä ei ole hapsuinen, vaan kauttaaltaan lyhyen, paksun ja tiheän karvan peittämä, mikä saa hännän näyttämään pyöreähköltä. Koiran häntä voi olla korkea-asentoinen, mutta se ei saa kiertyä selän päälle.

Raajat ovat voimakaslustoiset. Eturaajat ovat sekä edestä että sivulta katsottuna suorat kyynärpäistä maahan saakka. Lavat ovat pitkät ja viistot ja kyynärvarret voimakaslustoiset ja suorat. Takaosa on hyvin kehittynyt, eikä lantio ole vähääkään luisu. Polvet ovat hyvin kulmautuneet. Kintereet ovat matalat. Pihtikintereisyys on vakava virhe. Kämpälät ovat pyöreät ja tiiviit, varpaat hyvin kaareutuneet, sekä polkuanturat hyvin kehittyneet.

Häntä on rodulle hyvin tunnusomainen nk. saukonhantä, tyvestä hyvin paksu ja hännänpäätä kohti suippeneva. Karvapeite on toinen rodun tärkeä tunnusmerkki. Oikealaatuinen labradorinturkki on peitinkarvaltaan lyhyt, tiheä, melko karkeantuntuinen, ilman laineita tai hapsuja, ja aluskarvan tulee olla vedenpitävä. Labradorinnoutaja on väritykseltään yksivärinen musta, keltainen tai suklaanuskea. Keltainen väri voi vaihdella kermanvaaleasta ketunpunaiseen. Pieni valkoinen täplä rinnassa sallitaan.

Labradorin liikkeet ovat vapaat, kohtuullisen maatavoittavat, edestä ja takaa katsoen suorat.

Labradorien ihannekooko on uroksilla 56 - 57cm ja nartuilla 54 - 56 cm. Labradorin tulisi pystyä toimimaan suomalaissa olosuhteissa pienriistan talteenottajina vesilinnun metsästyksessä ja jäljestämistehtävissä.

Tällä hetkellä useimpien labradorinnoutajien ulkomuoto vastaa rotumääritelmää ja koirien rakenne sopii hyvin niihin työtehtäviin, joihin rotu käyttöominaisuuksiensa puolesta soveltuu. Tosin metsästyslinjaisten labradorien ulkomuoto poikkeaa kevyempään suuntaan rotumääritelmässä kuvatusta ihannekoirasta. Äärityyppejä esiintyy kuitenkin molempiin suuntiin. Osa koirista on aivan liian kevyitä ja osa liian raskaita.

Joissakin suvuissa esiintyy matalaraajaisuutta ja liioitellun voimakasta luustoa. Usein näillä koirilla on myös liian voimakas pää ja lyhyehkö kuono. On myös koiria, jotka ovat kulmautuneet äärimmäisen voimakkaasti edestä ja takaa, tai on koiria, joilla on suora etuosa ja liioitellun voimakkaat takakulmaukset. On myös liian pienikokoisia koiria ja liian kookkaita koiria.

Useilla koirilla on liian pehmeä peitinkarva ja niiltä puuttuu pohjavilla. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, labradorilla tulee olla lyhyt, tiheä ja karkea peitinkarva sekä vedenpitävä aluskarva.

Labradorinnoutajan tulee olla hitaasti kehittyvä koira, eikä varhaiskypsyys ole toivottavaa. Kaiken kaikkiaan labradori on hyvin terverakenteinen rotu, jossa ei pitäisi suosia mitään äärityyppejä.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Labradorin omistajien ylivoimaisesti suosituin harrastusmuoto maailmanlaajuisesti ovat koiranäyttelyt.

Suomen Kennelliiton koiranäyttelysääntöjen mukaan koira voi osallistua koiranäyttelyn epäviralliseen pentuluokkaan seitsemän kuukauden ikäisestä lähtien ja virallisiin luokkiin yhdeksän kuukauden iästä lähtien. Rotujärjestön erikoisnäyttelyssä on myös epävirallinen ns. baby-luokka mihin voi osallistua viisi kuukautta täyttäneet, alle seitsemän kuukauden ikäinen pentu. Pentuluokissa ei anneta laatuarvostelua.

Virallisissa luokissa koiralle annetaan laatuarvostelu. Laatuarvostelussa arvosanan ”erinomainen” (ERI) saa koira, joka on hyvin lähellä rotumääritelmän ihanetta ja joka esitetään erinomaisessa kunnossa. Sillä on tasapainoinen luonne, se on korkealuokkainen ja olemukseltaan erinomainen. Sen ulkomuodolliset ansiot ovat suuret ja virheet vähäiset ja sen tulee omata sukupuolelleen tyypilliset piirteet.

Arvosanan ”erittäin hyvä” (EH) saa koira, joka omaa rodulle tyypilliset piirteet, jolla on tasapainoinen rakenne, ja joka on hyvässä kunnossa. Muutama vähäinen virhe voidaan sallia, mutta ei rakenteellisia virheitä. Tämä laatumaininta voidaan antaa vain tasokkaalle koiralle.

Arvosanan ”hyvä” (H) saa koira, joka on rodulle tyypillinen, mutta sillä on selkeitä virheitä. Arvosana ”tydyttävä” (T) tulee antaa koiralle, joka vastaa rotuaan ilman yleisesti hyväksytyjä rodun piirteitä, tai jonka fyysisessä kunnossa on toivomisen varaa.

Koira voidaan myös hylätä (HYL). Se ei silloin tuomarin mielestä vastaa rotumääritelmää ulkomuodoltaan tai käytökseltään, tai se on selvästi vihainen, tai sillä on sääntöjen vastainen kivespuutos, hampaspuutoksia tai poikkeavuutta purennassa tai leuoissa, tai sen väritys tai karvapeite on puutteellinen tai se osoittaa selvästi merkkejä albinismista. Tämä laatumaininta voidaan antaa myös koiralle, joka ei vaikuta terveeltä. Sen lisäksi se voidaan antaa koiralle, jolla on rotumääritelmän vastainen hylkäävä virhe.

Koiralle voidaan antaa maininta ”ei voida arvostella” (EVA). Tämä maininta annetaan koiralle, joka ei liiku, hyppii jatkuvasti esittäjänsä ympärillä tai pyrkii ulos kehästä, jonka liikkeitä on mahdoton arvostella tai jos koira jatkuvasti välttelee tuomarin käsittelyä ja tekee mahdottomaksi tarkastaa purenna ja hampaat, rakenteen, hännän tai kivekset, tai jos on havaittavissa jälkiä toimenpiteistä tai käsittelystä, jotka näyttävät vilpiltä yrityksestä tai tuomarilla on syytä epäillä, että koiralla olevaa vikaa on korjailtu (esim. silmäluomia, korvia tai häntää).

Juniori- ja nuortenluokissa, avoimessa luokassa sekä valio-, käyttö- ja veteraaniluokissa laatuarvoste-

lussa ERI:n (tai EH:n) saaneet koirat jatkavat kilpailuluokkaan. Kilpailuluokissa koirat sijoitetaan 1-4 ja tuomari voi antaa tarpeeksi laadukkaalle koiralle SA:n (sertifikaatin arvo). SA:n saanut koira jatkaa paras uros tai paras narttu-luokkaan ja kilpailee myös sertifikaattista (SERT). Sertifikaattia ei kuitenkaan anneta koiralle, jolla jo on Suomen muotovalion (FI MVA) arvoon oikeuttavat näyttelytulokset. Koira on oikeutettu Suomen muotovalion arvoon, kun se on saanut vähintään kolme sertifikaattia Suomessa kolmelta eri tuomarilta, ja yhden niistä täytettyään 24 kk ja sillä on hyväksytysti suoritettu noutajien taipumusko.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Labradorinnoutajan tulee olla vankkarakenteinen, tiivisrunkoinen koira, joka ei saa olla ylipainoinen tai liian raskasrakenteinen. Koiralla on leveä ja syvä rintakehä, joka antaa tilaa keuhkoille ja sydämelle. Labradorilla on tynnyrimäiset, hyvin kaareutuneet kylkiluut.

Labradorinnoutajan kallo on leveä ja kuono voimakas, ei suippeneva. Sen leuat ovat vahvat ja keskipitkät ja mahdollistavat isonkin saaliin kantamisen. Kaula on vankka ja voimakas.

Labradorin pitkä ja viisto lapa ja hyvin kehittynyt takaosa, jonka lanne on leveä ja voimakas, antavat paljon kiinnittymispinta-alaa voimakkaalle lihaksistolle.

Labradorin käpälät ovat pyöreät ja tiiviit, varpaat hyvin kaareutuneet ja polkuanturat hyvin kehittyneet. Varpaiden välissä on pieni nahkpoimu, mikä on hyvä sopeutuma uimiseen.

Labradori liikkuu vapaalla, kohtuullisen maatavoittavalla askeleella. Liikkeet ovat edestä ja takaa katsoen suorat.

Karvapeite on rodulle tunnusomainen, lyhyt, tiheä ja melko karkealta tuntuva. Myös häntä on kauttaaltaan lyhyen, paksun ja tiheän karvan peittämä rodulle tunnusomainen "saukonhäntä", jota koira käyttää uidesaan tehokkaasti ohjailemiseen. Toinen sopeutuma vesityöskentelyyn on labradorinnoutajan kaksoisturkki, jonka aluskarva on vedenpitävä.

Rotumääritelmän mukainen ulkomuoto on sopusoinnussa rodun pääasiallisen käyttötarkoituksen kanssa. Rodunomainen vankkatekoinen labradorinnoutaja on kooltaan tarpeeksi suuri kyetäkseen noutamaan isotkin riistaeläimet. Se on etenkin vesityöskentelyyn hyvin sopeutunut koira, jolla on vettä hylkivä alusvaatekerta syntymälahjana ja se tarkenee työskennellä kylmissäkin vesissä noutavana lintukoirana.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Useimpien labradorinnoutajien ulkomuoto vastaa tällä hetkellä rotumääritelmää, tosin myös äärityyppejä löytyy sekä raskaaseen että kevyeen suuntaan. Tavoitteena on pitää ulkomuoto vastaisuudessa keskimäärin rotumääritelmää vastaavana ja välttää äärityyppien esiintymistä. Jalostuksessa on vältettävä liian raskaiden, liian kookkaiden tai liian pienikokoisten, sekä myös liian kevyiden koirien jalostuskäyttöä.

Kaikilla jalostuskoirilla tulee olla labradorille tyyppillisen karkea peitinkarva ja niillä tulee olla kaksoisturkkiin kuuluva pohjavilla. Jalostuksessa tulee myös suosia hitaasti kehittyviä koiria, mikä samalla voi vähentää myös luusto-ongelmien esiintyvyyttä.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Taulukko 25. Jalostustilasto. Kahdenkymmenen vuosina 2000-2013 käytetyimmän uroksen jälkeläisten terveystilasto. Silmä sairaisiin on laskettu mukaan kaikki silmälöydökset. Tämä tarkoittaa sitä, että lukuun sisältyvät myös ei-perinnölliset sairaudet (esim. PPM). Lähde: Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, 17.2.2014.

#	Uros	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kyynärnivelet				Silmät			
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polves- sa	Tutkittu	Sairas lkm	Tutk %	Sairas %	Tutkittu	Sairas lkm	Tutk %	Sairas %	Tutkittu	Sairas lkm	Tutk %	Sairas %
1	FOLLIES MON ONCLE	2005	53	359	11	350	195	21	54	11	195	19	54	10	152	2	42	1
2	LORESHO LIBERTY	2002	37	244	0	337	114	22	47	19	113	25	46	22	89	8	36	9
3	DANJACS FINNEGAN	1999	32	212	0	384	81	18	38	22	79	8	37	10	58	2	27	3
4	STRONGLINE'S DALWHINNIE	2003	31	200	5	219	106	15	53	14	105	21	52	20	76	4	38	5
5	MALLORN'S ROMEO	2004	30	197	0	668	91	20	46	22	90	15	46	17	53	4	27	8
6	MAILIKSEN GENTLEMAN	2000	32	196	0	828	100	20	51	20	100	24	51	24	71	6	36	8
7	MALLORN'S AINT MIZBEHAVIN	2006	33	185	0	234	95	33	51	35	95	11	51	12	66	5	36	8
8	MALLORN'S RING MY BELL	2010	24	156	51	11	38	0	24	0	38	4	24	11	25	3	16	12
9	FOLLIES TASSO	2005	24	155	9	103	81	11	52	14	80	12	52	15	61	4	39	7
10	LUCKY MY BORN FREE	2003	17	131	9	147	70	21	53	30	69	6	53	9	63	4	48	6
11	TALIMAR MALLORNS STORM WARNING	2003	20	127	0	72	45	18	35	40	45	9	35	20	37	0	29	0
12	UPWARDS GOODWILL GUNNAR	2003	18	125	0	297	66	11	53	17	66	6	53	9	54	3	43	6
13	COUNTRYLOVE'S CHOOSE ME	2001	19	124	0	131	48	19	39	40	46	16	37	35	28	3	23	11
14	MILTRA'S CAPTAIN MORGAN	2009	19	122	25	69	52	2	43	4	52	8	43	15	40	1	33	2
15	EAGLE'S PLAYMATE	2008	16	120	26	56	10	0	8	*	10	1	8	*	9	0	8	*
16	ANNUAL'S NICE DEVICE	2007	19	116	0	119	47	14	41	30	48	4	41	8	29	5	25	17
17	ADVENTURER'S ERASE'N REWIND	2009	20	114	24		22	2	19	9	22	1	19	5	10	1	9	*
18	ROSANAN APRIL FOOL	1999	22	113	0	92	37	16	33	43	36	11	32	31	30	0	27	0
19	NALLELAAKSON BENJAMI	2005	16	111	10	46	25	8	23	32	25	2	23	8	16	2	14	12
20	BEAR'S OSCAR	2000	18	110	0	155	51	18	46	35	51	10	46	20	39	1	35	3
	Rodun keskiarvo (2009-2013 synt.)									24 %				15 %				12 %

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Labradorinnoutajille on laadittu edellinen jalostuksen tavoiteohjelma vuonna 2009. Ohjelmassa terveydelle asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin (Taulukko 26). Puolet rekisteröidyistä koirista on tutkittu lonkkien ja kyynärnivelten suhteen, ja vakava-asteiset lonkkaviat ovat vähentyneet. Yksittäisten koirien terveydestä ja koko rodun tilanteesta on myös saatu hyvin tietoa.

Silmäsairauksien osalta erilaisten kaihiin esiintyminen on lisääntynyt, mutta tilanne on hieman vääristynyt, koska samaan kohtaan silmätarkastuslausuntoon kirjataan myös ei-perinnöllisiä kaihimuotoja. Posterior polaarinen kaihi on todellisuudessa runsastunut ja tilanne vaatii tarkkaa seuranta. Tämä kaihimuoto hypää mielellään sukupolven yli.

Lausuntoihin kirjataan myös kaikenlaisten ylimääräisten ripsien ja karvojen esiintyminen, samoin kuin vähäisemmätkin luomien asentovirheet, joita ei ennen merkitty minnekään ja silmäsairaudet näyttävät runsastuneen kovinkin paljon.

Taulukko 26. Labradorinnoutajan edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet, toimenpiteet sekä tulokset.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Rodun yleisen terveydentilan seuraaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Terveystiedustelu jäsenrekisteristä poimituille jäsenille ja täytettävä lomake internetsivulla - Pentuiseurantalomake internetsivulla kasvattajille - Yhteydenpito kasvattajiin 	<ul style="list-style-type: none"> - Terveystiedustelu toteutettu vuosina 2004, 2008 ja 2011 - Kasvattajat kertoneet esiintyneistä ongelmista
Lonkka- ja kyynärniveldysplasia- tilanteen seuranta	Lonkkanivelten ja kyynärnivelten kuvuspakko jalostukseen käytettäville koirille	<ul style="list-style-type: none"> - Seuranta-aikana (2009-2013 syntyneet) on tutkittu vuosittain yli 50 % syntyneistä koirista - A-B -lonkkaisten osuus kuvatuista yli 80 % - O -kyynäräisten osuus kuvatuista liki 90 %
Silmäsairauksien esiintymisen seuranta	Silmätarkastuspakko jalostukseen käytettäville koirille	<ul style="list-style-type: none"> - Seuranta-aikana on tutkittu noin 40 % syntyneistä koirista - Silmissä ollut jotakin huomauttamista vajaan 10 % tutkituista - Yleisin silmäsairaus on posterior polaarinen kaihi

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Labradorinnoutajan suosio perustuu sen peruskoiramaisuuteen. Kyseessä on hyväluonteinen, hyvin terverakenteinen rotu, jossa ei ole mitään äärimmäistä. Lisäksi sen rooli monipuolisena harrastuskoirana on vakaa.

Rotujärjestön yleinen jalostustavoite on elinvoimainen ja terve, rotumääritelmän mukainen labradorinnoutaja.

Terveysten kiinnitetään erityistä huomiota. Jalostukseen käytettävien koirien tulisi olla perusterveitä, tunnistusmerkittyjä, lonkka- ja kyynärnivelkuvattuja ja silmätarkastettuja. Perusterveellä koiralla tarkoitetaan koiraa, joka elää normaalia koiranelämää, syö, juo ja lisääntyy normaalisti, ei tarvitse erikoisruokavaliota eikä lääkkeitä, käy eläinlääkärillä rokotettavana ja terveystarkastuksissa sekä hoidattamassa mahdolliset eläinlääkärin hoitoa vaativat tapaturmat ja satunnaiset pikkuvaivat.

Jalostuskoirien tulee olla luonteeltaan tyypillisiä labradorinnoutajia. Niiden tulee olla aktiivisia ja aina valmiita työskentelemään. Samalla koiran tulee kuitenkin kyetä tunnistamaan tilanteet ja toimia niiden mukaan.

Jalostukseen käytettävällä labradorinnoutajalla tulee olla hyvä hermorakenne, toiminta- ja keskittymiskyky, eikä se saa olla liian pehmeä. Jalostukseen ei tule käyttää arkoja tai aggressiivisia koiria.

Jalostuksessa on suositettava ulkomuodoltaan rotumääritelmän mukaisia koiria, välttämällä liian raskaiden, liian kookkaiden tai liian pienikokoisten, sekä myös liian kevyiden koirien jalostuskäyttöä. Peitinkarvan tulee myös jalostuskoiralla olla labradorille tyypillisen karkea, ja sillä tulee olla turkkiin oleellisesti kuuluva pohjavilla.

Jalostuksessa tulee myös suosia hitaasti kehittyviä koiria, mikä samalla voi vähentää myös luusto-ongelmien esiintyvyyttä.

Jalostuksen eri osa-alueiden tarkemmat tavoitteet ovat seuraavat:

Populaation koko ja rakenne

- Ylläpitää kannan monimuotoisuutta
- Pitää yksittäisen koiran elinikäinen jälkeläismäärä alle kahdessa prosentissa sukupolven rekisteröintimäärästä (vuonna 2013 laskettuna alle 150 pentua – luku päivitetään joka vuosi)
- Pitää yksittäisen koiran elinikäinen toisen polven jälkeläisten määrä alle neljässä prosentissa sukupolven rekisteröintimäärästä (vuonna 2013 lasket-

tuna alle 300 toisen polven jälkeläistä – luku päivitetään joka vuosi)

- Lisätä jalostukseen käytettyjen koirien osuutta kannasta
 - Nostaa isien ja emien lukumäärän suhde 0,60-0,80:een
- #### Luonne ja käyttöominaisuudet
- Säilyttää labradorinnoutajan luonne hyväntuulise- na, eloisana ja hyvin toiminnanhaluisena, sekä so- peutuvaisena
 - Estää arkojen koirien osuuden lisääntyminen
 - Pitää taipumuskokeissa käytettyjen jalostuskoirien osuus sekä kaikkien koirien osallistumisaktiivi- suus rodun käyttöominaisuuksia mittaavissa ja kuvaavissa kokeissa vähintään ennallaan
 - Kerätä jatkuvasti tietoa yksittäisten labradorin- noutajien luonneominaisuuksista ja mahdollisista luonneongelmista

Terveys ja lisääntyminen

- Vähentää atopian ja erilaisten tulehdusten esiin- tymistä
- Pitää lonkiltaan ja kyynärpäiltään tutkittavien koirien osuus vähintään nykyisellä tasolla (vuosit- tain noin 50 % rekisteröidyistä)
- Saada A- ja B-lonkkaisten sekä kyynärniveliltään terveiden (0) koirien osuus pysymään vähintään nykyisellä tasolla
- Säilyttää silmätilanne vähintään nykyisellään ja pitää tutkittujen koirien osuus vähintään 40 pro- sentissa
- Kiinnittää huomio lisääntymisongelmiin ja estää niiden yleistymisen
- Kerätä jatkuvasti tietoa yksittäisten labradorin- noutajien sairauksista, perinnöllisistä ongelmista ja lisääntymisestä
- Estää uusien perinnöllisen sairauksien yleistymi- nen rodussa
- Kerätä geenitestien tuloksia ja hyödyntää niitä jalostuksen apuna (geenitestituloksia rotujärjestön internetsivulla www.labradori.fi ja kasvattajien omilla internet-sivuilla)

Ulkomuoto

- Pitää ulkomuoto rotumääritelmää vastaavana ja vähentää ääriyoppien esiintymistä
- Säilyttää rodun terve ja liioittelematon rakenne

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Jalostukseen pyritään käyttämään mahdollisim- man korkealuokkaisia labradorinnoutajia ja siitosyhdis- telmää suunniteltaessa otetaan huomioon yksilöiden luonne ja käyttöominaisuudet, ulkomuodolliset seikat

sekä perinnölliset sairaudet ja viat. Jalostusarvoa määritettäessä kiinnitetään huomiota koiran oman laadun lisäksi myös sen sukulaisten ja erityisesti sen jälkeläisten laatuun. Työohjeen yleisperiaatteet ovat jalostustoiminnan runkona ja tavoitteena on terve ja rodunomainen labradorinnoutaja.

Siitoskoiran valinnassa huomioitavat ominaisuudet:

- lonkkanivelten terveys
- kyynärnivelten terveys
- silmien terveys ja koiran sukutausta perinnöllisten silmäsairauksien osalta (PRA, HC, RD, muut)
- ulkomuodolliset ominaisuudet ja näyttelytulokset
- käyttöominaisuudet ja rodunomaisten kokeiden tulokset
- siitokseen käytettävän koiran luonne, ikä ja terveydentila
- geenitestien tulokset

Kyseisiä ominaisuuksia tarkastellaan jalostusyhteisöissä suunniteltaessa siten, että uros ja narttu mahdollisimman hyvin täydentävät toisiaan. Jalostusyksilöt arvioidaan kokonaisuutena kiinnittämättä liikaa huomiota mihinkään erityiseen puutteeseen tai ominaisuuteen. Erillisiä ominaisuuksia painotetaan kasvattajan toiveiden mukaisesti rodun kokonaistilanne huomioon ottaen. PEVISAn vaatimusten lisäksi tulee huomioida myös muut rodun senhetkiset ongelmat.

Rotujärjestön pentuvälitykseen hyväksytään Suomessa syntyneet ja Suomessa rekisteröitävät labradorinnoutajapentueet, jotka täyttävät seuraavat kriteerit:

Mikäli pentueen molemmat vanhemmat eivät ole terveysstatukseltaan A-B / 0 / terveet silmät (ei osoita HC, RD, PRA), niin;

- Jos toisella vanhemmalla on lonkkanivellausunto C, toisen vanhemman lonkkalausunnon on oltava A tai B. Jos toisella tai molemmilla vanhemmista on lonkkanivellausunto D tai E, pentuetta ei oteta välitykseen.
- Jos toisella vanhemmalla kyynärnivellausunto on 1, toisen vanhemman kyynärnivellausunnon on oltava 0. Jos toisella tai molemmilla vanhemmista on kyynärnivellausunto 2 tai 3, pentuetta ei oteta välitykseen.
- Pentueen vanhempien silmätarkastuslausunnossa (ECVO-lomake) silmäsairauksien numeroiden 4 (retinan dysplasia), 15 (katarakta, ei synnyntäminen, kohdat kortikaali, post.pol) ja 17 (retinan degeneraatio) kohdalla ei saa olla merkintää ”sairas”-sarakeessa. Jos vanhemmat eivät täytä edellä mainittua silmätarkastuslausuntoehtoista, pentuetta ei oteta välitykseen.
- Jos koira, jolla on silmäpeilauksessa mRD- tai gRD-lausunto, todetaan RD/OSD geenitestauksella genotyypiltään normaaliksi (Normal), sen pentue voidaan hyväksyä pentuvälitykseen edellyttäen, että toinen pentueen vanhemmista täyttää terve-määritelmän (ei osoita HC, RD, PRA) silmäsairauksien osalta.

- Emän ikä: Suositusikä pennuttamiselle on yli 2 vuotta – alle 8 vuotta. Alle 20 kk ikäisenä astutetun nartun pentuetta ei oteta välitykseen. Yli 8-vuoden ikäisenä astutetun nartun pentuetta ei oteta välitykseen.

Koe- ja näyttelytuloksille ei ole vaatimuksia. Kasvattajan on oltava Labradorinnoutajakerhon jäsen. Pentuvälitys on maksullinen ja maksun suuruudesta päättää yleinen kokous.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön ensisijainen strategia on tiedottaminen. Rodun koirien ominaisuuksista sekä rodun tilasta ja ongelmista kerätään jatkuvasti tietoa, jota jaetaan edelleen kasvattajille ja harrastajille paitsi tässä tavoiteohjelmassa, myös Labradori-lehdessä, rotujärjestön internetsivuilla sekä kasvattajapäivillä. Neuvoja tarvittaessa kasvattaja voi kääntyä jalostustoimikunnan puoleen.

Populaation koko ja rakenne

Labradori-lehdessä ja rotujärjestön internetsivuilla julkaistaan listaa käytetyimpien urosten ensimmäisen ja toisen polven pentumääristä Koiranetistä saadun listauksen pohjalta. Rotujärjestön julkaisemassa vuosikirjassa ja Labradori-lehden joulunumerossa koiranomistajilla on mahdollisuus tuoda esille jalostukseen tarjottavia koiria.

Uroksenomistajia kehoitetaan seuramaan, ettei yhden uroksen jälkeläismäärä nouse yli suositeltavan määrän.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Olisi suotavaa, että jalostuskoiralta löytyisi jonkinlainen luonne- tai käyttötulos, mieluiten rodunomaisista kokeista. Rotujärjestö kannustaa koiranomistajia testauttamaan taipumuskokeissa myös muita kuin jalostuskoiria.

Koiraharrastukseen kannustamiseksi rotujärjestö lähettää joukkueen TOKO:n SM-kokeeseen ja noutajamestaruuteen, PK-rotuotteluun ja Pirkan Dameihin. Kerho järjestää virallisia taipumuskokeita, metsästyskokeita ja jäljestämiskokeita sekä koulutusta näistä lajeista sekä järjestetään epäviralliset metsästyskokeet: Labrador Derby ja Mestaruus. Lisäksi tuetaan suomalaisten labradorien osallistumista eri koemuotoihin ulkomailta.

Rotujärjestö kerää terveystarkastusten yhteydessä säännöllisesti tietoa labradorien luonteista. Luonnetilanteesta sekä koirien koetuloksista annetaan tietoa rotujärjestön internetsivuilla ja lehdessä.

Rotujärjestö kouluttaa koe- ja näyttelytuomareita rodun oikeanlaisen luonteen tunnistamiseen ja arvioimiseen. Näyttelyissä tai kokeissa ei koskaan tule palkita korkeasti labradorinnoutajaa, jolla ei ole rodulle tyypillistä luonnetta.

Terveys ja lisääntyminen

Labradorin suurimpiin terveysongelmiin - atopiaan sekä luusto-ongelmiin - pureudutaan käyttämällä jalostukseen allergioista, tulehduksista sekä luusto- ja tukielinongelmista vapaita koiria. Jalostuskoiralle ei riitä, että se on terve PEVISA:ssa mainittujen vikojen ja sairauksien osalta, vaan sen täytyy olla muultakin terveydeltään hyvä. Jalostuksessa tulee myös suosia narttuja ja sukuja, joilla ei ole synnytysvaikeuksia.

Rotujärjestön keinona terveystavoitteiden toteutumiseen on rotua koskevan terveystiedon keräys ja jakaminen edelleen kasvattajille ja harrastajille. Terveystiedot julkistetaan Labradori-lehdessä, yhdistyksen internetsivuilla, ja PEVISA:n osalta ne näkyvät Kennelliiton Koiranetissä.

KoiraNet-jalostustietojärjestelmässä eivät näy kaikki rodun ongelmat, joten tiedonkulku koiranomistajien, -kasvattajien sekä rotujärjestön välillä on hyvin tärkeää. Terveys- ja luonnekyselyjä tehdään jäsenistölle säännöllisesti, mutta on tärkeää, että jalostustoimikunnalle ilmoitetaan myös muuna aikana kaikista sairauksista ja ongelmista, joita yksittäisillä koirilla ilmenee. Tämä mahdollistaa ongelmiin tarttumisen jo aikaisessa vaiheessa, jolloin mikään uusi ongelma ei pääse yleistyään liiaksi. PEVISAan kuulumattomista vioista ja sairauksista saadut, yksittäisten koirien tiedot eivät ole julkisia, mutta niitä käytetään hyödyksi jalostusneuvonnassa ja rodun terveyden seurannassa.

Lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriössä suositellaan yhdeksi jalostuksen apuvälineeksi BLUP-indeksijä. Tällöin valitaan jalostukseen yhdistelmiä, joissa nartun ja uroksen BLUP-indeksien keskiarvo on yli 100. Varsinkin kyynärnivelten nivelrikkomuutokset tulevat selvemmin näkyviin vasta kahden vuoden ikään mennessä, joten koiran kuvaaminen hieman vanhempana on hyvä vaihtoehto.

Kasvattajia kannustetaan käyttämään saatavilla olevia geenitestejä apuna sairaiden koirien syntymisen ehkäisemisessä. Näytteenottoilaisuuksia järjestetään rotujärjestön tilaisuuksien yhteydessä 1-2 kertaa vuodessa. Rotujärjestö palauttaa jokaisesta 22.3.2009 jälkeen geenitestatusta labradorista kannustusrahan koiran omistajalle. Edellytyksenä kannustusrahalle on, että koiran omistaja on rotujärjestön jäsen ja koira on rekisteröity Suomessa. Labradorinnoutajakerho hyväksyy Optigenin, Laboklinin ja eräiden yliopistojen (mm. Veterinary Diagnostic Laboratory of Minnesota University, Alfort School of Veterinary Medicine) tekemän, veri- tai poskisolunäytteestä saadun testaustuloksen. Näytteenottajan tulee olla eläinlääkäri ja koiran tunnistusmerkintä on tarkastettava näytettä otettaessa.

Kannustusrahan suuruus riippuu geenitestin hinnasta. Kannusterahaa muutettiin vuodenvaihteessa 2013-2014 siten, että nartuille tehdyistä testeistä maksetaan enemmän kuin uroksille tehdyistä. Tällä on tarkoitus lisätä narttujen testaamista, että niille voitai-

siin käyttää laajempaa skaalaa uroksia, eikä vain normaaleiksi testattuja.

TESTI (Hinnat 31.12.2013 asti)	Hinnat 1.1.2014 alkaen	
	urokset	nartut
prcd-PRA -geenitesti (30 €)	20.00 €	50.00 €
RD/OSD -geenitesti (25 €, 18.3.2012 jälkeen testatuilla 30 €)	20.00 €	50.00 €
EIC -geenitesti (20 €, 18.3.2012 jälkeen testatuilla 30 €)	20.00 €	50.00 €
CNM -geenitesti (15 €, 18.3.2012 jälkeen testatuilla 25 €)	15.00 €	45.00 €
HNPk -geenitesti (30 €)	20.00 €	50.00 €
MFD/SD2 -geenitesti (30 €)	20.00 €	50.00 €

Koiran omistaja toimittaa yhdistykselle kopion testituloksesta tai lähettää sähköpostina tuloksen jalostustoimikunnalle. Lähettäessään tuloksen jalostustoimikunnalle koiran omistaja suostuu siihen, että tulos on julkinen. Jalostustoimikunta kerää geenitestausta koirista listat, jotka julkaistaan kerhon internetsivuilla.

Labradorinnoutajalla nykyisen PEVISA:n mukaan mikään todettu silmäsairaus ei ole pentueen rekisteröinnin esteenä. Silmäsairaaksi (HC, RD, PRA) todetun vanhemman pentuetta ei kuitenkaan oteta rotujärjestön pentuvälitykseen, poikkeuksena mRD/gRD-sairaus geenitestissä normaalituloksen saaneella koiralla. KoiraNet-jalostustietojärjestelmässä koiran saama RD-lausunto säilyy muuttumattomana vaikka koira olisi todettu RD/OSD-geenitestissä olevan geneettisesti normaali. Silmätarkastuseläinlääkäri kirjoittaa lausunnon näkemänsä perusteella, eikä ota kantaa mahdolliseen geenivirheeseen. Kennelliitto ei ainakaan vielä ole antanut mahdollisuutta kirjata geenitestituloksia KoiraNet-jalostustietojärjestelmään, mutta geenitestituloksia löytyy rotujärjestön internet-sivulta (www.labradori.fi) ja myös kasvattajien omilta internet-sivuilta.

Ulkomuoto

Labradorinnoutajien ulkomuodossa tapahtuvia muutoksia seurataan. Vuosittain järjestetään 3-4 virallista erikoisnäyttelyä. Näyttelyihin kutsutaan arvostelmaan kasvattajatuomareita eri puolilta maailmaa. Osallistujamäärät ovat yleensä suuria, ja siksi näyttelyt ovat hyviä katsauksia labradorinnoutajakantaamme. Vuosittain järjestetään myös kaksi epävirallista näyttelyä, Club Show ja Puppy Show (alle vuoden ikäisille koirille).

Koirien näyttelytulokset julkaistaan Labradori-lehdessä ja internetissä.

Ulkomuototuomaritoimikunta järjestää tarvittaessa erikoiskoulutus- ja kollegiotilaisuuksia. Ulkomuototuomareiden koulutusmateriaalia päivitetään. Ulkomuodon arvioinnissa tulee muistaa rodun alkuperäinen metsästyskäyttö.

Labradorinnoutajien jalostusta on jo 1980-luvulta lähtien ohjattu jalostustoimikunnan työohjeen avulla (Liite 2). Jalostuksen ohjailemiseen välillisesti käytetään myös pentuvälitykseen hyväksyttävien pentueiden vanhemmille asetettuja ehtoja (Liite 3).

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rajojen avautuminen ulkomaille ja hyvien suhteiden luominen vierasmaalaisiin kasvattajiin keinosiemennysteknologian samanaikaisen kehittymisen kanssa on tuonut aivan uudenlaisia mahdollisuuksia labradorien jalostukseen. Tosin tässä piilee vaara, että maailmanlaajuinen populaatio pienenee, koska samoja suosittuja uroksia käytetään paljon ympäri maailmaa, mikä saa rodun osapopulaatiot vähitellen sukulaistumaan keskenään.

Rotujärjestö pyrkii olemaan avoin tiedonvälityksessään. Kasvattajien kesken vallitsee rakentava ja hyväksyvä ilmapiiri. Silti uhkana on aina, että rodussa ilmeneviin ongelmiin ei reagoida tarpeeksi nopeasti.

Rodun luonteen tai terveydentilan mahdollisesta heikkenemisestä on aina syytä kantaa huolta, vaikka varsinkaan luonteen kohdalla ei tällä hetkellä ole syytä huoleen. Labradorinnoutaja on toimiva, monipuolinen käyttökoirarotu, ja nämä käyttökoiralle ominaiset luonteenpiirteet tekevät siitä samalla erinomaisen seurakoiran.

Jos jalostukseen ei käytetä terveitä koiria, voi eteen tulla tilanne, ettei tervettä jalostusmateriaalia

enää ole saatavilla. Kasvattajien jalostusvalinnat ovat avainasemassa terveystilanteen heikkenemisen ehkäisemisessä.

Ulkomuodossa ääriyyppien suosiminen voi johtaa pahimmillaan rotutyypin katoamiseen. Peruslabradoreissa saatetaan suosia omia ääripiirteitään ja metsästyslinjaisissa omiaan. Vaikka rotu on kahtiajakautunut, pitäisi kummassakin linjassa pitää kiinni labradorin tyyppistä.

Rotujärjestö varautuu edellä mainittuihin ongelmiin keräämällä tietoa koirista sekä jakamalla sitä kasvattajille, koe- ja näyttelytuomareille sekä penunostajille.

Vieraan jalostusmateriaalin tuominen ulkomailta on aina kannatettavaa, mutta myös näitä koiria on käytettävä jalostuksessa maltillisesti. Rotujärjestö seuraa ulkomaiden jalostuskoiratilannetta ja pitää yllä yhteyksiä muihin maihin.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Rotujärjestö ottaa huomioon JTO:n tavoitteet vuotuista toimintasuunnitelmaansa laatiessaan.

Toimintasuunnitelmassa mainittujen tilastointien avulla seurataan tavoiteohjelman toteutumista. Tavoiteohjelman luvut päivitetään vuosittain. Populaation tilaa seurataan populaation koko ja rakenne-osion lukujen kehittymisen avulla.

Vuosi	2015	2016	2017	2018	2019
Toimenpiteet	<ul style="list-style-type: none"> - tilastot käytetyimmistä uroksista - terveystilastot käytetyimpien urosten jälkeläisistä - terveys-, luonne- ja pentuiseuranta - tilastot terveys- ja koetuloksista - kahdet MEJÄ-kokeet, NOU/NOME-kokeet sekä Labradori Derby ja Labradori Mestaruus - erikoisnäyttelyt - Club Show, Puppy & Veteran Show - näyttönotot geenitestejä varten - koulutuspäivät 	<ul style="list-style-type: none"> - tilastot käytetyimmistä uroksista - terveystilastot käytetyimpien urosten jälkeläisistä - terveys-, luonne- ja pentuiseuranta - tilastot terveys- ja koetuloksista - kahdet MEJÄ-kokeet, NOU/NOME-kokeet sekä Labradori Derby ja Labradori Mestaruus - erikoisnäyttelyt - Club Show, Puppy & Veteran Show - näyttönotot geenitestejä varten - kasvattajapäivät - koulutuspäivät 	<ul style="list-style-type: none"> - tilastot käytetyimmistä uroksista - terveystilastot käytetyimpien urosten jälkeläisistä - terveys-, luonne- ja pentuiseuranta - tilastot terveys- ja koetuloksista - kahdet MEJÄ-kokeet, NOU/NOME-kokeet sekä Labradori Derby ja Labradori Mestaruus - erikoisnäyttelyt - Club Show, Puppy & Veteran Show - näyttönotot geenitestejä varten - koulutuspäivät 	<ul style="list-style-type: none"> - tilastot käytetyimmistä uroksista - terveystilastot käytetyimpien urosten jälkeläisistä - terveys-, luonne- ja pentuiseuranta - tilastot terveys- ja koetuloksista - kahdet MEJÄ-kokeet, NOU/NOME-kokeet sekä Labradori Derby ja Labradori Mestaruus - erikoisnäyttelyt - Club Show, Puppy & Veteran Show - näyttönotot geenitestejä varten - kasvattajapäivät - koulutuspäivät 	<ul style="list-style-type: none"> - tilastot käytetyimmistä uroksista - terveystilastot käytetyimpien urosten jälkeläisistä - terveys-, luonne- ja pentuiseuranta - tilastot terveys- ja koetuloksista - kahdet MEJÄ-kokeet, NOU/NOME-kokeet sekä Labradori Derby ja Labradori Mestaruus - erikoisnäyttelyt - Club Show, Puppy & Veteran Show - näyttönotot geenitestejä varten - koulutuspäivät - JTO:n päivittäminen
Lisäksi järjestetään kasvattajatapaamisia sekä koulutetaan ulkomuoto- ja koetuomareita					

7. LÄHTEET

- Bley, Gaillard, Bilzer, Braund, Faissler, Steffen, Cizinauskas, Neumann, Vögtli, Equey & Jaggy, 2002.** Genetic aspects of labrador retriever myopathy. *Research in Veterinary Science* 73: 231-236.
- ECVO Manual for Presumed Inherited Eye Diseases in Dogs and Cats 2013.** ECVO HED Committee.
- EIC Information**, University of Minnesota <http://www.vdl.umn.edu/ourservices/canine/neuromuscular/eic/taylor2008/home.html>
Linkki tarkastettu 21.2.2014
- FCI Newsletter 2013.** Registration figures worldwide – from top thirty to endangered breeds. *FCI Newsletter* 15, June 26, 2013.
- Heynold, Y.; Faissler, D.; Steffen, F. & Jaggy, A. 1997.** Clinical, epidemiological and treatment results of idiopathic epilepsy in 54 labrador retrievers: a long-term study. *Journal of Small Animal Practice* 38: 7-14.
- Jaggy, A.; Faissler, D.; Gaillard, C.; Srenk, P. & Graber, H. 1998.** Genetic aspects of idiopathic epilepsy in Labrador Retrievers. *Journal of Small Animal Practice* 39: 275-280.
- Kokonaisvaltaisen koiranjalostuksen tuki HETI ry.** <http://www.koiranjalostus.fi/> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Labrador Retrieverklubben: RAS.** <http://www.labradorklubben.se/avel/RASklart05.pdf> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Lappalainen, Anu 2013:** Radiographic Screening for Hereditary Skeletal Disorders in Dogs. Helsingin yliopisto. Väitöskirja. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39292/dissertation_lappalainen.pdf?sequence=1 Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Lappalainen Anu.** Kynänrivelen kasvuhäiriöt. <http://www.kennelliitto.fi/kynarnivelen-kasvuhairiot> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- LIDA** (Listing of Inherited Disorders in Animals). Sydneyn yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta. <http://sydney.edu.au/vetscience/lida/> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Maurer M, Mary J, Guillaud L, Fender M, Pelé M, et al. 2012:** Centronuclear Myopathy in Labrador Retrievers: A Recent Founder Mutation in the PTPN11 Gene Has Rapidly Disseminated Worldwide. *PLoS ONE* 7(10): e46408. doi:10.1371/journal.pone.0046408
<http://www.plosone.org/article/fetchObject.action?uri=info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0046408&representation=PDF>
Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Menna Nina.** Koiran epilepsia. <http://www.kennelliitto.fi/koiran-epilepsia> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Menna Nina.** Koiran atopia. <http://www.kennelliitto.fi/koiran-atopia> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Read, Robert & Broun, Hugh 2007.** Entropion correction in dogs and cats using a combination Hotz-Celsus and lateral eyelid wedge resection: results in 311 eyes. *Veterinary Ophthalmology* 10: 6-11.
- Reedy, Lloyd & Miller, William 1989.** Allergic Skin Diseases of Dogs and Cats. *Saunders*, 222 s.
- Scott, Danny; Miller, William & Griffin, Craig 2000:** Muller & Kirk's Small Animal Dermatology, 6th Edition. *Saunders*, 1520 s.
- Suomen Kennelliitto:** Koiranet jalostustietojärjestelmä. <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Suomen Kennelliitto:** Noutajien rodunomaisten kokeiden säännöt. <http://www.snj.fi/@Bin/216897/nomesaannot.pdf> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Suomen Kennelliitto:** Näyttelysäännöt. <http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/media/koiranayttelysaannot2012.pdf> Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Taylor, Susan 2006.** Exercise Induced Collapse in Labrador Retrievers. http://www.justlabradors.com/articles/lab_health_and_nutrition/exercise_induced_collapse_in_labrador_retrievers.html Linkki tarkastettu 21.2.2014
- The Kennel Club:** Report from the Kennel Club / British Small Animal Veterinary Association Scientific Committee. Summary results of the purebred dog health survey. (Englannin Kennelliiton vuonna 2004 tekemän terveyst- ja kuolinsyykyselyn tulokset) http://www.thekennelclub.org.uk/media/16574/labrador_retriever.pdf Linkki tarkastettu 21.2.2014
- Wiholm Zander, Anette 2003:** Renal dysplasi hos hund. Sveriges lantbruksuniversitet. Väitöskirja. <http://ex-epsilon.slu.se:8080/archive/00000027/01/Wiholm.pdf> Linkki tarkastettu 21.2.2014

Liite 1. Labradorinnoutajan rotumääritelmä

KÄYTTÖTARKOITUS: Noutaja.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat, alaryhmä 1 noutajat
Käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Yleisesti uskotaan, että labradorinnoutaja on kotoisin Newfoundlandin rannikoilta, missä kalastajien on nähty käyttävän samantyyppisiä koiria noutamaan kaloja. Labradorinnoutaja on erinomainen vesikoira, mitä sen säänkestävä turkki ja ainutlaatuinen, muodoltaan saukon häntää muistuttava häntä korostavat.

Tunnustettuna rotuna labradorinnoutaja ei ole kovin vanha. Ensimmäinen rotuyhdistys perustettiin 1916 ja Yellow Labrador Club 1925. Iso-Britanniaan sen toivat ensimmäisinä eversti Peter Hawker ja Malmesburyn jaarli 1800-luvun lopulla, ja rotu saavutti jo varhain mainetta käyttökokeissa. Howen kreivittären Lornan mukaan nykyaikaisen labradorinnoutajan yksi tärkeimmistä esi-isistä on ollut koira nimeltä Malmesbury Tramp.

YLEISVAIKUTELMA: Vankkarakenteinen, tiivisrunkoinen, hyvin toiminnanhaluinen koira, joka ei saa olla ylipainoinen tai liian raskasrakenteinen. Leveä kallo, leveä ja syvä rintakehä sekä leveä ja voimakas lanne ja takaosa.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Ystävällinen ja eloisa. Erinomainen vainu, pehmeä ote riistasta, innokas uimari. Sopeutuvainen, uskollinen seuralainen. Älykäs, innokas, tottelevainen ja yhteistyöhaluinen. Luonteeltaan ystävällinen, ei saa olla vähääkään hyökkäävä eikä arka.

PÄÄ

Kallo: Leveä ja puhdaslinjainen. Posket eivät saa olla turpeat..

Otsapenger: Selvä.

Kirsu: Leveä ja sieraimet hyvin kehittyneet.

Kuono: Voimakas, ei suippeneva.

Leuat / hampaat: Leuat ovat vahvat ja keskipitkät. Vahvat hampaat. Säännöllinen, täydellinen ja täysihampainen leikkaava purenta, ts. alaleuan etuhampaat koskettavat tiiviisti yläleuan etuhampaiden takapintaa. Hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden.

Silmät: Keskikokoiset, tumman- tai pähkinänruskeat, ilmentävät älykkyyttä ja hyväluonteisuutta.

Korvat: Päänmyötäiset, sijaitsevat melko takana. Eivät isot eivätkä raskaat.

KAULA: Kuiva, vankka ja voimakas, liittyy kauniisti hyväasentoisiin lapoihin.

RUNKO:

Ylälinja: Vaakasuu.

Lanne: Leveä, lyhyt ja voimakas.

Rintakehä: Leveä ja syvä. Tynnyrimäiset, hyvin kaareutuneet kylkiluut. Täyteläinen vaikutelma ei saa johtua ylipainosta.

HÄNTÄ: Rodulle tunnusomainen "saukonhäntä", joka on keskipitkä, tyvestä hyvin paksu ja suippenee kohti hännänpäätä. Ei hapsuinen, vaan kauttaaltaan lyhyen, paksun ja tiheän karvan peittämä, mikä saa hännän näyttämään pyöreähköltä. Koiran häntä voi olla korkea-asentoinen, mutta se ei saa kiertyä selän päälle.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Yleisvaikutelma: Sekä edestä että sivulta katsottuna suorat kyynärpäistä maahan saakka.

Lavat: Pitkät ja viistot.

Kyynärvarret: Voimakaslustoiset ja suorat.

Etukäpälät: Pyöreät ja tiiviit, varpaat hyvin kaareutuneet, polkuanturat hyvin kehittyneet.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Hyvin kehittynyt takaosa, lantio ei ole vähääkään luisu.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Kintereet: Matalat. Pihtikintereisyys on vakava virhe.

Takakäpälät: Pyöreät ja tiiviit, varpaat hyvin kaareutuneet, polkuanturat hyvin kehittyneet.

LIIKKEET: Vapaat, kohtuullisen maavoittavat, edestä ja takaa katsoen suorat.

KARVAPEITE:

Karva: Rodulle tunnusomainen, lyhyt, tiheä, melko karkealta tuntuva, ei laineita eikä hapsuja; vedenpitävä aluskarva.

Väri: Yksivärinen musta, keltainen tai ruskea. Keltainen väri voi vaihdella kermanvaaleasta ketunpunaiseen. Pieni valkoinen täplä rinnassa sallitaan.

KOKO:

Ihannesäkörkorkeus: Urokset 56–57 cm, nartut 54–56 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Liite 2. Jalostustoimikunnan työohje labradorinnoutajille

Jalostukseen pyritään käyttämään mahdollisimman korkealuokkaisia labradorinnoutajia ja siitosyhdistelmää suunniteltaessa otetaan huomioon yksilöiden luonne ja käyttöominaisuudet, ulkomuodolliset seikat sekä perinnölliset sairaudet ja viat. Jalostusarvoa määritettäessä kiinnitetään huomiota koiran oman laadun lisäksi myös sen sukulaisten ja erityisesti sen jälkeläisten laatuun. Työohjeen yleisperiaatteet ovat jalostustoiminnan runkona ja tavoitteena on terve ja rodunomainen labradorinnoutaja.

Jalostustoimikunnan työ on luonteeltaan kasvattajan työtä tukevaa ja auttavaa. Toimikunta pyrkii suunniteltujen yhdistelmien kohdalla huomioimaan kasvattajan omat toivomukset ja tavoitteet. Kasvattaja tekee itse ratkaisun tarjotuista vaihtoehdoista ja vastaa työnsä tuloksista.

Siitoskoiran valinnassa huomioitavat ominaisuudet:

- lonkkanivelten terveys
- kyynärnivelten terveys
- silmien terveys ja koiran sukutausta perinnöllisten silmäsairauksien osalta (PRA,HC, RD, muut)
- ulkomuodolliset ominaisuudet ja näyttelytulokset
- käyttöominaisuudet ja rodunomaisten kokeiden tulokset
- siitokseen käytettävän koiran luonne, ikä ja terveydentila
- geenitestien tulokset

Kyseisiä ominaisuuksia tarkastellaan jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa siten, että uros ja narttu mahdollisimman hyvin täydentävät toisiaan. Jalostusyksilöt arvioidaan kokonaisuutena kiinnittämättä liikaa huomiota mihinkään erityiseen puutteeseen tai ominaisuuteen. Erillisiä ominaisuuksia painotetaan kasvattajan toiveiden mukaisesti rodun kokonaistilanne huomioon ottaen. PEVISAn vaatimusten lisäksi tulee huomioida myös muut rodun senhetkiset ongelmat.

Liite 3. Labradorinnoutajakerho ry pentuvälityksen säännöt

Voimassa 15.5.2008 alkaen, päivitetty 26.3.2011

Pentuvälitykseen hyväksytään Suomessa syntyneet ja Suomessa rekisteröitävät labradorinnoutajapentueet, jotka täyttävät seuraavat kriteerit;

Mikäli pentueen molemmat vanhemmat eivät ole terveysstatukseltaan A-B / 0 / terveet silmät (ei osoita HC, RD, PRA), niin;

Jos toisella vanhemmalla on lonkkanivellausunto C, toisen vanhemman lonkkalausunnon on oltava A tai B. Jos toisella tai molemmilla vanhemmista on lonkkanivellausunto D tai E, pentuetta ei oteta välitykseen.

Jos toisella vanhemmalla kyynärnivellausunto on 1, toisen vanhemman kyynärnivellausunnon on oltava 0. Jos toisella tai molemmilla vanhemmista on kyynärnivellausunto 2 tai 3, pentuetta ei oteta välitykseen.

Pentueen vanhempien silmätarkastuslausunnossa (ECVO-lomake) silmäsairauksien numeroiden 4 (retinan dysplasia), 15 (katarakta, ei synnynäinen) kohdat kortikaali, post.pol) ja 17 (retinan degeneraatio) kohdalla ei saa olla merkintää ”sairas”-sarakeissa. Jos vanhemmat eivät täytä edellä mainittua silmätarkastuslausuntoehto, pentuetta ei oteta välitykseen.

Jos koira, jolla on silmäpeilauksessa mRD- tai gRD-lausunto, todetaan RD/OSD geenitestauksella genotyypiltään normaaliksi (Normal), sen pentue voidaan hyväksyä pentuvälitykseen edellyttäen, että toinen pentueen vanhemmista täyttää terve-määritelmän (ei osoita HC, RD, PRA) silmäsairauksien osalta. (Hallituksen 10.7.2009 hyväksymä lisäys)

Emän ikä:

Suositusikä pennuttamiselle on yli 2 vuotta – alle 8 vuotta.

Alle 20 kk ikäisenä astutetun nartun pentuetta ei oteta välitykseen.

Yli 8-vuoden ikäisenä astutetun nartun pentuetta ei oteta välitykseen.

Koe- ja näyttelytuloksille ei ole vaatimuksia. Kasvattajan on oltava Labradorinnoutajakerhon jäsen. Pentuvälitys on maksullinen ja maksun suuruudesta päättää yleinen kokous.

Labradorinnoutajakerhon hallitus voi perustelluista syistä olla ottamatta välitykseen sellaisen kasvattajan pentuetta, jolla on eläinsuojelurikkomuksia, joka on toiminut hyvän kenneltavan vastaisesti ja/tai jolle jalostustoimikunta on toistuvasti huomauttanut jostakin pennutukseen liittyvästä asiasta. (Hallituksen hyväksymä lisäys 8.9.2009)

ER-rekisteriin merkittyjen koirien pentueita ei oteta välitykseen. (Hallituksen päätös 26.3.2011)

EJ-rekisteriin merkittävä pentue voidaan ottaa pentuvälitykseen, mikäli pentueen vanhemmat täyttävät lonkka- ja kyynärnivelistä sekä silmätarkastuksesta näissä säännöissä mainitut ehdot. Pentueen kohdalle merkitään välityslistalle selvittävä tieto: "Suomen Kennelliiton koirarekisteriohjeen mukaisesti pentue rekisteröidään EJ (ei jalostukseen) -rekisteriin." sekä selvennetään syy miksi pentuetta ei voida rekisteröidä FI-rekisteriin. (Hallituksen päätös 26.3.2011)

Kasvattaja sitoutuu liittämään kasvattamiensa pentujen ostajat Labradorinnoutajakerhon pentuejäseniksi siihen mennessä kun pennut täyttävät 5 kk. Mikäli em. asiaa ei ole hoidettu, kasvattajan tulevien pentueiden pääsy pentuvälitykseen voidaan kieltää. (Hallituksen hyväksymä lisäykset 29.11.2009 ja 19.1.2014)

Labradorinnoutajakerho pidättää oikeuden olla hyväksymättä pentuetta välitettäväksi perustellusta syystä, jota ei välttämättä ole mainittu näissä säännöissä. Täten huomioidaan mahdollisuus, että Suomen Kennelliiton ohjeet ja säännöt voivat muuttua ja olla joiltakin osin Labradorinnoutajakerhon pentuvälityssääntöjen kanssa jopa ristiriidassa ja silti joudumme noudattamaan Kennelliiton määräyksiä.

Liite 4. Geenitestitulosten merkitys koiran jalostuskäyttöön

prcd-PRA –geenitestitulosten merkitys koiran jalostuskäyttöön

periytymistapa autosomaali resessiivinen

prcd-PRA-testitulos (genotyyppi)	Ilmiasu	Merkitys jalostuskäyttöön	Mahdollisuus tuottaa PRA-sairaita pentuja
Normal = normaali (homotsygootti)	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
Clear by parentage = terve vanhempiensa testituloksen perusteella	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
Carrier = kantaja (heterotsygootti)	Terve	Voidaan risteyttää genotyypiltään prcd-PRA normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä on mahdollista syntyä prcd-PRA kantajia.	Todennäköistä, jos risteytetään prcd-PRA kantajan tai prcd-PRA sairaan kanssa.
Affected = sairas (homotsygoottinen mutaatio)	PRA-sairas. Tulee sokeutumaan jossain vaiheessa elämänsä.	Voidaan risteyttää genotyypiltään prcd-PRA normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä syntyy vain prcd-PRA kantajia.	Todennäköistä, jos risteytetään prcd-PRA kantajan kanssa. Yhdistettäessä prcd-PRA sairaan koiran kanssa, kaikki jälkeläiset ovat sairaita.
Testaamaton	Terve tai sairas	Voidaan risteyttää genotyypiltään prcd-PRA normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä saattaa syntyä prcd-PRA kantajia riippuen testaamattoman vanhemman genotyypistä.	Yhdistettäessä toisen testaamattoman koiran kanssa, jälkeläiset voivat olla prcd-PRA normaaleja, kantajia tai sairaita riippuen testaamattomien vanhempien genotyypistä.

CNM (HMLR) –geenitestituloksen merkitys koiran jalostuskäyttöön
periytymistapa autosomaali resessiivinen

CNM (HMLR)- testitulos (genotyyppi)	Ilmiasu	Merkitys jalostuskäyttöön	Mahdollisuus tuottaa CNM (HMLR)-sairaita pentuja
N/N = Clear = normaali (homotsygootti)	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
Clear by parentage = terve vanhempiensa testituloksen perusteella	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
N/CNM = Carrier = kantaja (heterotsygootti)	Terve	Voidaan risteyttää genotyypiltään CNM (HMLR) normaalin koiran kanssa. Yhdis- telmästä on mahdollista syntyä CNM (HMLR)kantajia.	Todennäköistä, jos risteytetään CNM (HMLR) kantajan tai CNM (HMLR) sairaan kanssa.
CNM/CNM = Affected = sairas (homotsygoottinen mutaatio)	CNM (HMLR)- sairas.	Voidaan risteyttää genotyypiltään CNM (HMLR) normaalin koiran kanssa. Yhdis- telmästä syntyy vain CNM (HMLR) kanta- jia.	Todennäköistä, jos risteytetään CNM (HMLR) kantajan kanssa. Yhdistettäessä CNM (HMLR) sairaan koiran kanssa, kaikki jälkeläiset ovat sairaita.
Testaamaton	Terve tai sairas	Voidaan risteyttää genotyypiltään CNM (HMLR) normaalin koiran kanssa. Yhdis- telmästä saattaa syntyä CNM (HMLR) kantajia riippuen testaamattoman van- hemman genotyypistä.	Yhdistettäessä toisen testaamat- toman koiran kanssa, jälkeläiset voivat olla CNM (HMLR) nor- maaleja, kantajia tai sairaita riippuen testaamattomien van- hempien genotyypistä.

EIC –geenitestituloksen merkitys koiran jalostuskäyttöön
periytymistapa autosomaali resessiivinen

EIC-testitulos (genotyyppi)	Ilmiasu	Merkitys jalostuskäyttöön	Mahdollisuus tuottaa EIC -sairaita pentuja
N/N = Clear = normaali (homotsygootti)	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
Clear by parentage = terve vanhempiensa testituloksen perusteella	Terve	Ei rajoituksiajalostuskäytölle	Ei ole mahdollista
N/ EIC = Carrier = kantaja (heterotsygootti)	Terve	Voidaan risteyttää genotyypiltään EIC normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä on mahdollista syntyä EIC kantajia.	Todennäköistä, jos risteytetään EIC kantajan tai EIC sairaan kanssa.
EIC / EIC = Affected = sairas (homotsygoottinen mutaatio)	EIC sairas, alttius saada kohtauksia.	Voidaan risteyttää genotyypiltään EIC normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä syntyy vain EIC kantajia.	Todennäköistä, jos risteytetään EIC kantajan kanssa. Yhdistettäessä EIC sairaan koiran kanssa, kaikki jälkeläiset ovat sairaita.
Testaamaton	Terve tai sairas	Voidaan risteyttää genotyypiltään EIC normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä saattaa syntyä EIC kantajia riippuen testaamattoman vanhemman genotyypistä.	Yhdistettäessä toisen testaamattoman koiran kanssa, jälkeläiset voivat olla EIC normaaleja, kantajia tai sairaita riippuen testaamattomien vanhempien genotyypistä.

RD/OSD –geenitestituloksen merkitys koiran jalostuskäyttöön

RD/OSD -testituloks (genotyyppi)	RD-poimu/OSD yhteys	Merkitys jalostuskäyttöön	Mahdollisuus tuottaa OSD -sairaita pentuja
Normal = normaali (homotsygootti)	Ei ole	Ei rajoituksiajalostuskäytölle. Jos RD-poimuja on havaittavissa, ei ole kysymys RD/OSD-sairaudesta.	Ei ole mahdollista
Carrier = kantaja (heterotsygootti)	RD on todennäköinen, mutta ei aina havaittavissa.	Voidaan risteyttää genotyypiltään RD/OSD normaalin koiran kanssa. Yhdistelmästä on mahdollista syntyä RD/OSD kantajia, joilla on RD.	Todennäköistä, jos risteytetään RD/OSD kantajan tai RD/OSD sairaan kanssa.
Affected = sairas (homotsygoottinen mutatio)	OSD sairas, vakavia luuston kehityshäiriöitä ja näkökyvyn puutetta havaittavissa jo pentuna.	Ei saa käyttää jalostukseen.	Kaikissa pentueissa on todennäköisesti pentuja, joilla on RD tai vakava OSD.
Testaamaton, silmätarkastuksessa RD-lausunnon saanut koira.	Voi olla kysymys RD/OSD-sairaudesta.	Ei saa käyttää jalostukseen ennen kuin RD/OSD-geenitesti on tehty.	Vaikka RD:tä sairastava koira olisi RD/OSD-terve, kahta silmätarkastuksessa RD-sairas lausunnon saanutta koiraa ei saa yhdistää keskenään.
Testaamaton, silmätarkastuksessa RD-terve lausunnon saanut koira (RD-terveiden testaaminen ei ole tarpeellista).	Ei ole	Ei rajoituksiajalostuskäytölle.	Ei ole mahdollista.

Liite 5. RD/OSD-projektissa testatut labradorinnoutajat

*) M=multifokaali-RD, G=geograafinen-RD, OK=terve

Nimi	RD-lausunto/pvm *)	RD/OSD-geenitesti tulos	Isä	Emä	Rek.no	Synt.
ADVENTURER'S GRAVY ON TOP	M/9.1.2008	Normaali / Normal	Adventurer's Single Malt	Adventurer's Doesyourma'K now	FIN13887/07	06/01/2007
COUNTRYLOVE'S HELLO KITTY	OK/ 31.10.2004 M/23.11.2006	Normaali / Normal	Countrylove's Choose Me	Countrylove's All Night Long	FIN19110/03	10/03/2003
COUNTRYLOVE'S KNOCK OFF	M/11.12.2006 M/30.10.2007	Normaali / Normal	Nipntuck Happy Days	Countrylove's Hope And Glory	FIN10277/06	01/12/2005
GRASSDUCKS BABE POINT	M/24.11.2008	Normaali / Normal	Garronpoint Arrow	Bävermarkens Kantele	FIN51531/07	03/09/2007
JUMMI-JAMMIN CLINT EASTWOOD	M/12.1.2009	Normaali / Normal	Polarfisher Brando	Pilens Buffy	FIN14853/08	08/01/2008
JUMMI-JAMMIN GOLDIE HAWN	M/30.1.2009	Normaali / Normal	Polarfisher Brando	Pilens Buffy	FIN14859/08	08/01/2008
MOULDHILL'S AQUARELLE	M/19.2.2008	Normaali / Normal	Strongline's Enjoying Around	Tawastway's Here'N'There	FIN12083/05	29/12/2004
MOULDHILL'S BE THERE	M/15.2.2007	Normaali / Normal	Hyspire Darktown Bandit	Tawastway's Here'N'There	FIN17530/06	07/02/2008
SASKIAN HELLUREI	G/9.12.2008	Normaali / Normal	Palabras Quibble	Saskian Yazz	FIN59872/07	23/11/2007
SASKIAN HÖLKYN KÖLKYN	M+G/ 9.12.2008	Normaali / Normal	Palabras Quibble	Saskian Yazz	FIN59868/07	23/11/2007
STRONGLINE'S DITTY	M/2.6.2008	Normaali / Normal	Follies Rara Avis	Strongline's Heaven Knows	FIN18038/06	05/03/2008
STRONGLINE'S PIGGYWIGGY	G/4.1.2002 OK/29.6.2004 OK/2.6.2008	Normaali / Normal	Tawastway's Fooling Aroud	Strongline's Jolly Known	FIN36840/00	21/09/2000
STRONGLINE'S QUATTRO	M/24.10.2008	Normaali / Normal	Upwards Goodwill Gunnar	Strongline's Zipper	FIN55107/07	19/10/2007
SWEETMIX DARK ANGEL	M/28.10.2004	Normaali / Normal	Strongline's Halley's Comet	Strongline's Xtra Sweet	FIN45499/03	21/10/2003
TAWASTWAY'S JOLLY FOX	M/2.5.2007	Normaali / Normal	Biggas Ynga	Strongline's Well-Known	FIN26730/06	04/04/2008
UPWARDS JALLA JALLA	G/11.8.2008 G/29.8.2008 G/10.3.2009	Normaali / Normal	Palabras Keep On Movin'	Upwards Camilla	FIN40463/06	22/06/2008
UPWARDS KNOWHAU'S KIARA	M/19.4.2008	Normaali / Normal	Robust Brown Cupido	Upwards Gilda	FIN21934/07	09/03/2007
WELJESTEN DREAM DANCE	M/13.6.2008	Normaali / Normal	Skovager's Amacing Miguel	Weljesten Black Jive	FIN11630/05	29/11/2004

Liite 6. Labradorinnoutajien luonnetilanne Suomessa, opinnäytetyö

 <p>KESKI-POHJANMAAN MAASEUTUOPISTO <small>Kannuksen yksikkö</small></p>	<p>Päivämäärä 12.5.2008</p>	<p>Julkaisun laji Opinnäytetyö</p>
<p>Tekijä(t) Essi Häikiö</p>		
<p>Nimeke Labradorinnoutajien luonnetilanne Suomessa</p>		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittaa labradorinnoutajien luonnetilannetta Suomessa luonne- ja käytösongelmakyselyn perusteella sekä tutkimalla hiukan rodun luonnetestihistoriaa. Olen myös yrittänyt pohtia, mitä luonteiden parantamiseksi tulisi tehdä. Tekemäni kyselyn vastausten lisäksi olen käyttänyt aineistoina koira-aiheisia internet sivuja, – lehtiä sekä – kirjoja. Työni on tekstein, taulukoin ja kuvin toteutettu.</p> <p>Loppupäätelmänä voidaan todeta, että rodun luonnetilanne on kohtuullisen hyvä mutta parannettavaa on: Kyselyn vastaukset osoittavat aggressiivisuuden muita koiria kohtaan ja ylivilkkauden olevan melko yleisiä ongelmia. Omistajien kuvausten perusteella luonteessa yleisimmät piirteet ovat sosiaalisuus, iloisuus, toiminnanhaluisuus, helppo koulutettavuus ja rauhallisuus. Vaikka rodussa onkin ylivilkkautta, myös rauhallisia yksilöitä löytyy paljon.</p> <p>Labradoriharrastajat ovat hyvin kiinnostuneita luonnetestauksesta, joka voisi olla apuna rodun luonteen parantamisessa kasvattajien saadessa sen kautta tietoa koirien jalostuskelpoisuudesta. Luonnetestin eri osa-alueiden optimiarvosanojen saavuttamisessa labradorinnoutajat vaikuttavat olevan rotujen kärkeiluokkaa mutta esimerkiksi pehmeys on rodussa lisääntymään päin. Ongelmakoirien määrän lisääntymistä voitaisiin myös ennaltaehkäistä paremmin, informoimalla labradorinnoutajaa harkitsevia ja uusia omistajia rodun taipumuksista tiettyihin käytösongelmiin sekä neuvomalla oikeanlaiset koulutusmenetelmät. Tällä hetkellä labradorinnoutajan luonteeseen ja käytösongelmiin liittyviä tekstejä on hyvin vähän saatavilla.</p>		
<p>Avainsanat (Asiasanat)</p> <p>labradorinnoutaja, luonne, luonnetesti, käytösongelma</p>		
<p>Ulkoasu</p> <p>teksti</p>		
<p>Sivumäärä 28</p>	<p>Kieli suomi</p>	
<p>Muita tietoja</p>		

SISÄLTÖ

Sisältö	66
1. Johdanto	66
2.1 Rotumääritelmästä	67
2.2 Tulkinta	67
2.2.1 Ominaispiirteet ja luonne	67
2.3 Mielikuvat labradorinnoutajasta	67
3. Labradorinnoutajat luonnetestissä.....	68
3.1 Labradorinnoutajien luonnetestihistoria	68
3.2 Rotuprofiili	68
3.2.1 Yleistä	68
3.2.2 Puolustushalu ja terävyys	69
3.2.3 Kovuus	69
3.2.4 Toimintakyky	69
3.2.5 Luoksepäästävyys	69
3.2.6 Taisteluhalu	69
3.2.7 Hermorakenne ja temperamentti	69
3.2.8 Negatiiviset arvosanat	70
3.2.9 Optimiarvosanat	70
4. Kysely	70
4.1 Yleistä kyselystä	70
4.2 Kyselyn tulokset	71
4.3 Eri ongelmat	72
4.3.1 Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan	72
4.3.2 Aggressiivisuus muita koiria kohtaan	73
4.3.3 Vahtiminen	73
4.3.4 Ylivilkkaus	73
4.3.5 Eroahdistus	74
4.3.6 "Kuumuminen"/ keskittymiskyvyn puute	74
4.3.7 Arkuus	74
4.3.8 Yliseksuaalisuus/ hyvin dominoiva käytös	75
4.3.9 Liiallinen sosiaalisuus	75
4.3.10 Ei ongelmia	75
4.3 Omistajien kuvaukset koiriensa luonteista	75
4.4 Omistajien kiinnostus luonnetestiä kohtaan	77
5. Pohdintaa.....	77
6. Lähdeluettelo	78

1. JOHDANTO

Kotoani on löytynyt labradorinnoutajia noin seitsemän vuoden ajan ja luonne on se asia, josta olen rodussa erityisesti kiinnostunut. Olen kuitenkin huomannut, että labradorinnoutajien luonnetta käsitteleviä suomenkielisiä artikkeleita ja tutkimuksia on hyvin vähän tarjolla, vaikka kysyntää niille varmasti olisi paljon. Esimerkiksi internetissä hyvin useat luonnetta käsittelevät tekstit keskittyvät vain hehkuttamaan rodun helppoa koulutettavuutta ja iloisuutta, vaikka labradorinnoutajaa harkitsevien pitäisi saada tietoa myös rodussa esiintyvistä käytösongelmista. Melkein pä ainoa paikka saada tietoa on noutajien keskustelupalsta, josta labradorien omistajat hakevat apua koiriensa käytösongelmiin. Toivon että opinnäytetyöstäni olisi edes hiukan apua ihmisille, jotka etsivät informaatiota rodun luonteesta.

Tavoitteenani oli tehdä opinnäytetyö, josta käy jonkin verran ilmi rodun tämänhetkinen luonnetilanne Suomessa: Halusin erityisesti tietää, mitkä käytösongelmat ovat yleisimpiä. Opinnäytetyöni runkona on kysely labradorien omistajille koskien koirien käytösongelmia ja omistajien kiinnostusta luonnetestiä kohtaan. Olen myös tehnyt hiukan yhteenvetoa luonnetestatuista labradorinnoutajista Suomessa sekä pohtinut tulevaisuudennäkymiä.

Jotta työni olisi täysin ymmärrettävissä, täytyy tuntea jonkin verran koira- ja luonnetestitermistöä. Esimerkiksi

luonnetestin kulusta ja sen arvioinnista en kertonut yleisesti kovinkaan paljoa, koska kaikki se tieto on luettavissa internetissä monella eri sivustolla.

2. ROTUMÄÄRITELMÄ JA MIELIKUVAT RODUSTA

2.1 Rotumääritelmästä

Ominaispiirteet: Hyväntuulinen ja eloisa. Hyvä vainu, pehmeä ote riistasta, innokas uimari, sopeutuvainen, uskollinen seuralainen..

Luonne: Älykäs, innokas, tottelevainen ja yhteistyöhaluinen. Luonteeltaan ystävällinen, ei saa olla hyökkäävä eikä arka. Labradorinnoutajakerho ry.

2.2 Tulkinta

2.2.1 Ominaispiirteet ja luonne

Labradorinnoutajan tehtävänä metsästyskoirana on noutaa riistaa vedestä ja maalta. Rakenteen lisäksi myös luonteen tulee soveltua tähän käyttötarkoitukseen. Rodun tulee suhtautua ystävällisesti ja avoimesti niin toisiin koiriin kuin ihmisiin. Aggressiivisuus ei ole sallittua missään tilanteessa, ei edes urosten välillä. Myös arkuus on täysin epätoivottu piirre. Ainoastaan pentujen ja nuorten koirien ujostelu vieraisissa tilanteissa on sallittua, jos koiran hermorakenne vaikuttaa muuten normaaliilta.

Hysterinen ylivilkkaus ei ole sama asia kuin rotumääritelmässä mainitut hyväntuulisuus ja eloisuus: Ylivilkkaat koirat ovat vaikeita hallita arkielämässä, ja tämä tulisi huomioida jalostuksessakin. Ylivilkkaan koiran rinnalla tasapainoinen, rotumääritelmän mukainen labradori saattaa vaikuttaa jopa vaisulta.

Labradorinnoutajan tulee siis olla toiminnanhaluinen (olematta yliaktiivinen), avoin vieraita ihmisiä ja koiria kohtaan, iloinen sekä koiran tulee nopeasti palautua stressaavista tilanteista. Rodulla terävyys ja puolustushalu eivät ole hyväksyttäviä piirteitä. Labradorinnoutajakerho ry.

2.3 Mielikuvat labradorinnoutajasta

Hyvin usein ihmisillä on mielikuva labradorinnoutajasta, joka ei päde rotuun juuri ollenkaan. He pitävät labradoria ennen kaikkea tottelevaisena (oppii asiat opettamatta) ja rauhallisena. Tähän mielikuvaan saattaa vaikuttaa se, ettei rodussa esiintyvistä käytösongelmista juurikaan ole tietoa kirjallisuudessa ja internetissä. Termistökin rotua käsittelevissä teksteissä on harhaanjohtavaa: Yleensä keskitytään vain hehkuttamaan rodun ”miellyttämisenhalua” ja ihmisystävällisyyttä. Uudelle omistajalle saattaakin tulla yllätyksenä, kun pienestä suloisesta pennusta kasvaa lähes 40-kiloinen järkäle, joka on kaikkea muuta kuin rauhallinen. Varsinkin urosten kanssa ongelmia yleensä ilmenee: Tuttu näky tottelevaisuuskoulutuksissa on noin vuoden ikäinen labradoriurossa, joka ei ole juuri yhtään omistajansa hallinnassa. Koira on yleensä kiinnostunut vain muista koirista ja mahdollisesti myös käyttäytyy aggressiivisesti näitä kohtaan. Labradorin suuri suosio opaskoirana ja virkakoiraan tullissa lisäävät tiettyjä mielikuvia rodusta.

3. LABRADORINNOUTAJAT LUONNETESTISSÄ

3.1 Labradorinnoutajien luonnetestihistoria

Taulukko 1. 357 testattua labradorinnoutajaa vuosina 1991-2007

	Urokset	Nartut	Yhteensä
1991	1	0	1
1992	0	0	0
1993	0	1	1
1994	8	12	20
1995	6	5	11
1996	15	9	24
1997	16	4	20
1998	8	10	18
1999	6	6	12
2000	7	3	10
2001	3	7	10
2002	9	7	16
2003	16	13	28
2004	16	20	36
2005	14	12	26
2006	30	35	65
2007	22	37	59
Testattu yht.	176	181	357
Jälkeläisiä	30	77	117

Luonnetesti on tullut käyttöön Suomessa 1977 mutta tuloksia KoiraNet:istä on vain vuodesta 1991 lähtien. Testin suosio on selvästi lisääntynyt vuodesta 1994 alkaen, 2000-luvulta lähtien testissä käyneiden koiramäärien lisääntyminen johtuu luultavasti rodun suosion kasvamisesta Suomessa.

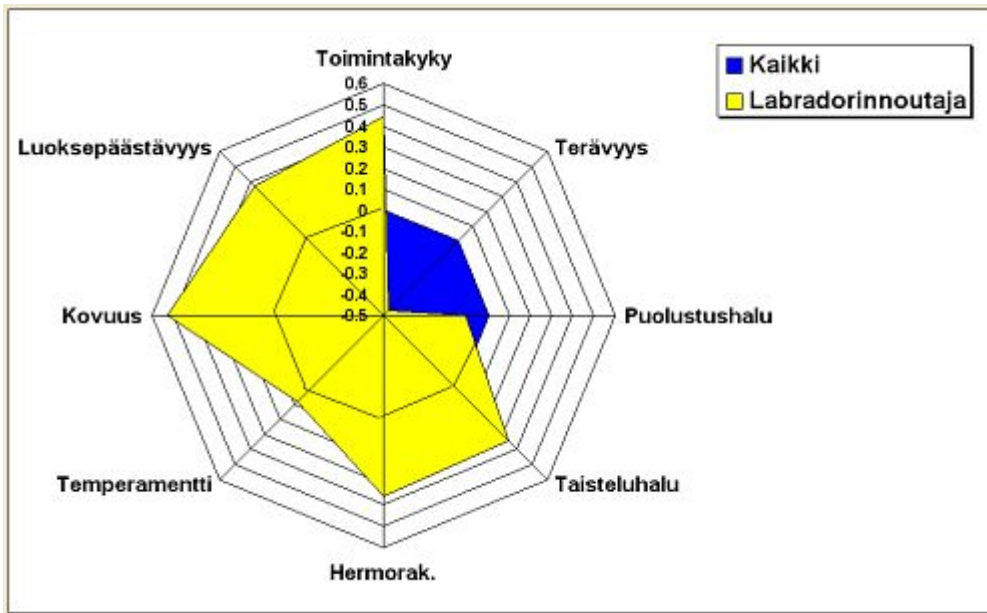
3.2 Rotuprofiili

3.2.1 Yleistä

Rotuprofiili (kuva 1.) kuvaa luonnetestitulosten perusteella näkyviä luonteen erikoispiirteitä labradorinnoutajilla. Yksittäisen koiran tuloksia tarkastellessa tulee huomioida rodun alkuperäinen käyttötarkoitus ja kannan tämänhetkisen tilanteen mukainen oma luonnekuva.

Testituloksen loppupistemäärällä ei ole niinkään väliä, vaan eri osa-alueiden tuloksilla. Osa-alueista saatuja pisteitä tulee verrata rodun ”ihanne” tulokseen (mitkä pistemäärät eri osa-alueissa ovat ihanteellisia labradorinnoutajalle). Lankinen, <http://www.fortunecity.com/greenfield/bigmama/10/profiili.htm>.

Rotuprofiilissa ei ole 2000-luvulla testattuja koiria, joten profiili saattaisi nykyään olla aavistuksen verran erilainen.

Kuva 1. Rotuprofiili labradorinnoutajista. Lankinen, <http://www.fortunecity.com/greenfield/bigmama/10/360s.htm>

Kuvassa sininen alue kuvaa kaikkien muiden rotujen keskiarvoa eri osa-alueissa, keltainen alue taas kuvaa labradorinnoutajien poikkeamaa tästä kaikkien rotujen keskiarvosta. Osa-alueet joissa keltainen on suurempi kuin sininen, rodun ominaisuudet ovat keskimääräistä vahvempia. Jos päinvastoin keltainen alue on pienempi kuin sininen, ominaisuus on heikompi.

3.2.2 Puolustushalu ja terävyys

Kuten kuvasta voidaan havaita, erityisesti terävyys ei ole vahva ominaisuus labradorinnoutajilla, aivan kuten ei pidäkään olla. Vaikka puolustushalu onkin keskiarvoa pienempi, on se kuitenkin kohtalainen verrattuna terävyyteen ja siihen seikkaan, ettei labradorinnoutajan kuuluisi olla missään tilanteessa puolustushaluinen.

3.2.3 Kovuus

Kaaviosta päätellen rotu vaikuttaa suhteellisen kovalta mutta luonnetestitetokantaa tutkiessa voi havaita, että koiria on testattu kovien lisäksi myös melko paljon pehmeiksi. Käydessäni oman koirani kanssa luonnetestissä vuonna 2006, tuomari Jorma Lankinen kertoi, että nykyään luonteeltaan pehmeiden labradorien määrä luonnetestissä on lisääntynyt. Toisaalta testissä käy myös todella kovia koiria, joiden pisteet yhdessä pehmeiden koirien pisteiden kanssa nostavat rodun kovuutta verrattuna kaikkien muiden rotujen keskiarvoon.

3.2.4 Toimintakyky

Labradorin suuri suosio harrastus- ja virkakoirona edellyttää siltä toimintakykyä. Toimintakykyyn vaikuttavat useat yksilön ominaisuudet kuten temperamentti, kovuus, rohkeus, taisteluhalu, puolustushalu ym. (Johansson). Toimintakyky on korrelaatioissa kovuuteen (toimintakyky edellyttää jonkinasteista kovuutta), mikä osittain selittää rodun melko suuren toimintakyky tason rotuprofiilissa. Toimintakyky on yksi tärkeimmistä testattavista ominaisuuksista, joten on hyvä, että rodulla ei sen osalta tuntuisi olevan ongelmaa.

3.2.5 Luoksepäästävyys

Luoksepäästävyys on rodulla keskimääräistä vahvempi ominaisuus rotuprofiilissa aivan kuten pitääkin, sillä labradorinnoutajan tulee suhtautua ystävällisesti vieraisiin ihmisiin. Luoksepäästävyys ja terävyys suhtautuvat toisiinsa käänteisesti korkean terävyyden madaltaessa luoksepäästävyyttä.

3.2.6 Taisteluhalu

Labradorinnoutajilla taisteluhalu ei välttämättä ole havaittavissa vielä erikoiskokeessa, jossa tuomari leikkii koiran kanssa, sillä usean koiran kanssa vetoleikkejä ei ole ollenkaan aikaisemmin leikitty. Taisteluhalu mitataan kuitenkin muissakin osasuorituksissa, esimerkiksi kelkkakokeessa.

3.2.7 Hermorakenne ja temperamentti

Myös hermorakenteella ja temperamentilla on negatiivinen korrelaatio: Mitä matalampi temperamentti on, sitä parempi hermorakenne. Labradoreilla temperamentti on vain vähän yli muiden rotujen keskiarvoa, hermorakenne taas selvästi enemmän. Paukku-arkuus tai ukkosen pelko esim. ovat helposti, lähes jokaisen tunnistettavia (suuria) puutteita hermorakenteessa (Johansson).

3.2.8 Negatiiviset arvosanat

I= Toimintakyky
 II= Terävyys
 III= Puolustushalu
 IV= Taistelutahto
 V= Hermorakenne
 VI= Temperamentti
 VII= Kovuus
 VIII= Luoksepäästävyys

Taulukko 2. Negatiiviset arvosanat labradorinnoutajilla

Koiria	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Yhteensä
130	12%	0%	6%	8%	1%	3%	5%	0%	5%

3.2.9 Optimiarvosanat

Taulukko 3. Optimiarvosanat labradorinnoutajilla

Koiria	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Yhteensä
130	0%	19%	38%	33%	5%	42%	53%	44%	29%

4.KYSELY

4.1 Yleistä kyselystä

Tein kyselyn internetissä suomen noutajakoiraajärjestön keskustelupalstalla labradorinnoutajien omistajille. Koirien mahdollisten käytösongelmien lisäksi pyysin myös kuvauksia koirien elinympäristöistä ja – tavoista, jotka autoivat käyttäytymisen tulkinassa. Ilmenneet ongelmat listasin taulukoksi, luonteiden kuvauksista kerron erikseen. Kysely oli seuraavanlainen:

Hei!

Olen opiskelija Keski-Pohjanmaan maaseutuopistosta, Kannuksen yksiköstä ja opiskelen yhdistelmätutkintoa maaseutuyrittäjänperustutkinto, kennel suuntautuminen + lukio. Teen lopputyötä suomalaisten labradorinnoutajien luonteista, johon tarvitsisin mahdollisimman paljon labradorien omistajien kuvauksia koiristaan ja niiden elinympäristöistä. Käytän kyselyn tuloksia lopputyössäni mm. otteina vastauksista. Vastaaajan henkilötietoja ei julkisteta. Voit vastata minulle joko tähän viestiketjuun, yksityisviestillä tai sähköpostilla. Kiitos kaikille vastanneille jo etukäteen!

1. Koirasi sukupuoli
2. Koirasi ikä
3. Kuvaile omin sanoin koirasi luonnetta
4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?
5. Missä iässä ongelma alkoi ilmetä?
6. Harrastatko koirasi kanssa jotain? Jos harrastat, kerro mitä

7. Onko koirasi luonnetestattu? Jos ei ole, oletko harkinnut mahdollisesti vieväsi sen testiin joskus tulevaisuudessa?
8. Kuinka paljon koirasi saa liikuntaa päivittäin?
9. Kuuluuko perheeseesi muitakin koiria?
10. Asutko taajamassa vai taajaman ulkopuolella?

4.2 Kyselyn tulokset

Luokittelin koirat ikäryhmiin pennut (7vk-8kk), nuoret (8kk-2v) ja aikuiset (2v-), koska jotkin ongelmat saattavat olla ohimeneviä. Esimerkiksi pentuna alkanut ylivilkkaus saattaa vähentyä iän karttuessa. Jos koiralla oli/ oli ollut jokin käytösongelma, laitoin koiran siihen ikäryhmään, jolloin ongelma oli alkanut. Jos koiralla taas ei ollut minkäänlaisia käytösongelmia, listasin koiran sen nykyisen iän mukaan. Joillakin koirilla on saattanut olla useampia ongelmia, siksi numeroiduissa kohdissa on enemmän vastauksia kuin koiria on yhteensä.

Jotkin omistajat kertoivat, ettei heidän koirallaan ollut mitään ongelmia mutta luonnetta kuvaillessa he kertoivat labradorille epätyypillisestä käytöksestä (esimerkiksi aggressiivisuus): Omistaja ei siis nähnyt käytöstä omasta mielestään ongelmallisena. Nämä tapaukset olen listannut myös johonkin käytösongelma kohtaan.

Kysymyskohtaan yhdeksän olisin voinut liittää myös kysymyksen, oletko aiemmin omistanut koiria, sillä suurimpaan osaan listatuista ongelmista omistaja on voinut vaikuttaa koulutuksella.

Taulukko 4. Pennut (7vk-8kk)

Pennut 7vk-8kk	
1. Ei ongelmia	10
2. Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan	1
3. Aggressiivisuus muita koiria kohtaan	0
4. Vahtiminen	3
5. Ylivilkkaus	14
6. Eroahdistus	2
7. Kuumuminen/ keskittymiskyvyn puute	2
8. Arkuus	2
9. Yliseksuaalisuus	1
10. Liiallinen sosiaalisuus	1
	yht: 35

Taulukko 5. Nuoret 8kk-2v

Nuoret (8kk-2v)	
1. Ei ongelmia	20
2. Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan	4
3. Aggressiivisuus muita koiria	10
4. Vahtiminen	1
5. Ylivilkkaus	6
6. Eroahdistus	1
7. Kuumuminen/ keskittymiskyvyn puute	3
8. Arkuus	1
9. Yliseksuaalisuus	3
10. Liiallinen sosiaalisuus	2
	yht: 44

Taulukko 6. Aikuiset (2v-)

Aikuiset (2v-)	
1. Ei ongelmia	34
2. Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan	2
3. Aggressiivisuus muita koiria kohtaan	6
4. Vahtiminen	2
5. Ylivilkkaus	1
6. Eroahdistus	0
7. Kuumuminen/ keskittymiskyvyn puute	0
8. Arkuus	0
9. Yliseksuaalisuus	0
10. Liiallinen sosiaalisuus	0
	yht: 42

Vastauksia yhteensä: 121

4.3 Eri ongelmat

4.3.1 Aggressiivisuus ihmisiä kohtaan

Aggressiivisuutta ihmisiä kohtaan ilmeni seitsemän tapausta, yleensä suhtautumista ihmisiin kuvailtiin enemminkin innokkaaksi ja ystävälliseksi. Aggressiivisuuden rajaksi katsoin murinan/haukunnan ihmisiä kohtaan. Jos kyse kuitenkin oli vahtimisesta ilmenneestä aggressiivisuudesta, laitoin sen vahtimiskohtaan. Usein aggressiivinen käytös johtuu pelosta ja varsinkin jotain tiettyä ihmistyyppiä kohtaan: Kahdessa kyselyvastauksessa pelko kohdistui miehiin. Koiralle oli esimerkiksi voinut sattua jotain epämiellyttävää liittyen miehiin, jonka se sitten muisti jälkeensä. Ainoastaan yhdessä tapauksessa aggressiivisuuden syynä oli dominanssiaggressiivisuus. Vaikka koira olisi muuten ystävällinen, aggressiivisuus ihmisiä kohtaan saattaa ilmetä muun muassa remmirähjäämisenä.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

”Joitain miehiä kohtaan ollut pidättyväinen. Eli jos vieras kutsunut niin koira murissut ja väistänyt. Tekee tuttavuutta vasta kun itse haluaa.”

”Koira on hieman varautunut/pelokas vieraita ihmisiä kohtaan. Tämä ilmenee haukkumisena ja ryntäämisenä kohti vierasta ihmistä. Toisia koiria kohtaan on todella mallikelpoinen.”

4.3.2 Aggressiivisuus muita koiria kohtaan

Aggressiivisuus muita koiria kohtaan oli toiseksi yleisin ongelma, joka kyselyvastauksissa ilmeni. Ikä jolloin aggressiivisuutta oli alkanut ensimmäisen kerran esiintyä, oli yleensä 1-3 vuotta. Tähän varmasti vaikuttavat koirakohtaiset erot aikuistumisessa. Aggressiivisuutta uroksilla oli enimmäkseen samaa sukupuolta kohtaan ja nartuilla yhtäläillä sekä samaa että eriä sukupuolta kohtaan. Joissakin tapauksissa nartut eivät myöskään voineet sietää muiden koirien pentuja. Aggressiivisuuden syitä oli monia, muun muassa pelko, vahtiminen ja dominanssi. Joidenkin koirien kerrottiin olevan remmirähjääjiä mutta muulloin ne tulivat hyvin toimeen muiden koirien kanssa. Kuten ihmisiin kohdistuvassa aggressiivisuudessa myös tässä kohdassa laitoin vahtimisesta syntyvän aggressiivisuuden vahtimiskohtaan.

Suurin osa vastaajista tuntui olevan sitä mieltä, että aggressiivisuus on ei-toivottu piirre rodussa. Oli kuitenkin joitakin vastauksia, joissa aggressiivisuuden katsottiin kuuluvan tiettyyn ikäkauteen tai että koiran ei tarvitse sietää kaikkia muita koiria.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

” Aggressiivinen pentuja kohtaan. Murahtaa kerran, jos pentu ei usko ja yrittää uudelleen, nappaa hampailla melko lujaa.”

” Koirani on tiettyjä koiria kohtaan aggressiivinen, uroksille ilmoittaa heti ettei kannata lähennellä”

”Ei tule aina toimeen muiden urosten kanssa”

4.3.3 Vahtiminen

Vahtimiskäyttäytymistä ilmeni kuusi tapausta, joista osa liittyi kodin/auton vahtimiseen vierailta, osassa tapauksista taas koira vahti jotain omimaansa esinettä (esimerkiksi luu) ihmisiltä tai toisilta koirilta. Kodin vahtimisessa koira teki yleensä vain ”ilmoitushaukun”, eikä käyttäytynyt muuten aggressiivisesti. Kuten vastauksistakin oli havaittavissa, esineistä ihmisille muriseminen on huomattavasti helpompi kitkeä pois kuin kodin vahtiminen.

Otteita vastauksista:

” Kova vahtimaan kotia ja autoa”

”Murkkuikäisenä pentuna yritti pari kertaa murista luustaan, mutta tämä loppui ”keskustelujen” jälkeen”

4.3.4 Ylivilkkaus

Ylivilkkaus on selvästi suurin ongelma, jota rodussa ilmenee. Suurimmalla osalla tapauksista koiralla oli alkanut ilmetä ylivilkkautta jo hyvin nuorella iällä (useimmiten alle kolme kuukautisena). Osa koirista oli rauhoittunut iän karttuessa, osalla ongelma oli jatkuva: Onkin normaalia, että koira on pentuna vilkas mutta häiritsevä ylivilkkaus ei kuulu labradorin rotumääritelmään. Ylivilkkaus tuo mukanaan monia ongelmia kuten keskittymiskyvyn puutteen, sillä ylivilkas koira reagoi vahvasti ympäristöönsä.

Ylivilkkaus tuntuu olevan nykyisin labradorinoutajilla niin yleistä, että moni rodun harrastaja katsoo tämän ylivilkkauksen kuuluvan rodulle. Rotumääritelmän mukainen, tasapainoinen koira on usein kummastelun kohde sen rauhallisuuden vuoksi. Elämä tällaisen koiran kanssa on kuitenkin huomattavasti helpompaa koiran osatessa rauhoittua tarpeen vaatiessa ja sen kyetessä siltikin ”räjähtävään” toimintaan esimerkiksi treenitilanteissa. Vaikka ylivilkkaus onkin huono piirre, ei flegmaattisuuskään (koira käyttäytyy useimmiten hyvin passiivisesti) ole arkielämän ja harrastamisen kannalta sen parempi.

Joillakin koirilla ylivilkkaus saattaa johtua liikunnan ja tekemisen puutteesta varsinkin, jos koiralle on aiemmin, sen

ollessa nuorempi järjestetty enemmän tekemistä. Monet koirankouluttajat ovat nykyisin sitä mieltä, että nuorten, alle vuoden ikäisten koirien systemaattinen aktivointi ja valmentaminen tekee koirista yliaktiivisia ja keskittymiskyvyttömiä (Koskentalo, 2001, 129).

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

”Ylivilkkaus, jonka mukana tuomia ”ongelmia” (lasten kohtaaminen, uudet ihmiset, toisten koirien kohtaaminen)”

”Touhottaa aika paljon eli ei tahtoisi rauhoittua, vaikka jo väsyttäisikin. Käy usein ”ylikierröksillä”, joka ilmenee kiihkeänä läähätyksenä.”

” Joskus koiralla on vaikeuksia asettua vaan olemaan (ylivilkkautta), kun koko ajan haluaisi tehdä jotakin.”

4.3.5 Eroahdistus

Eroahdistus kohtaan merkitsin vain tapaukset, joissa eroahdistus käyttäytyminen oli jatkunut pidempään kuin pentuiän tai ongelma oli ollut todella paha. Tähänkin ongelmaan ihminen on voinut vaikuttaa paljon totuttamalla pentua yksinoloon: Hyvin moni pentu tuhoaa tavaroita jäädessään yksin mutta yleensä ongelma häviää koiran varttuessa. Koskentalon (2001) mukaan eroahdistusta on yleensä pehmeillä yksilöillä.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

”Koiralla oli kauhea tuhoamisvimma 2 ½-vuotiaaksi asti (tuhoi koko kodin irtaimiston jenkkisängystä kenkiin ja lisäksi lattialistat)”

”Eroahdistusta hieman, kun yksin on joutunut olemaan. Ei tähän mennessä onneksi muuta.”

4.3.6 ”Kuumuminen”/ keskittymiskyvyn puute

”Kuumuminen” ja keskittymiskyvyn puute tarkoittavat melkein samaa asiaa, joten laitoin ne yhdeksi kohdaksi. ”Kuumumisella” tarkoitetaan sitä, kun koira innostuu jostain asiasta niin paljon, ettei se enää pahimmassa tapauksessa kykene ottamaan ohjeita vastaan ohjaajaltaan ja/tai sille ilmenee jotain muuta ei-toivottua käytöstä: Yleensä koira äänтелеe häiritsevästi ja mahdollisesti yrittää purkaa intoaan johonkin kohteeseen (esimerkiksi hihnan repiminen tai ohjaajan näykkiminen). Tässä tilassa koira ei kykene oppimaan. Harrastuslajeista ”kuumumista” voi ilmetä missä tahansa, yleisimmät labradoreilla ovat luultavasti NOME ja agility.

Keskittymiskyvyn puute liittyy vahvasti ”kuumumiseen”, sillä ”kuumumisessa” koiran keskittymiskyky kärsii. Keskittymiskyvyn puutteen ymmärrän kuitenkin laajempaan ongelmana kuin ”kuumumisen”, jossa ongelma liittyy yleensä vain yhteen - muutamaan asiaan. Keskittymiskyvyn puute on ehkä enemmänkin koulutuksellinen seikka, sillä koira ei mahdollisesti ole sosiaalistettu kunnolla (kiinnostuu kaikesta ulkopuolisesta) tai ohjaaja ei ole sille tarpeeksi kiinnostava. Ylivilkkaus on myös kytköksissä keskittymiskyvyn puutteeseen, sillä ympäristöönsä vahvasti reagoivaa koira on vaikeampi hallita.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

”Vaikeuksia keskittyä esim. harjoituskentällä.”

”Murrosiässä ylikuumeneminen tilanteissa, joissa paljon toisia koiria (hilseily, haukkuminen).”

4.3.7 Arkuus

Arkuus kohtaan laitoin tapaukset, joissa koira pelkäsi monia eri asioita. Useassa vastauksessa kerrottiin koiran pelosta 1-2 asiaa kohtaan mutta tämä saattoi johtua vain koiran huonosta sosiaalistamisesta tai siitä, että koiralle oli sattunut jotain ikävää liittyen pelon aiheuttajaan. Arkoja koiria kyselyssä ilmeni vain kolme, kahdella arkuutta oli havaittavissa jo hyvin nuorella iällä.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

"Erittäin pehmeä koira, ohjaajaherkkä, vähän flegmattinen, huono hermorakenne. Arka/säikky koira, meni helposti lukkoon/lamaantui (esim. koulutustilanteissa piti olla itse tarkkana, että ei ollut liian dominoiva/vaativa tai kouluttanut koiraa huonolla tuulella, sillä tämä sai aikaan vain sen, että koira lamaantui täysin). Sai täydellisen paniikkikohtauksen jos oli pakko tehdä jotain mitä pelkäsi, reagoi omasta mielestään uhkaaviin tilanteisiin (esim. pimeällä "uhkaavat" vastaantulijat, oksan rasahdus pusikossa, tms.) haukkumalla (tämä ominaisuus paheni iän myötä, tosin koulutuksella sitä saatiin vähän hillittyä)."

4.3.8 Yliseksuaalisuus/ hyvin dominoiva käytös

Yliseksuaalisuutta/ hyvin dominoivaa käytöstä ilmeni neljä tapausta, joista suurin osa oli puhjennut koiran saavutettua sukukypsyyden. Mielestäni yliseksuaaliseksi tapaukseksi voidaan katsoa koira, joka jatkuvasti yrittää astua myös narttuja, jotka eivät ole kiimassa. Dominoivan koiran käytöstä ei pidä sekoittaa yliseksuaalisuuteen, sillä koira saattaa yrittää astua pelkästään dominoimismielessä esimerkiksi ihmistä tai samaa sukupuolta olevaa lajikumppaniaan. Ihmiseen kohdistuva astuminen ei johdu seksuaalisesta halusta – se johtuu tavallisesti kontrollinhalusta tai silkasta toiminnanhalusta (Koskentalo, 2001, 123). Uroksilla yliseksuaalisuus saattaa aiheuttaa ongelmia oikeissa astutustilanteissa, sillä koira ei mahdollisesti pysty keskittymään kunnolla astumiseen.

Otteita vastauksista:

4. Onko koirallasi/onko koirallasi ollut jotain käyttäytymisongelmia (esim. aggressiivisuus muita koiria kohtaan, ylivilkkaus, arkuus..)?

"Ainut ongelma on yliseksuaalisuus, yrittää astua kaikkia koiria aina"

"Vielä ei ole ilmennyt isompia ongelmia, ellei sukukypsyyden puhkeamista lasketa ja poika pyrkii astumaan vähän kaikkea mikä liikkuu...."

4.3.9 Liiallinen sosiaalisuus

Liiallinen sosiaalisuus kohtaan merkitsin koirat, joilla sosiaalisuus oli todella yliampuvaa ja omistajatkin näkivät sen ongelmaksi. Usein ihmiset jotka eivät pidä rodusta kertovat syyksi juuri labradorien "häsläämisen" tapaamistilanteissa. Labradorin tulee olla ystävällinen ja avoin vieraita koiria ja ihmisiä kohtaan mutta jatkuva ja häiritsevä kontaktin hakeminen ei ole tyypillistä. Oikeanlaisella pentuajan sosiaalistamisella ja kouluttamisella ylisosiaalisen koiran innokkuutta voidaan hillitä.

4.3.10 Ei ongelmia

121 koirasta 64 kerrottiin säästyneen ongelmilta. Moni omistaja epäili syyksi hyvän sosiaalistamisen ja kouluttamisen pentuajana, suurimmassa osassa vastauksista syitä ei kuitenkaan pohdittu. Joissakin vastauksissa koiran luonnetta oli kuvailtu todella tarkasti. Nämä luonteiden kuvaukset olivat hyvin samankaltaisia ja suurin osa näistä koirista tuntui edustavan omistajienkin mielestä rotumääritelmän mukaista, oikeanlaista labradorinnoutajaa.

Otteita vastauksista:

3. Kuvaile omin sanoin koirasi luonnetta

"Hyvin rauhallinen kotioloissa, mutta innostuu toiminnasta mistä pitää (MEJÄ, TOKO NOME) , tulee toimeen kaikkien kanssa lajista ja sukupuolesta riippumatta. Ei hermostu missään ja mistään. Ei provosoidu lainkaan esim. toisten urosten riidan haastannasta, hermostuu vasta jos tullaan kimppuun. Ystävällinen kaikille ihmisille, mutta tekee vain pikaisen tutustumisen ja jättää ihmiset sitten rauhaan, ei siis yltiösosiaalinen koko ajan, vaan siinäkin hillitty. Omasta mielestäni luonteeltaan ns. "True Labrador"."

4.3 Omistajien kuvaukset koiriensa luonteista

Pyysin omistajia kuvailemaan koiriensa luonteita omin sanoin enkä luonnetesti termein, jotta väärinkäsityksiltä olisi vältytty: Monet ihmiset jotka eivät ole tutustuneet luonnetestitermistöön, sanovat esimerkiksi aggressiivista koiraa

kovaksi vaikka kovuus ei aggressiivisuutta tarkoitaakaan.

Yhdistin joitakin samankaltaisia kuvailutermejä samaan kohtaan, esimerkiksi peloton ja rohkea tarkoittavat varmasti samaa asiaa. Laitoin myös eri luonteenpiirteiden vahvuusasteet yhdeksi kohdaksi (esimerkiksi kohta pehmeä sisältää myös hiukan pehmeän ja erittäin pehmeän).

Taulukko 7. Omistajien käyttämät termit koiriensa luonteista

- Rauhallinen, innostuu toiminnasta 4	- Rauhallinen 25
- Tulee toimeen kaikkien kanssa 10	- Pehmeä 8
- Vilkas 18	- Toiminnanhaluinen/ aina valmiina/ innokas/reipas/ energinen/ aktiivinen 57
- Kiltti/ sydämellinen/lempeä 20	- Miellyttämisenhaluinen 16
- Ystävällinen 11	- Leikkisä 13
- Sopeutuvainen 2	- Utelias 6
- Touho/ säheltäjä/ hössö 4	- Peloton/ rohkea 10
- Temperamenttinen 1	- Ihmisrakas/ sosiaalinen/ avoin/ lapsirakas 35
- Ahne 3	- Mukavuudenhaluinen 2
- Ei aivan labradorimainen 1	- Iloinen/ pirteä/ eloisa 31
- Hömelö 1	- Tottelevainen 8
- Itsenäinen 7	- Itse-/ jääräpäinen 9
- Hyvä luonteinen 2	- Laiska/ flegmaattinen 3
- Huomionhakuinen 1	- Vahva suojeluvietti 1
- Kiukkuinen 1	- Älykäs/ viisas 4
- Kova 6	- Suuri laumavietti/ kiintynyt omistajaansa 4
- Luotettava 1	- Tasapainoinen 2
- Hyväkäyttöksinen 1	- Huumorintajuinen 1
- Nopea oppimaan/ hyvä koulutettavuus 21	- Väsymätön/ sitkeä/ sisukas/ lannistumaton 4
- Huomaamaton 3	- Tosikko 1
- Jäyhä 1	- Hellyydenkipeä/ seurallinen 9
- Herkkä 4	- Luottavainen 2
- Keskittymiskykyinen 1	- Itsevarma 2
- Yksinkertainen 1	- Hassu/ lapsellinen/ sympaattinen 5
- Kekseliäs 3	- Miellyttävä/ ihana 4
- Ovela 1	- Nöyrä 1
- Arka 2	- Dominoiva 2
- Vaikea motivoida 1	- Vahtii 2
- Keskittymiskyvytön/ malttamaton 3	- Hyvähermoinen 2
- Ohjattava 1	- Hyvä harrastuskoira 1
- Hieman varautunut 1	- Riehakas 2
- Huolestunut 1	- Nautiskelija 1
- Uskollinen 2	- Hellä 1

Vastauksien yhteenvedosta on huomattavissa viisi piirrettä, jotka ovat saaneet eniten kuvailevia adjektiiveja; Toiminnanhaluisuus, iloisuus, sosiaalisuus, helppo koulutettavuus ja rauhallisuus. Vaikka ylivilkkaus tuntuu olevan rodussa ongelma, rauhallisiakin yksilöitä löytyy paljon. Positiivista on se, että flegmaattisuus ei ole yleistä. Kaikki eniten kuvailut piirteet ovat rotumääritelmän mukaisia, jos ne eivät ole koiralla yliampuvia.

4.4 Omistajien kiinnostus luonnetestiä kohtaan

Kartoitin kyselyssä myös hieman labradoriharrastajien kiinnostusta luonnetestausta kohtaan. Tulos oli seuraavanlainen:

- Koira tai koirat testattu jo/ ei testattu mutta kiinnostusta olisi: 71
- Ei tiedä, ei harkinnut asiaa vielä: 10

Suurin osa kyselyyn vastanneista osoitti jonkinasteista kiinnostusta luonnetestiä kohtaan. Oli kuitenkin monia syitä, miksi omistaja ei ollut vielä vienyt koiraansa testattavaksi. Yleisimmät syyt olivat:

- Luonnetestejä ei järjestetä asuinpaikkakunnan lähetyillä
- Testit aina täynnä
- Odottaa koiransa varttuvan

5. POHDINTAA

Kyselyn ja luonnetestattujen koirien tulosten pohjalta voidaan todeta, että labradorinnoutajien luonnetilanne Suomessa on suhteellisen hyvä verrattuna moneen muuhun rotuun mutta parannettavaa todellakin on: Rotumääritelmän vastainen aggressiivisuus muita koiria kohtaan ja ylivilkkaus olisi saatava vähenemään. Mielestäni labradorinnoutajan, niin uroksen kuin nartunkin, tulee sietää kaikkia lajikumppaneitaan sukupuolesta välittämättä ja koiran tulisi osata selvittää tilanteet aina muilla tavoin kuin aggressiivisella käyttäytymisellä. Koira saa olla vilkas mutta ei ylivilkas: labradorin tulisi olla aina valmis toimintaan, esimerkiksi omistajan kanssa harrastamiseen mutta sen tulisi osata rauhoittua muissa tilanteissa. Ylivilkkaus tuo mukanaan muita ongelmia kuten keskittymiskyvyn puutteen, jota labradorinnoutajillakin jonkin verran ilmenee. Rodun tulee olla ystävällinen ja avoin, mikä ei ole sama asia kuin täysin ylimenevä sosiaalisuus: koiran tulee tapaamistilanteissa vain tervehtiä vierasta ihmistä, eikä sen jälkeen jatkaa enää huomionhakua. Näitä kolmea asiaa, muiden koirien sietämistä, ei liian vilkasta käytöstä ja hillittyä sosiaalisuutta näkee hyvin harvoin samassa koirassa. Ne kuitenkin kuuluvat ”aidolle”, rotumääritelmän mukaiselle labradorinnoutajalle.

Jotta tilanne saataisiin paranemaan, tulisi jalostuksessa käytettävien koirien luonteisiin kiinnittää enemmän huomiota: Olisi hyvä, että mahdollisimman moni jalostuskäyttöön harkinnassa oleva koira käytettäisiin luonnetestissä, jotta kasvattajat saisivat tietoa jalostuskelpoisuudesta. Kyselyni osoitti, että hyvin moni labradorinomistaja olisi halukas viemään koiransa luonnetestiin mutta järjestettävien testien määrä asettaa rajoituksia. Mielestäni olisikin hyvä, että Labradorinnoutajakerho kuten moni muukin rotujärjestö järjestäisi luonnetestejä, jotta testattavien määrää saataisiin lisättyä.

Useita koirien käytösongelmia voidaan välttää oikeanlaisella koulutuksella. Moni ihminen mainostaa labradorinnoutajaa helppona rotuna, vaikka se tarvitseekin määrätietoisin koulutuksen. Kasvattajien tulisi antaa enemmän informaatiota rotua harkitseville siitä, millaisia ongelmia koiran kanssa voi ilmetä, jos koulutus ja sosiaalistaminen menevät pieleen. Vaikka näistä asioista puhuminen karkottaisikin ostajaehdokkaat, vähentäisi se myös ongelmakoirien määrän lisääntymistä. Labradorin luonteesta ja rodussa esiintyvistä käytösongelmista pitäisi myös olla enemmän tietoa saatavilla esimerkiksi rotujärjestön lehdessä, jotta labradorista tietoa hankkivalle ei jäisi vääränlainen kuva rodusta. Väärään kuvaan saattavat myös vaikuttaa teksteissä käytettävät väärät termit kuten miellyttämisenhalu. Miellyttämisenhalu – sana voitaisiin pyyhkiä pois kokonaan rotua käsittelevistä teksteistä, sillä sana on todella harhaanjohtava. Mikään koira ei halua miellyttää ihmistä, ne ainoastaan haluavat jotain itselleen (makupaloja, kehuja tms.): Miellyttämisenhalun sijaan pitäisikin puhua motivoinnin helppoudesta. Ahneina koirina labradorit ovat helposti koulutettavia, sillä ruoka motivoi niitä tekemään. Jos miellyttämisenhalusta puhutaan, uusi omistaja voi luulla, ettei koira tarvitse juurikaan koulutusta.

Työ onnistui odotuksieni mukaisesti: Sain selvitettyä, mitkä ovat rotua eniten vaivaavat käytösongelmat. Aiheen rajaaminen oikeanlaiseksi tuotti vähän ongelmia, sillä olisin halunnut tutkia ja käsitellä aihetta laajemmin. Myös vähäinen tiedon määrä oli ongelmana: Melkeinpä kaikki labradorinnoutajien luonnetta koskevat tekstit sisälsivät juuri samat asiat. Erilailta olisin voinut tehdä kyselyn, johon näin jälkepäin ajatellen olisin voinut lisätä kohtia ja muokata paria kysymystä. Työ oli kokonaisuudessaan todella mielenkiintoinen, koska kyseessä on itselleni tärkeä rotu. Vaikka luulin tietäväni luonnetestistä paljon, opin siitä kuitenkin paljon uutta ja tärkeää.

6. LÄHDELUETTELO

Lähteet:

Birgit Johansson. Kilpailukoiran koulutus.

<http://personal.inet.fi/private/birgit.johansson/kilpailukoiran%20koulutus.html>.

Jorma Lankinen. Suomalainen luonnetesti. <http://www.fortunecity.com/greenfield/bigmama/10/sindex.htm>.

Helena Koskentalo. 2001. Pelkopurija ja huomionhakija. 2. painos. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2002. AV-TAITTO KY, Vantaa.

Labradorinnoutajakerho ry. Rotuesittely. www.labradori.fi.

Jorma Lankinen. 1998 - 2002. Suomalainen luonnetesti. <http://www.dogsports-online.com/lte/luonnetesti.htm>.

Suomen Kennelliitto ry. KoiraNet – jalostustietojärjestelmä. <http://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx?Rotu=360>.

Julkaisemattomat lähteet:

Labradorinnoutajien omistajien kyselyvastaukset sähköpostitse

Labradorinnoutajien omistajien kyselyvastaukset, www.noutajat.com, keskustelupalsta